

**Київський національний торговельно-економічний
університет**

Міжвузівський науково-методичний семінар

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
МОЛОДІ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ**

Тези доповідей

28 лютого 2019 р.

Київ 2019

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

УДК 374.091

Формування професіоналізму молоді в системі безперервної освіти. – Київ.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. – 138 с.

У збірнику тез доповідей міжвузівського науково-методичного семінару «Формування професіоналізму молоді в системі безперервної освіти» розглянуто сучасні тенденції формування професійних навичок, роль і використання медійних ресурсів в освітньому процесі, важливість концепції LLL як невід’ємної складової розвитку висококласних фахівців в епоху знань і панування інтелекту.

УДК 374.091

Редакційна колегія: А. Г. Латигіна, зав. каф. іноземної філології та перекладу, доц.; К. В. Богатирьова, доц.

Відповідальний за випуск: К. В. Богатирьова, доц.

Тези друкуються в авторській редакції

© Київський національний торговельно-економічний університет, 2019

Електронне видання

Міжвузівський науково-методичний семінар

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ
МОЛОДІ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ
ОСВІТИ**

Тези доповідей

(Київ, 28 лютого 2019 р.)

Видавець і виготовлювач
Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ-156, Україна, 02156
E-mail: knteu@knteu.kiev.ua

Бедько І. В.	
Сучасні тенденції формування професійно-фахових якостей особистості	9
Бербенець Л. І., Зоценко Л. А.,	
Сучасні напрями оптимізації формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців	11
Бобчинець Л. І., Шафір О. В.	
Формування комунікативних вмінь у студентів на заняттях іноземної мови	14
Боровик К. Ю., Вінійчук О. М.	
Використання медійних ресурсів у навчанні польської мови як іноземної	17
Буленок С. М., Коваленко Л. В.	
Рольові ігри як метод інтенсифікації навчального процесу	20
Власенко Л. В.	
Застосування ігор на заняттях з іноземної мови	23
Галаган В. Я.	
Мова як засіб вираження людських почуттів та емоцій	26
Гребінник Л. В.	
Місце і роль другої іноземної мови в системі безперервної освіти.....	29
Гуминська Н. В.	
Сучасний підхід до підвищення професіоналізму молоді в вищих навчальних закладах	31
Дроздова Ю. В., Колот Л. А.	
Безперервна освіта у сучасному інформаційному суспільстві.....	34

Дубініна О. В., Колот Л. А.

Формування мотиваційної складової навчальної діяльності студентів ЗВО37

Зайцева І. В.

Використання ділових ігор для навчання студентів економічних спеціальностей англомовного діалогічного мовлення40

Зварич І. М.

Оцінювання у процесі формування професіоналізму студентів США (зарубіжний досвід)43

Катеруша О. В.

The development of skills in English through web-technologies47

Клименко Т. І.

Концепція безперервної освіти та міжнародний досвід реалізації її стратегії52

Кохан О. М.

Засоби Інтернет - ресурсів для професійно-орієнтованого навчання іноземній мові54

Кривич Н. Ф.

Ігрові технології як спосіб модернізації та підвищення якості вищої юридичної освіти у ВНЗ57

Кушмар Л. В.

Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності молоді60

Латигіна А. Г., Латигіна Н. А.

Педагогічне спілкування як провідна складова професійної підготовки молоді63

Мамченко С. П.	
Формування професіоналізму молоді в системі безперервної освіти	66
Михайлова Н. О.	
Формування іншомовної комунікативної компетенції студентів у професійній сфері спілкування.....	69
Недашківська Т. Є.	
Екзамен чи іспит? (до питання форми підсумкової атестації)	72
Нікіфорова В. Г.	
Глобалізація та інформатизація вищої економічної освіти в Україні.....	75
Никитенко О. В.	
Виховання професійно-особистісних якостей студентів як невід’ємна частина процесу виховання у ВНЗ	77
Образ О. Г., Циб К. В.	
Компетентнісний підхід в освіті	80
Пасик-Косарєва Н. О.	
Проблеми та перспективи професійної підготовки фахівців соціальної сфери	83
Печенікова Л. М.	
Формування професійної компетентності молоді у вищих навчальних закладах.....	85
Прима В. В.	
Сутність професійної компетенції, зокрема перекладача	87
Радченко Ю. П.	
Іноземна мова як фактор професійного розвитку студентів-економістів у системі безперервної освіти	90

Ровицька А. Р.

Розвиток міжкультурної компетенції перекладачів93

Розум А. П., Кайда Н. О.

Формування професіоналізму молоді в системі безперервної освіти шляхом впровадження інновацій96

Староста Г. А.

Безперервна професійна освіта як невід’ємна складова формування економічної рентабельності персоналу в умовах «розумної економіки».....99

Сошко О. Г.

Особливості тестування лексичної компетенції студентів на заняттях з іноземної мови..... 102

Строкань Н. О.

Ключові компетентності для навчання протягом життя..... 106

Тесленко Н. О., Шашенко С. Ю.

Вивчення державної мови в системі підготовки фахівця в закладах вищої освіти 109

Тригуб І. П.

Знання іноземних мов як ознака професіоналізму молоді в системі безперервної освіти 113

Федорова Л. М.

Професійне мовлення майбутніх юристів 116

Циганок О. М., Винничук С. Я.

Деякі особливості перекладу латинських афоризмів 118

Цимбал С. В.

Самоосвіта як складова розвитку професіоналізму майбутніх фахівців 121

Цимбаліста О. А., Кривенко О. В.	
Технології і методи функціонування інтелектуальних систем безперервного навчання в освітній галузі.....	124
Чала Н. М.	
Використання мобільних телефонів на заняттях з іноземної мови ...	127
Чезганов С. А.	
Урахування лексичної інтерференції у практиці викладання української мови як іноземної.....	129
Юрчук Л. В.	
Communicative language teaching	132
Яременко Н. В.	
Значення іноземної мови в професійній діяльності інженерів.....	136

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ФАХОВИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Бедько І. В., викладач кафедри кафедри бізнес-лінгвістики, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Ключовим напрямком Болонського процесу є розвиток безперервної освіти – «освіти протягом життя», що передбачає навчання, виховання і розвиток людини починаючи з дошкільного і закінчуючи пенсійним віком. У Болонській декларації безперервна освіта розглядається як унікальний механізм виживання людини і суспільства в інформаційну епоху.

Уперше концептуально оформлена ідея навчання протягом життя була представлена на конференції ЮНЕСКО у 1965 році відомим теоретиком безперервної освіти Паулем Ленграндом. Він зазначав, що «освіта і навчання повинні розширитися настільки, щоб охопити все життя індивідуума, всі вміння та всі галузі знань, щоб використати всі можливі засоби з метою забезпечення усім громадам світу розвивати себе як особистість» [3]. У вітчизняній науці проблеми безперервної освіти педагогів представлені в роботах науковців: Л. Даниленко, Г. Єльнікової, В. Олійника та ін.

Вимоги гуманістичного підходу в реалізації ідей безперервної освіти виразно звучали і в програмних документах Української держави, де найважливішим завданням вищої школи визначається виховання людини, її професійна підготовка і формування готовності жити в сучасних, швидко змінюваних умовах [6]. Для цього необхідно забезпечити спадкоємність і поступальність розвитку всіх освітніх ступенів, створити можливість для навчання і самовдосконалення кожної людини впродовж усього її життя.

Сумарне наукове знання суспільства протягом останніх десятиліть збільшується майже у геометричній прогресії. У сучасному світі освіченість фахівця в цілому визнано важливою складовою і окремою категорією суспільної економічної діяльності. Професійні знання й уміння стають сьогодні найціннішим капіталом.

В умовах швидкого розвитку технологій ріст освітнього потенціалу особистості стає вирішальним чинником забезпечення рівня кваліфікації, який відповідає потребам суспільного виробництва. Володіння ж сучасними можливостями техніки виступає запорукою належної якості виконання людиною її професійних обов'язків.

Основними завданнями освіти в епоху інформаційного суспільства є створення умов для формування і розвитку творчої

особистості, здатної успішно адаптуватися в соціально-професійному середовищі, підвищення якості здобутих знань, спрямованість їх результатів на здатність розв'язувати особистісно значимі і практично важливі для соціуму завдання [1].

Зміст професійної освіти полягає у створенні умов для розвитку, самоосвіти, виховання, самовиховання, навчання, самонавчання. Безперервна освіта, як система управління процесом вдосконалення професійних знань, має бути спрямована на формування та розвиток ключових компетентностей. Згідно з Національною рамкою кваліфікацій (затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України №1341 від 23.11.2011 р.) компетентність визначається як здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості [5]. О. Грішнова стверджує, що «компетентність працівника (професіоналізм) – це рівень його загальної та професійної підготовки, а також широта професійного світогляду, що дозволяє йому адекватно реагувати на вимоги конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, які постійно змінюються» [4].

Сучасні університети є по суті універсальними центрами синтезу й поширення прогресивних навчальних програм. Мета вузу як поліфункціональної моделі полягає у професійному формуванні та розвитку особистості студента як суб'єкта власної життєдіяльності, формування ціннісного ставлення до світу, професійної діяльності. Цей процес складний, динамічний. Велику роль відіграють якості особистості, які розвиваються і вдосконалюються у процесі здобуття професійної освіти, самоосвіти і виховання. Професійне становлення майбутнього фахівця є поетапним моментом індивідуально-професійного розвитку, формування професійної компетенції, розкриття його творчого потенціалу, професійної готовності до самостійної трудової діяльності. Зазначеному сприяє професійно-орієнтований навчально-виховний процес вузу, залучення студентів до проведення науково-дослідних заходів, самостійної роботи тощо.

Підтримка належного рівня кваліфікації, фахової підготовки спеціалістів залежить від багатьох чинників. Серед них – психологічні й технічні особливості шляхів одержання освіти в сучасних умовах.

Безперервність освіти як основоположний, провідний принцип її розвитку і ціннісний чинник кожного індивіда передбачає виховання людини нового типу, яка в динамічно змінних соціально-економічних умовах здатна активно жити й діяти, роблячи максимальний внесок у саморозвиток і самореалізацію і в розвиток суспільства, його

прогресивне оновлення. Розвиток особистості розглядається при цьому як безперервний процес, що орієнтує навчально-пізнавальну діяльність не тільки на засвоєння знань, а й на активне перетворення навколишнього світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Астахова Е. В. Глобализация. Образование. Вызовы времени. Поиски оптимального сочетания / Е. В. Астахова // Вчені зап. Харк. гуманіт. ун-ту «Нар. укр. акад.». – Т. 12. – Х. : Вид-во НУА, 2006. – С. 27–39.
2. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл./ М.Дмитриченко, Б.Хорошун та ін. – К.: Знання України, 2006. – 440 с.
3. Всемирная конференция ЮНЕСКО по высшему образованию // Almatater (Вест. высш. шк.). – 2009. – № 7. – С. 45–55.
4. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудова відносини : підручник / О. А. Грішнова. – К. : Знання, 2006. – 559 с.
5. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 [Електронний ресурс].
6. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017р.№ 2145 [Електронний ресурс].
7. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К.: ТОВ Філ-студія, 2006. – 320 с.
8. Яковлева О. Н. Дослідження теорії безперервної освіти як однієї з провідних ідей розвитку в сфері професійного навчання / О. Н. Яковлева // Наукові зап. – Вип. 121. – Серія: Педагогічні науки. Ч. I. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 316 с.

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.

*Бербенець Л. І., доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

*Зоценко Л. А., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Інноваційні процеси, що відбуваються в світі сьогодні, зумовлюють перегляд норм підготовки спеціалістів, форм організації

навчання, модернізацію методик викладання у відповідності до нових вимог.

Орієнтація вузівського курсу на формування у студентів немовних спеціальностей умінь різних видів професійного спілкування з використанням іноземної мови вимагає вирішення цілого ряду питань, що стосуються оптимальної організації процесу навчання згідно сучасних вимог, реальних умов викладання та реалізації принципу безперервної освіти.

Ціль навчання іноземній мові майбутніх фахівців повинна максимально поєднувати оволодіння студентами основним фахом з використанням іноземної мови, тому для немовних ВНЗ основною метою навчання іноземній мові має бути, насамперед, розвиток професійно орієнтованої комунікативної компетентності, що відповідало б окресленим уявленням студентів про їх майбутню професійну діяльність (предметність діяльності), стимулювати потребу студентів у вивченні іноземної мови (мотивованість діяльності), а також усвідомлення необхідності вивчення іноземної мови як запоруки становлення освіченої, культурної, професійно конкурентноспроможної та успішної людини (усвідомленість діяльності).

Тому вивчення іноземних мов на немовних спеціальностях носить комунікативно орієнтований та професійно орієнтований характер. Професійна спрямованість навчання іноземних мов ставить низку завдань із розвитку професійних навичок у студентів, а саме оволодіння професійною і вузькопрофесійною лексикою, здобуття комунікативних навичок професійного спілкування, формулювання іноземною мовою власної точки зору щодо фахових проблем.

Усвідомлене вивчення іноземної мови для набуття професійно спрямованої іншомовної компетентності є запорукою подальшої професіоналізації і безперервної самоосвіти, що забезпечить здатність майбутнього фахівця до діалогу з іноземними партнерами та вміння донести до співрозмовника свої думки, обмінятися інформацією та результатами співпраці.

Вважаємо, що одним із пріоритетних напрямків оптимізації та індивідуалізації безперервної мовної освіти, підвищення ефективності керування навчальним процесом у відповідних навчальних закладах є створення чи осучаснення програм і навчально-методичного забезпечення.

Навчально-методичні комплекси враховують дійсні потреби навчання та суб'єктів навчання для їх подальшої академічної діяльності та професійної кар'єри. При створенні навчально-

методичних комплексів важливе значення набуває не тільки зміст, але й засоби навчання, принципи організації навчальної діяльності студентів.

Підручники, наочні посібники, аудіо- та відеоматеріали, комп'ютерні засоби дозволяють моделювати іншомовне середовище і стимулювати до спілкування іноземною мовою. Мультимедійні носії можна використовувати для роботи як безпосередньо на занятті, так і в позааудиторній роботі.

Здійснюючи принцип навчання іноземній мові як мові професійного спілкування, що поєднує в собі знання мови та профільюючого фаху, на кафедрі іноземної філології та перекладу Київського національного торговельно-економічного університету створення навчально-методичного комплексу дисципліни (НМКД) є одним з пріоритетних напрямів роботи зі студентами. Для створення НМКД (з впровадженням нових фахових дисциплін в університеті є така необхідність) та вдосконалення діючих викладачі кафедри користуються як вітчизняними джерелами, так і зарубіжними, співпрацюючи з компаніями Pearson та Cambridge University Press, уклавши з ними договори співпраці.

НМКД цілеспрямовано створює навчальні можливості для студентів. Він базується на реальному досвіді. Особлива увага приділяється відповідності змісту навчально - методичного комплексу державній освітній системі, ефективності та актуальності матеріалів для розвитку компетентності студентів, придатності їх для формування комунікативної компетенції.

На основі НМКД створюється структурна модель курсу іноземної мови, формується зміст курсу, визначаються базові принципи навчальної взаємодії викладача і студента, типологія навчальних завдань, розробляються зміст і форми поточного, проміжного та підсумкового контролю тощо.

Комплексне використання матеріально-технічних засобів, закладених у НМКД, дає можливість переходити від навчальної діяльності до виконання самостійних творчих завдань, тематика яких визначається матеріалами, що вивчаються в рамках навчально-методичного комплексу. До таких завдань можна віднести організацію та проведення тематичних конференцій і свят, олімпіад, конкурсів, підготовку доповідей на студентську наукову конференцію, презентацій. Адже такі заходи підвищують рівень володіння іноземною мовою і внутрішню мотивацію студентів до вдосконалення мовної підготовки.

Слід також відзначити, що в основі НМКД закладено принцип орієнтування на посилення автономії (самостійності) студентів, які виступають в якості активних суб'єктів навчальної діяльності. Така самостійність є запорукою безперервної мовної освіти.

Серед багатьох видів самостійної роботи студентів науковці виділяють творчі завдання як головні види роботи у вивченні іноземної мови – складання проектів, написання ділової кореспонденції (e-mail, memos, business letters,) доповідей, есе та навіть переклад віршів з іноземної мови на рідну. Творча робота не лише стимулює розвиток окремих навичок самостійного вивчення предмету. Так, під час самостійного виконання завдання (від постановки питання до аналізу отриманих результатів) зростає інтерес студента до навчального матеріалу та тяга до застосування отриманих знань в різноманітних комунікативних ситуаціях.

Розмірковуючи про особливості викладання іноземної мови у немовних ВНЗ неможливо обійти таку проблему, з якою стикаються викладачі іноземної мови – це відсутність або низька мотивація студентів до вивчення мови. За сучасних умов, коли всі розуміють значення знання іноземних мов, студенти не можуть не усвідомлювати важливість вивчення мови для подальшого успішного працевлаштування та кар'єрного зростання. Але на практиці частина студентів не готова докладати до цього жодних зусиль.

Саме тому завдання викладача полягає в необхідності шукати ефективні шляхи підвищення мотивації студентів. Як показує практика, навчання не стільки мови, скільки через мову є більш продуктивним, оскільки непомітно для самих студентів залучає їх до процесу навчання через інтерес, породжений змістом запропонованих матеріалів.

Широка різноманітність методів і прийомів навчання, які застосовуються викладачем, може бути ефективною виключно за наявності інтересу з боку студента.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Бобчинець Л. І., викладач кафедри романської і новогрецької філології та перекладу, Київський національний лінгвістичний університет
Шафір О. В., викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

В інформаційно-технологічному суспільстві комунікативні вміння є дуже важливими якостями. Комунікація сприяє не тільки обміну інформацією, оволодінню знаннями, а й установленню міжособистісних стосунків, бізнес-контактів, співробітництва. У вузах країн Західної Європи існують освітні програми магістрів комунікації, які передбачають вміння спілкуватися декількома іноземними мовами. Знання англійської мови як загальновизнаної мови міжнародного спілкування є необхідним компонентом професійних вмінь і навичок у сучасному суспільстві. Тому заняття з англійської мови та інших іноземних мов повинні, перш за все, бути спрямовані на розвиток комунікативних вмінь. Діалогічне та монологічне мовлення слід використовувати як основні види діяльності на заняттях іноземних мов.

Зазначимо, що необхідно формувати як професійні вміння та навички (hardskills), так і комунікативні й особистісні вміння (softskills), які є не менш важливими, адже ввічлива комунікація є суттєвою для встановлення довготривалих ділових відносин. На заняттях іноземної мови важливим є моделювання реальних ситуацій спілкування, де студенти можуть відпрацювати певний професійний вокабуляр і кліше, які сприятимуть ввічливому і тактовному спілкуванню. Тактовність, емпатію і толерантність можна виховувати під час занять іноземною мовою, моделюючи різні ситуації спілкування. Наприклад, на заняттях англійською мовою: Ситуація 1. Imagine you are having an interview at 11 a.m. and your client is 15 minutes late. Make a polite dialogue. You may use the following phrases: Sorry, I am late. It's ok. No problem. The taxi was late. It's all right. Ситуація 2. You are having dinner in a restaurant with your business partner. Suddenly your business partner drops some wine on your white shirt. Make a polite dialogue using the following phrases: Oh, I am so sorry! Please forgive me. Don't worry. It's all right. No problem. Would you be so kind as to help me? Залежно від рівня володіння студентами мовою слід поступово ускладнювати комунікативні завдання: від простих діалогів до виступів з презентаціями, дискусій.

Ефективним є використання ігрового компоненту у вивченні іноземних мов (гейміфікація). Можливе використання рольових і ділових ігор. Метою ділової гри, яка моделює ділові переговори іноземною мовою, є оволодіння навичками та вміннями ведення ділових переговорів для застосування у подальшій професійній діяльності [2, с. 19].

Цілеспрямоване формування професійних вмінь може бути здійснено шляхом залучення студентів до вправ, які поетапно

ускладнюються і урізноманітнюються за змістом та типами завдань професійно-творчої діяльності, цілеспрямованим розвитком мислення під час виконання творчих завдань. У результаті чого студенти отримують загальні та спеціальні компетенції. До перших відносяться міжособистісне спілкування, навички взаємодії в соціумі. До других – компетенції, які забезпечують адекватність виконання професійної діяльності студентами [3, с. 106].

Викладачі іноземних мов повинні володіти сучасними освітніми технологіями, до яких відносяться освітні технології активного навчання, інтегральні освітні технології, інформативно-комунікаційні технології[1, с. 14]. Однією з перепон, яка стоїть на шляху успішного оволодіння іноземною мовою у навчальному закладі, є недостатня, а інколи й відверто низька мотивація здобувачів освіти до вивчення мови. Саме тому особливий інтерес представляють інтерактивні технології, метою яких є створення комфортних умов навчання, за яких кожен відчує свою успішність, інтелектуальну спроможність. В основу такого навчального процесу закладено співробітництво і продуктивне спілкування, спрямоване на спільне розв'язання проблем, формування вмінь виділяти головне, ставити цілі, планувати діяльність, розподіляти функції, відповідальність, критично мислити, досягти значимих результатів. Сутність інтерактивного навчання полягає у взаємонавчанні, груповій формі організації освітнього процесу і з реалізацією активних групових методів навчання для вирішення дидактичних завдань. Педагог при цьому виконує функції помічника в роботі, консультанта, організатора, стає одним із джерел інформації. Здобувач освіти і викладач виступають як рівноправні суб'єкти навчального процесу. Інтеракція виключає домінування будь-якого учасника, думки, точки зору над іншими, але має враховувати конкретний досвід та практичне застосування. Під час такого діалогового навчання здобувачі освіти вчаться критично мислити, розв'язувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважуючи альтернативні думки та приймаючи продумані рішення, брати участь у дискусії, спілкуватись з іншими людьми[4, с. 16]. До інтерактивних методів навчання можна віднести наступні: мозковий штурм, метод проектів, рольові та ділові ігри, дискусії, дебати, круглі столи.

Так, використання рольових ігор, в яких здобувачі освіти спілкуються в парах або в групах, не лише дозволяє зробити заняття більш різноманітним, а й дає можливість проявити мовленнєву самостійність, реалізувати комунікативні вміння та мовленнєві навички. У проектній роботі здобувачі освіти залучаються в створену

педагогом пошукову навчально-пізнавальну діяльність. Використання проектних технологій робить можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, технологічних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, допомагає формувати міжпредметні зв'язки, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні іноземної мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі, формує соціальну мобільність, підвищує мотивацію здобувачів освіти, оскільки в даному випадку вивчення мови стає не ціллю, а засобом створення кінцевого продукту діяльності.

Таким чином, сучасне викладання іноземних мов передбачає застосування різноманітних підходів, розроблення вправ, які б сприяли не тільки формуванню комунікативних вмінь іноземною мовою, а й розвивало мислення, толерантність, ввічливість спілкування, творчий підхід у вирішенні професійних завдань студентами, а також закликала студентів до самостійного наукового і професійного пошуку. Міждисциплінарний підхід у викладанні іноземних мов дозволить застосовувати знання спеціальних предметів на заняттях іноземною мовою, відпрацьовувати ситуації професійного спілкування, сприяючи комунікативній підготовці майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Есенков Ю. В., Нагимова Н. Л., Фахретдинова М. Л. Теория и практика формирования профессиональных кадров нового поколения: Практико-ориентированная монография. Ульяновск: УЧПКПРО, 2015. 192 с.
2. Тернопольський О. Б., Кожушко С. П., Кабанова М. Р. Гейміфікація в навчанні іноземних мов у вищій школі. ж/л Іноземні мови. Київ: КНЛУ, 2018. №3 (95). С. 15–22.
3. Шитов С.Б. Развитие культуры личности специалиста-инженера. Педагогика: научно-теоретический ж/л РАН. 2018. №5. С. 104–108.
4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ А.С.К., 2004. 192 с.

ВИКОРИСТАННЯ МЕДІЙНИХ РЕСУРСІВ У НАВЧАННІ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

*Боровик К.Ю., викладач кафедри іноземної філології та перекладу
Київський національний торговельно-економічний університет,*

Вінйчук О.М., кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри східноєвропейських мов, Національна академія Служби безпеки України

Сьогодні відзначається зростаючий вплив медіатехнологій на формування особистості, одним із чинників якого вважається стрімкий розвиток і впровадження інформаційно-комунікаційних ресурсів в усі сфери життєдіяльності людини, в тому числі і в сферу освіти. Мультимедійність збагачує зміст, надаючи різноманітні форми і джерела одержання інформації для читача. Однією з важливих функцій стилю масової інформації є функція впливу, яка текстуально виявляється в емоційній, образній, експресивній мові.

Неможливо сьогодні уявити заняття без використання сучасних методик навчання. Вони допомагають передавати інформацію в більш цікавий для студентів спосіб, навчають творчому розв'язанню питань, розвивають критичне мислення, спонукають до навчання і роблять можливим отримання нового досвіду.

Немає жодних сумнівів в тому, що в сучасному освітньому процесі навчальні матеріали необхідно складати з урахуванням технологічних змін, робити їх цікавими і доступними для всіх, хто вивчає певну дисципліну. Варто зосередити увагу на онлайн-курсах, платформах, які могли б значно розширити діапазон вивчення іноземної мови, і могли б допомагати як викладачам, так і студентам, які її вивчають. Такі ресурси здатні систематизувати вже доступні матеріали, також вони містять коментарі різних користувачів, тобто студенти можуть легко контактувати з викладачами і колегами - носіями тієї іноземної мови, яку вони вивчають.

Розвитку такої методики сприяють також сучасні підручники з іноземних мов, які часто доповнюються інтерактивними і мультимедійними завданнями. Інтерактивність – двостороння взаємодія зі споживачем інформації. Основна властивість інформаційно-комунікаційної системи – активно реагувати на дії користувача і вибудовувати персоналізовані зв'язки. Таку платформу створило видавництво Glossa, яке є автором підручників з польської мови як іноземної. Ресурс містить інформацію, яка доповнює матеріал підручника, чат, де можна обговорювати дидактичні питання з викладачами польської мови з усього світу, граматичні таблиці, аудіо записи. Доступ до цієї сторінки мають всі користувачі серії підручників від видавництва Glossa.

Варто також звернути увагу на додаткові матеріали, які доступні в мережі: автентичні відео, фільми, літературні твори мовою оригіналу. Також Інтернет можна використовувати для практичного засвоєння

знань, наприклад, зробити замовлення на сайті магазину, забронювати білет або номер в готелі, ознайомитися з репертуаром театрів і кінотеатрів. Під час таких занять, викладач повинен заздалегідь підготувати матеріал і обов'язково перевірити сторінки, на яких планується робота.

Іншим важливим елементом при вивченні іноземної мови є контакт з носіями. Марта Голембьовска і Юстина Янус-Конарска одним з прикладів використання Інтернету у вивченні мови називають соціальні мережі [2]. Саме на сторінках таких мереж студенти можуть знайти співрозмовників, з якими можуть обговорювати повсякденне життя, тим самим доповнюючи тематику і лексику, засвоєну під час занять в університеті.

Магдалена Сташечек-Гурна говорить про Wiki як про спосіб використання Інтернету в дидактиці польської мови [3]. Цей портал містить синхронізовану інформацію з різних галузей мови, також з історії і культури країни, крім цього, кожен користувач Wiki може не лише передивлятися інформацію, але і коригувати її, вносити правки, доповнювати, що дозволяє не лише отримувати знання, але і ділитися ними. В своїх заняттях Магдалена Сташечек-Гурна застосовує такий елемент як тандеми, під час яких необхідно співпрацювати з носієм мови за допомогою Wiki, при цьому учасники тандему вивчають мову один одного, наприклад, пара поляк – німець, де поляк вивчає німецьку, а німець – польську мову. Така комунікація має позитивний вплив для обох студентів.

При складанні матеріалів, курсів, з використанням медійних ресурсів необхідно враховувати різний рівень підготовки студентів, їх вміння користуватися онлайн-ресурсами і напрямок їх навчання, наприклад курс може містити не лише дидактичний матеріал, але і відомості про культуру, історію, традиції країни.

З цією метою слід підготувати серію завдань, які здатні заохотити молодих людей до ознайомлення з культурним простором. Учасники групи повинні мати потребу перевірити себе, створити щось індивідуально або в групі, яка дає можливість самореалізації. Обов'язковою умовою для роботи з такими ресурсами є обладнання аудиторії з доступом до Інтернету.

При укладанні нової платформи для вивчення польської мови як іноземної, можна використовувати такі соціальні мережі як Facebook, Twitter, Instagram, які можуть допомогти в швидкому обміні інформацією та її розповсюдженні. Це зробить дистанційний курс цікавим для студентів, які вивчають іноземну мову, допоможе швидше

зануритися в польськомовне середовище, пізнати і зрозуміти соціокультурні особливості країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Data K., 2010, Internet w nauczaniu języka polskiego, [w:] Teksty i podteksty w nauczaniu języka polskiego jako obcego – 2, Jubileusz pięćdziesięciolecia Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ, red. G. Zarzycka, G. Rudziński, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 17, s. 375–382.
2. Gołębiowska M., Janus-Konarska J., 2012, Facebook jako forma komunikacji między studentami uczącymi się języka polskiego jako obcego, [w:] Kultura popularna w nauczaniu języka polskiego jako obcego, red. P. Garncarek, P. Kajak, Warszawa, s. 147–150.
3. Stasieczek-Górna M., 2012, Zastosowanie narzędzia Wiki w nauczaniu jppo, [w:] Kultura popularna w nauczaniu języka polskiego jako obcego, red. P. Garncarek, P. Kajak, Warszawa, s. 167–172.
4. Stryjecka A., 2001, Rola myszy w nauce języka, [w:] Inne optyki. Nowe programy, nowe metody, nowe technologie w nauczaniu kultury polskiej i języka polskiego jako obcego, red. R. Cudak, J. Tambor, Katowice, s. 152–159.

РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК МЕТОД ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Буленок С. М., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Коваленко Л. В., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Нові педагогічні технології спрямовані на те, щоб дати студентам знання не тільки на практичному або теоретичному рівні, а й виробити у них комунікативні навички володіння мовою. Для розвитку комунікативних навичок все більше застосування знаходять рольові ігри. Рольові ігри займають в останні роки міцне місце в методиці навчання іноземних мов.

При підготовці філологів рольові ігри дуже часто використовуються на заняттях з читання, так як саме тексти дають широку можливість для їх рольового відображення можна виділити дві групи рольових ігор:

1. Ситуативно-рольові ігри, коли на основі тексту пропонується відтворити діалоги між героями твору;

2. Інноваційна (продуктивна) гра, коли спільна діяльність учасників гри спрямована на рішення якої-небудь актуальної проблеми, обміну думками, демонстрації проміжних елементів. Як показує практика, робота над текстом (в даному випадку художнім) дає викладачеві можливість проводити роботу не тільки над мовним матеріалом, але і вивести цей матеріал в мову. Але спонтанне проведення рольової гри не дасть бажаного результату. Гра вимагає ретельної підготовки.

Для проведення рольових ігор з використанням тексту, необхідно розділити роботу над ним на кілька етапів.

1. Робота викладача з підготовки тексту до рольової гри, так як саме викладач повинен компетентно спланувати і провести гру. Найголовніше при цьому вибір тексту. При його виборі викладач повинен враховувати, що не всі тексти підходять для проведення рольових ігор, зміст відібраного тексту повинен бути завершеним, обраний текст повинен бути перспективним для проведення рольових ігор. Він повинен бути цікавим і близьким студентам за змістом. При підготовці тексту до його подальшої драматизації не має значення, чи є він розповіддю, новелою або уривком з твору, головне: він повинен легко перетворюватися в сценарій рольової гри.

2. Після того як текст обраний, починається наступний етап. Викладач розподіляє ролі між студентами і допомагає їм краще зрозуміти своїх героїв. Тільки зрозумівши дії своїх героїв, студенти зможуть продемонструвати ролі. Необхідно підкреслити, що підготовка і проведення рольових ігор повинна проводитися тільки під керівництвом викладача. Працюючи над текстом спільно з викладачем, студенти можуть програвати не тільки головні сцени, а й другорядні, а також прогнозувати передісторію або продовження розповіді. У цьому випадку студенти стають як би співавторами твору, так як в самостійно написаних сценах, вони розвивають дію оповідання, дають його передісторію або описують подальше життя героїв. Немає ніякої необхідності переробляти весь текст в рольові сцени. Іноді цілком досить програти якісь епізоди, що є цікавими з точки зору мовного матеріалу. Тут необхідно зазначити, що метою такого заняття є не ігрове навчання, а навчання за допомогою гри.

3. Починаючи роботу над текстом, який в подальшому буде розіграний за ролями, необхідно провести роботу над лексикою, відпрацювати мовний матеріал, який в подальшому буде використовуватися героями рольової гри. Студенти знаходять в тексті

інформацію про своїх героїв, складають їх коротку біографію, готують їх діалоги.

Робота над текстом проходить в кілька етапів:

1 етап. Студенти обговорюють біографію або їм пропонується схема біографії в малюнках, за якими вони її відновлюють і переказують. Після чого їм пропонується вже прочитаний текст, але розрізаний на кілька частин. Студенти повинні зібрати текст по порядку, Це завдання пропонується для того, щоб проконтролювати, наскільки добре знайомий студентам текст.

2 етап. Робота над лексикою. Студентам пропонується виписати окремо слова, які відносяться до головних героїв, після чого вони висловлюють свою думку, щодо героїв тексту. На цьому етапі можна використовувати як групову, так і індивідуальну роботу.

3 етап. На цьому етапі студентам пропонується відзначити в тексті інформацію, що відноситься до героїв оповідання і обговорити їх позитивні або негативні риси характеру. В якості домашнього завдання студентам пропонується написати характеристику головних героїв. Викладач може заздалегідь роздати студентам питання, які допоможуть їм у створенні їх образу. Як окреме завдання можна провести порівняння внутрішньосімейних стосунків в тексті і в нашому житті. Письмове виконання завдання допомагає студентам краще зрозуміти та оцінити героїв твору. Письмова характеристика героїв обговорюється на наступному занятті, роботи порівнюються, оцінюються студентами і вибирається ними найкраща.

4 етап. Власне робота з підготовки рольової гри. Студенти розподіляються по групах і отримують свої ролі для подальшої презентації. Їм можуть бути запропоновано скласти сценарій по тексту або по його епізоду. Викладач може також запропонувати скласти самостійно сценарій рольової гри. В даному випадку можна запропонувати сценарій бесіди з подругами, одна з яких буде проти, а друга буде підтримувати героїню. У кожній групі є студенти, що дублюють одну і ту ж роль, яку вони надалі обговорюють і пропонують свої варіанти дії. В результаті чого вибираються кращі варіанти зображення героїв. Після цього обговорення студенти групуються за кількістю героїв оповідання. Студенти складають сценарій рольової гри. Викладач стежить при цьому, щоб текст сценарію не дуже відрізнявся від тексту самої розповіді. Остаточна версія сценарію подається студентами вже у вигляді рольової гри на наступному занятті. Самі студенти відзначають недоліки при проведенні рольових ігор різних груп і оцінюють їх роботу.

Треба відзначити, що рольові ігри полегшують роботу над текстом та розвивають такі мовні компетенції: читання, письмо і говоріння:

При читанні студенти знайомляться з текстом, розширюють і поліпшують свій словниковий запас, використовують нову лексику в письмовій та усній мові. При усному мовленні студенти відчують себе розкуто і висловлюють свої думки, не боячись допустити помилки в мові.

В письмі студенти висловлюють свої думки, складають біографії героїв і зображують події, які не завжди є в тексті. Це їхнє власне написане з фантазією уявлення тексту.

ЗАСТОСУВАННЯ ІГОР НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Власенко Л. В., викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Реалії сьогодення засвідчують зростання соціальної функції іноземних мов, а отже, і потреби в комунікативній методиці їх вивчення. Ефективність самостійної мовленнєвої діяльності учнів багато в чому визначається наявністю в них інтересу і мотивів до вивчення іноземної мови.

Досвід і спостереження за педагогічним процесом показують, що мотивація стає практично насиченою, якщо оволодіння навичками спілкування органічно поєднується з дослідженням культури, мистецтва, звичаїв, обрядів, звичок, повсякденного життя народу, мова якого вивчається.

Гру називають джерелом радості і королевою дитинства. Обидва визначення правильні, адже гра для дитини – саме життя з усіма його радощами, хвилюваннями, перемогами і прикрощами. Гра – природний вид діяльності, мотив її лежить у самій сутності. Вільне від регламентації ігрове дитинство дає змогу дитині виразити найфантастичніші бажання, свої мрії, їй відкривається широкий простір для вияву творчості, активності, кмітливості. В іграх не тільки відображається реальне життя, а й відбувається його перебудова [1]. Вияв творчості у грі дозволяє глибше зрозуміти навколишній світ, дає деякий життєвий досвід, викликає потребу виразити його у своїй діяльності. Радість творчої гри змінює дитяче життя, наповнює казкою та чарами.

Гра охоплює всі сторони особистості, вона потребує активної роботи думки і трудових умінь, багата емоціями та щирими почуттями.

Проблемі розробки і застосування ігор у навчальному процесі присвятили свої дослідження такі вчені, як Ш. О. Амонашвілі, Н. К. Ахматов, В. О. Сухомлинський, В. Г. Семенов та інші. В їхніх дослідженнях особлива роль приділяється дидактичній грі, якраз розглядається ними різнобічно: як форма навчання - В. Шаталов, як засіб активізації навчально-виховного процесу - В. Онищук, Проте всі автори сходяться на думці, що гра необхідна в навчальному процесі, що вона сприяє міцнішому засвоєнню знань, формуванню інтересу до навчання, розвитку творчих здібностей.

Ігрова діяльність впливає на розвиток уваги, пам'яті, мислення, уяви, всіх пізнавальних процесів. Гра – це не просто колективна розвага. Це основний спосіб досягнення цілей навчання, тому необхідно точно знати, які саме навички і вміння потрібно розвинути, що дитина не вміє і чого має навчитися в ході гри; гра повинна поставити дитину перед необхідністю розумового зусилля [2].

Гру можна використовувати як засіб навчання всіх аспектів знань мови: фонетики, орфографії, лексики, граматики і всім видам умінь і навичок усної мови, читання, перекладу, письма. Особливої уваги заслуговують ігри на розвиток комунікативних навичок.

Гра визначає деяку мовну запланованість, але грі властива й спонтанність. Під час гри відбувається змагання, тому перемога в грі часто залежить від швидкості реакції, мобілізації знань, кмітливості та прийняття правильних рішень. Мовне вираження у грі – це не лише мова, а й міміка виразу обличчя, рухів, жести. Бажання виграти створює у класі атмосферу емоційної напруги. Гру можна вважати варіантно-ситуативною вправою, під час якої учні отримують досвід спілкування. Введення ігрових моментів значно пожвавлює та активізує заняття, а це приводить до зацікавленості студентів, їх бажанню працювати, слухати, запам'ятовувати. Принцип «вчити-граючи» може мати місце на всіх етапах уроку, для всіх вікових груп. Класифікація ігрових вправ.

Заболотна С. Х. класифікує ігрові вправи наступним чином:

I. Ігри, направлені на засвоєння мовних знань, тобто мовні вправи:

I. Лексичні

II. Граматичні

III. Фонетичні

IV. Орфографічні

II. Ігри, направлені на розвиток і удосконалення мовних навичок – мовленнєві (умовно-мовленнєві) Такі ігри сприяють розвитку навичок та умінь аудіювання, говоріння, читання та письма.

Використання ігрових вправ допомагає засвоєнню слів та виробленню навички їх вжитку у мовленні. Це дуже важливо тому, що оволодіння передбачає гарне знання лексики та її використання у різних видах мовленнєвої діяльності.

Гра створює природну ситуацію для закріплення та вживання лексики. Студенти можуть ознайомитись з повною лексичною одиницею за допомогою гри у цікавій, неординарній формі. Як бачимо, ігри можуть бути не лише лексичними, аудитивними та мовними, тому що саме вони мають можливості для тренування учнів у вживанні лексики в ситуаціях, близьких до реального життя, навчання розуміння учнями змісту висловлювань, розвитку слухової та мовної реакції, навчання учнів послідовно, логічно і творчо використовувати отримані мовні навички, виражати свої думки [3].

Таким чином, гра є ефективним засобом навчання, що охоплює різні види мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), вона допомагає в оволодінні іноземною мовою, а крім того, учні відчують емоційне задоволення як у процесі гри, так і при досягненні результатів. Проведення уроків іноземної мови з використанням ігрового матеріалу активізує школярів, сприяє досягненню високої результативності занять та виховує любов до англійської мови. Ігри не підміняють інші форми і види роботи з іноземної мови, а тільки доповнюють їх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божок Н. О. Ігрові форми навчальної діяльності на уроках іноземної мови: наукове видання / Н. О. Божок, Л. В. Власенко // Наука і сучасність: Збірник наукових праць / НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К.: НПУ, 2007. – Т. 59. – С. 10 – 21.
2. Камінська Н. Ігрові моменти на уроках англійської мови. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – 80 с.
3. Божок, Н. О. Гра як ефективний метод вивчення іноземної мови / Н. О. Божок, Я. В. Жукова // Перспективные разработки науки и техники: мат. 2 междунар. науч.-прак. конф. – Днепропетровск: 2006. – Т. 5. – С. 7–10.

МОВА ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ЛЮДСЬКИХ ПОЧУТТІВ ТА ЕМОЦІЙ

Галаган В. Я., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

У сучасному зарубіжному й українському мовознавстві засвідчено зростання інтересу до студіювання і системного аналізу найбільш динамічного рівня – лексико-семантичного. Особливої ваги в лінгвістиці набуває проблема вивчення емоцій і емотивної семантики різних мовних одиниць.

Природу мови можна зрозуміти і вивчити лише в тісному зв'язку з вивченням світу в якому народжується, зростає та розвивається кожна окрема людина.

Мовна особистість, як суб'єкт мовленнєвої діяльності, подає не лише об'єктивну інформацію щодо навколишнього світу, але й висловлює також суб'єктивне відношення до світу, що її оточує – це її емоції, бажання, оцінка тих чи інших явищ.

Будь-яке явище доцільно вивчати у різних аспектах і на різних рівнях його функціонування у цілісній системі, в якості якої витупає особистість.

Як найважливіший засіб людського спілкування, мова є знаряддям передачі як думок так і емоційно-вольових проявів людини. У цьому полягає комунікаційна функція. Але крім основної комунікаційної функції, мова виконує додаткове навантаження - експресивну функцію, яка надає нашій мові особливої забарвленості та неповторної яскравості, емоційності висловлювання.

Вивчення мови та дослідження її експресивності, як засобу вираження людських почуттів та емоцій – один з етапів у розв'язанні питання про роль у процесі пізнання світу.

Проблема сприйняття зіштовхується з цілим рядом питань психології спілкування, психології мовлення, спонукає до вивчення когнітивних та комунікативних процесів, які знаходяться в основі реальних почуттів суб'єкту, яка пізнає, як мовленнєвої особистості.

Існує вірогідність того, що не всі явища психічної сфери людини, у тому числі і емоційні, репрезентовані на мовному рівні, що призводить до ускладнень у процесі вербалізації емоційних станів.

Мовна особистість може не мати достатнього словникового запасу для відображення свого багатого внутрішнього світу, емоційних станів. Відсутність у мові слів для передачі ряду понять не означає неможливості їх існування у свідомості. Виявлення особливостей

індивідуальних феноменів емоційності і вибору релевантних їм знаків мовної системи видається часто проблематичним, адже людина не у повному обсязі усвідомлює змістове наповнення певного слова.

Наша думка постійно і мимовільно додає до найменшого сприйняття елемент оцінки: невиразний інстинкт самозбереження співвідносить усі явища навколишнього світу з нашим «я». Всі наші сприйняття супроводжуються почуттям задоволення або незадоволення, Речі та явища справляють на нас приємне або неприємне враження і поділяються на 2 класи: ті, які нас радують і ті, що завдають нам незручностей і страждань.

В оцінці, вираженій словом, своєрідно переплітаються об'єктивні і суб'єктивні моменти і врахування їх є необхідною умовою успішного вивчення специфіки експресивно забарвленої лексики з її підвидом емоційно-оцінною лексикою.

Оцінка завжди, навіть у разі найбільшої фантазії, все таки матеріально обґрунтована природними і культурно-історичними особливостями людей, які закріпили у мові своє суспільне ставлення до навколишньої дійсності.

Оцінність і її мовна форма перебувають у тісному зв'язку з емоціями індивіда, типом його мислення, психічним станом.

Емоції суб'єкта – один з найбільших фактів, які впливають на формування оцінного забарвлення в слові. Вони відбивають ставлення суб'єкта до навколишнього середовища, його бажання, потреби і характеризуються таким психічним станом як задоволення, незадоволення, радість, сум

Розмежування емоцій на позитивні та негативні загальновизнане, однак не можна говорити про існування повної узгодженості стосовно критеріїв такого розмежування. Так інколи вважають, що позитивними виступають емоції, які є корисними для людини, а, негативними є ті, які шкодять людині. Але, слід відмітити, що одні та інші емоції мають корисне значення. Було б помилкою думати, що позитивні емоції – добрі, а негативні – погані. [1]

Проблема вираження почуттів людини засобом мови постійно привертає увагу дослідників, проте афективна сторона мови, тобто властивість емоційно відображати дійсність, залишається мало вивченою. Існує два види оцінювання дійсності: емоційне і раціональне, словесне. Словесні оцінки «добре-погано», «небезпечно-безпечно», «красиво-некрасиво» і тому подібне виступають як міра цінності речей. [1]

Для дослідження, які так чи інакше стосуються вираження почуттів засобами мови, важливе значення має правильне розуміння природи людських емоцій.

Відрізняючись якісно, емоційне (почуттєве) та логічне (раціональне) відображення дійсності є єдиним процесом пізнання законів матеріального світу. Гама людських емоцій надзвичайно складна.

Якщо врахувати, що окремі емоції, крім того, мають властивість химерно переплітатися з іншими і час від часу видозмінюватися, що вони багато в чому залежать від особи – зрозуміла уся складність дослідження емоційної сторони процесу пізнання.

У загальному фонді слів, позбавлених нейтральності, дослідники виділяють експресивно забарвлену і емоційно забарвлену лексику.

Експресивно забарвлена лексика – характеризує і оцінює. Її властивості особливі виразно забарвленні якості: образність, наочний характер, емоційне забарвлення, які виявляються при зіставленні експресивно нейтральних «холодних» слів типу дослідник, доктор, теоретик і експресивно забарвлених крикун, буквоїд, ескулап, демагог.

Емоційно-забарвлена лексика належить до виразових і зображальних засобів мови на тій основі, що в емоційному забарвленні завжди є елементи позитивного або негативного ставлення до означуваного, тобто є елемент характеристики та оцінки.

Специфіка емоційно забарвлених слів пов'язана вже з самим характером оцінності.

Емоційно забарвленні назви осіб, крім елементів оцінки й характеристики, мають у своєму складі елементи, що стосуються почуттів та емоцій людини: передають симпатію, ласкаву прихильність, зворушеність, захоплення, або, навпаки, незадоволення, обурення, відразу:

Порів.: роботязка, голопузий, нетіпаха, ледарюга, лизоблюд.

Наявність емоційних елементів у слові увиразнює оцінне забарвлення, робить його інтенсивнішим, яскравішим. І навпаки: експресивні слова, не забарвлені тими чи іншими емоціями, у порівнянні з емоційно-оцінними лексемами видаються менш виразними з погляду їх власне оцінних якостей; пор. зрадник і запроданець; убивця і головоріз; формаліст-книгогриз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Додонов Б. И. В мире эмоций / Б. И. Додонов. – Киев : Политиздат Украины, 1987. – 140 с.

МІСЦЕ І РОЛЬ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

*Гребінник Л. В., доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Перехід від принципу «освіта на все життя» до принципу «освіта впродовж життя», яким характеризується освітня політика усіх розвинених країн, вимагає створення умов для безперервного навчання для кожного громадянина. Ціла низка соціальних чинників, серед яких центральне місце посідає зростаюча конкуренція на ринку праці, спонукає людей не лише здобувати нові знання і вміння, а й постійно їх вдосконалювати, поглиблювати, розширювати.

Якщо володіння англійською мовою є невід’ємною складовою кваліфікації конкурентоздатного фахівця на сучасному етапі, то питання про необхідність володіння другою іноземною мовою залишає місце для дискусії. Хоча вираз «Вивчення двох іноземних мов – це реальність і потреба сьогодення» [1] сприймається багатьма як аксіома, насправді не так багато людей свідомо зважується вивчати другу іноземну мову у дорослому віці. Розглянемо основні мотиваційні аспекти, якими можуть керуватися дорослі, зважуючись на вивчення другої іноземної мови, а з огляду на це визначимо оптимальні методи роботи у даному напрямку у системі безперервної освіти.

Німецькі фахівці, описуючи у своїх дослідженнях мотиваційну складову вивчення другої іноземної мови у дорослому віці, вказують на «дифузний мотиваційний комплекс та латентність мотивації» [4, с. 11]. При цьому важливе значення має саме початкова мотивація, навіть якщо йдеться про отримання сертифікату задля самоствердження. Багато дорослих людей у Німеччині зважується на вивчення другої іноземної мови на підставі інтересу до мови в цілому та до процесу її вивчення як до захоплюючого заняття [4, с. 12–15]. Якщо ж говорити про вітчизняні реалії, то навіть той аргумент, що друга іноземна мова у портфоліо молодого фахівця завжди буде вигідною перевагою на ринку праці, не завжди є переконливим. Зазвичай, доросла людина хоче бачити конкретні перспективи практичного застосування набутих знань.

Суттєвою передумовою формування чіткого мотиваційного комплексу для вивчення другої іноземної мови є початкова мотивація, яку вважаємо суто суб’єктивним аспектом. Вже у процесі вивчення мови долучаються інші мотиваційні фактори. Оскільки у дорослому

віці у людини вже сформувалося свідоме ставлення до процесів пізнання, цим варто скористатися для встановлення зв'язку з наявним досвідом вивчення мов. Особливістю вивчення мови дорослими людьми є те, що вони схильні міркувати, аналізувати, порівнювати, висувати гіпотези, знаходити закономірності, обговорювати результати. Знаючи, як взагалі вивчається іноземна мова, маючи свою стратегію запам'ятовування лексичних одиниць, дорослі люди свідомо обирають оптимальні шляхи досягнення поставленої мети. Тому практика показує, що на вивчення другої іноземної мови, зазвичай, виділяється менше часу, ніж для першої. Лінгвістичний досвід набувається під час вивчення рідної мови, поглиблюється під час вивчення першої іноземної мови, а під час вивчення другої та наступних іноземних мов залучається до процесу навчання і розвивається. Також важливо приділяти увагу соціокультурним аспектам при вивченні другої іноземної мови. Шляхом зіставлення відомостей про культуру та побут світу другої іноземної мови зі світом першої іноземної та рідної мов відбувається розширення фонових знань та формується додатковий мотиваційний фактор.

Стосовно методів та організації роботи з вивчення другої іноземної мови у системі безперервної освіти варто відзначити наступне. В цілому, для навчання дорослих другій іноземній мові перспективним підходом вважається конструктивізм. Цей підхід передбачає активне самонавчання, відводячи викладачеві лише роль консультанта, помічника, але не активного діяча у навчальному процесі [3]. Як відомо, викладач вже давно втратив роль джерела інформації, проте актуальною залишається його роль провідника в інформаційному потоці. Друга, не менш важлива роль викладача – взаємодія та спільна зі студентами рефлексія щодо процесу оволодіння мовою, їх соціальна та етична підтримка.

Як відомо, в процесі опанування як другої, так і більшої кількості іноземних мов окрема компетентність для кожної мови не формується кожного разу, а удосконалюється, збагачується вже набута іншомовна комунікативна компетентність [2]. Тому доцільним є проведення паралелей на рівні лексики, граматики та синтаксису, аналіз спільних та відмінних рис у формо- і словотворенні відомих мов. Таке зіставлення буде корисним для усвідомлення особливостей кожної з мов і має стати невід'ємною складовою навчання другої іноземної мови на рівні мовних явищ.

Традиційне аудиторне заняття, в якому переважають фронтальні види роботи, поступово втрачає свою актуальність. Особливо ефективність такого виду роботи ставиться під сумнів, коли йдеться

про освіту дорослих. Очікування дорослої людини спрямовані, у першу чергу, на конкретну діяльність, безпосередньо пов'язану з її основною професією, з опорою на вже наявний досвід. З цих міркувань інтерактивні форми роботи, а саме рольова чи ділова гра, є найдоцільнішими на будь-якому етапі вивчення мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойчевська І. Особливості вивчення німецької мови як другої іноземної у загальноосвітніх навчальних закладах України [Електронний ресурс] / І. Бойчевська. – Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2014/10_1/3.pdf. – Заголовок з титул. екрану.
2. Гаманюк В. Навчання другої іноземної мови у системі загальної освіти в Україні: проблеми та перспективи/ В. Гаманюк. // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2017. – № 1 (50) С. 116–123.
3. Deutschalszweite Fremdsprache / [G. Neuner, B. Hufeisen, A. Kursisa, N. Marx, U. Koithan, S. Erlenwein] // Fernstudieneinheit 26. – Berlin; München; Wien; Zürich; New York : Langenscheidt, 2009. – 176 s.
4. Quetz J. Neue Sprachenlehren und lernen. Fremdsprachenunterricht in der Weiterbildung. / Jürgen Quetz, Gerhard von der Handt (Hrsg.). – Bielefeld : Bertelsmann Verlag GmbH & Co. KG, 2002. – 235 s.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОЛОДІ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Гуминська Н. В., викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Сучасна українська вища освіта – найважливіший соціальний державний інститут, основна функція якого – підготовка молодого покоління до вирішення професійних завдань у майбутньому в конкретній професійній діяльності, що передбачає високий рівень сформованості різних умінь, навичок і здібностей. Сучасний професіонал повинен бачити свою професію у всій сукупності її широких соціальних зв'язків, знати вимоги, які висуваються до неї та її представників, розуміти зміст і специфіку своєї професійної діяльності, орієнтуватися в колі професійних завдань і бути готовим вирішувати їх у мінливих соціальних умовах. Проблема професійного становлення – це, насамперед, проблема особистісного та соціального розвитку майбутнього фахівця як суб'єкта соціальної дії.

До вибору професії слід ставитися як до однієї з найважливіших життєвих подій. Виділяють основні чинники, що впливають на вибір професії, які зазвичай об'єднуються у дві групи: суб'єктивні і об'єктивні. До суб'єктивних належать інтереси, здібності, особливості темпераменту і характеру. До об'єктивних – рівень підготовки (успішності), стан здоров'я та інформованість про світ професій. До об'єктивних чинників дотичні соціальні характеристики, наприклад такі, як освітній рівень батьків, соціальне оточення та ін. Поняття «професійне становлення особистості» розуміється як процес прогресивної зміни особистості під впливом соціальних впливів, професійної діяльності та власної активності, спрямованої на самовдосконалення. Професійне становлення – це досить складний, тривалий, дуже рухливий, багатоплановий і часом суперечливий процес, в якому чітко виділяються чотири стадії.

Перша стадія професійного становлення особистості пов'язана із зародженням і формуванням професійних намірів під впливом загального розвитку особистості та початкового орієнтування в різних сферах трудової діяльності, в світі праці та світі професій.

Друга стадія – це період професійного навчання і виховання, тобто цілеспрямованої підготовки за обраною професійною діяльністю та оволодіння всіма тонкощами професійної майстерності.

Третя стадія – активне входження в професійне середовище, що відображає перехід учня до нового типу діяльності – до професійної праці в різних його формах в умовах реального виробництва, виконання службових обов'язків.

Четверта стадія передбачає повну або часткову реалізацію професійних прагнень і можливостей особистості в самостійній праці. Практично протягом усього процесу професійного становлення і розвитку перехід від однієї стадії до іншої часто може супроводжуватися виникненням у людини тих чи інших труднощів і протиріч, а нерідко і кризових ситуацій.

Точні вікові межі періодів професійного самовизначення важко встановити, оскільки існують значні індивідуальні відмінності в термінах соціального дорослішання – одні визначаються з вибором професії ще до закінчення школи, в інших професійний вибір відбувається лише у 30 років. Професійний вибір визначається такими основними чинниками: позицією старших, сім'ї; однолітків; шкільного педагогічного колективу (вчителі, класні керівники і т. д.); особистими професійними та життєвими планами; здібностями та їх проявами; прагненням до суспільного визнання; інформованістю про ту чи іншу професійну діяльність; схильностями.

Серед суб'єктивних чинників, що впливають на вибір професії, особливо відзначають рівень інтелекту людини, її здібності і спрямованість інтересів. Ряд фахівців вважає, що для кожної професії існують свої критичні параметри інтелекту, тому люди з нижчими розумовими показниками не можуть успішно реалізовуватися у професії. Крім того, розвинений інтелект дозволяє людині критично і реалістично співвідносити себе з пропонованими вимогами, успішно навчатися, враховуючи досвід своєї професійної діяльності.

Найбільш актуальним вибір професії стає в підлітковому віці та ранній юності, але й у наступні роки виникає проблема ревізії та корекції професійного життя людини .

Нині у світі формується новий погляд на фактори соціально-економічного зростання, у тому числі й в освітній галузі. Досвід країн з розвинутою економічною системою свідчить про стійкість цього зростання, яке забезпечується відповідним рівнем динамізму інноваційної освітньої сфери через використання сучасних знань як найважливішого ресурсу. Віднині дуже важливо, щоб українські вищі українські навчальні заклади мали інституційний потенціал для виконання всіх своїх завдань, зокрема – підготовки студентів до професійної кар'єри та до відповідальності в сучасному суспільстві.

Для вдосконалення системи вищої освіти в Україні необхідно ґрунтовно підійти до питання якості навчання й виховання студентської молоді, покращити теоретичну і практичну підготовку майбутніх фахівців до професійної діяльності, охопити всебічний розвиток їхніх духовних та фізичних сил, що є головним аспектом у формуванні національної самосвідомості.

Сучасне навчання українських студентів, майбутніх фахівців у різних галузях економіки повинно забезпечуватися професійною майстерністю викладача, створенням авторських підходів і концепцій, які повинні включати: дослідження проблем професійної практики, розробку методів, вирішення і пошук нових ефективних методик навчання із застосуванням високих інформаційних технологій.

Тому національній вищій освіті необхідно вирішувати найважливіші й найскладніші завдання – це наближення освіти до європейських стандартів з урахуванням поточних і перспективних потреб вітчизняного ринку праці.

Досконалість повинна стати основною вимогою на всіх рівнях вищої школи. Розвиток особистості (її спрямованості, компетентності, гнучкості, самосвідомості) визначає вибір і підготовку до професії. Водночас сам цей вибір і розвиток тієї чи іншої професійної діяльності визначає стратегію розвитку особистості. Чим раніше розпочнеться

особистісний та професійний розвиток, тим більшою мірою можна спрогнозувати психологічне благополуччя, задоволеність життям і особистісний ріст кожної людини в сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павлова Т. В. Досвід фінансування системи освіти у зарубіжних країнах / Т. В. Павлова. – О.: Вісник соціально-економічних досліджень, 2010. – Вип. 40 – С. 373–380.
2. Бойко А. І. Філософія модернізації освіти ринкових трансформації / А. І. Бойко. –К.: Знання України, 2009. – 379 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА У СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*Дроздова Ю. В., доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*
*Колот Л. А., старший викладач кафедри іноземної філології та
перекладу, Київський національний торговельно-економічний
університет*

Інформаційна революція і виникнення інформаційного суспільства докорінно змінюють сучасну освітню парадигму. Сучасна доступність великого масиву інформаційних ресурсів робить безперервну освіту домінуючим вектором освітніх реформ у всьому світі. Суспільна значущість цієї концепції полягає в забезпеченні кожної людини здатністю до постійного розвитку, самовдосконалення, максимальної професійної реалізації протягом усього життя.

У сучасній науковій літературі для визначення поняття безперервної освіти можна зустріти декілька термінологічних сполучень: «освіта дорослих» (adult education), «продовжена освіта» (continuing education), подальша освіта (further education), «відновлювана освіта» (recurrent education) як освіта впродовж всього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, головним чином з роботою; «пергаментна освіта» (permanent education), «освіта впродовж життя» (lifelong education); «навчання впродовж життя» (lifelong learning). Європейська Комісія об'єднала різні освітні й навчальні ініціативи в єдину Програму навчання впродовж життя (Lifelong Learning Programme) [1, 2].

В Україні основні елементи, роль та методологічні питання концепції LLL розглядали такі науковці, як: Л. Айзікова, А.

Владиславлев, С. Змеєв, М. Карпенко, Л. Корчагіна, Ю. Кулюткін, В. Луговий, Г. Телегіна та ін. На сьогодні встановлено основні форми «Lifelong Learning», його характеристики, закономірності, структуру та зміст. Процеси безперервної освіти розуміються тепер не тільки як «навчання впродовж життя» (lifelong learning), ай як «навчання шириною в життя» (lifewide learning). Останнє акцентує увагу на розмаїтості видів освіти – формальній, неформальній, інформальній, – які супроводжують будь-яку сферу життєдіяльності сучасної людини.

Неодноразове повернення людей до освітнього процесу в тій чи іншій формі стає нормою для особистої та професійної самореалізації. Так, експерти Світового Банку вважають навчання впродовж життя ключовим фактором підготовки працівників до умов конкуренції в глобальній економіці. Підвищуючи здатність людей повноцінно функціонувати як членів суспільства, навчання сприяє більшій соціальній єдності, зниженню злочинності, а також більш справедливому розподілу прибутків [3].

Міжнародні організації виробили різні підходи до визначення поняття «навчання впродовж життя» відповідно до напрямку та цілей своєї діяльності. На думку експертів ЮНЕСКО, Lifelong Learning («навчання впродовж життя») – це освіта та навчання, розширені таким чином, щоб охопити, по-перше, усе життя людини, по-друге, усі вміння та галузі знань таким чином, щоб застосовувати всі ймовірні засоби з метою забезпечення всіх людей можливостями розвитку себе як особистості [4, с. 28–35].

Останніми десятиліттями відбувається розширення семантичного поля терміну «навчання впродовж життя». Консолідуючим є визначення такого поняття, подане в доповіді Європейської комісії щодо показників якостей освіти впродовж життя, яке є результатом обговорень на низці самітів Ради Європи. Під навчанням упродовж усього життя вбачається вся навчальна діяльність, здійснювана впродовж життя, спрямована на покращення знань, умінь та компетентностей в особистій, громадській, суспільній та/чи професійній сфері [1, с. 7].

На початку XXI століття 80% людей в світі жодного разу не користувалися телефоном і 93% не використали комп'ютер. Збільшується розрив у сфері розвитку та використання інформаційних технологій між розвиненими країнами та рештою світу, між різними верствами населення всередині країн - багатими і бідними, молодими людьми і людьми похилого віку. Це явище відоме як цифрове розподіл (Digital Divide), або цифрова нерівність. Безумовно, цифрова нерівність визначає здатність країн або окремих верств населення у відповідних

межах використовувати, адаптувати, генерувати і поширювати знання протягом життя. Основним джерелом інтелектуального розвитку як важливою умовою становлення і самореалізації зрілої успішної особистості є інтелектуально-насичене віртуальне освітнє середовище, створене за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

У контексті радикальних змін, що стосуються організації вищої освіти потрібно зазначити декілька аспектів:

- навчальні програми повинні забезпечувати студентів базовими знаннями і навичками, необхідними для подальшого розвитку індивідуальних можливостей і потреб оновлювати свої знання протягом усього життя;

- заклади вищої освіти повинні пропонувати більш широкий вибір програм для різних категорій студентів, з різними мотиваціями і цілями. Необхідно враховуватися потреби людей, незалежно від їх віку, які бажають змінити професію, отримати другу освіту, підвищити свій професійний рівень і кваліфікацію за рахунок короткострокового навчання;

- з метою задоволення швидко мінливих потреб галузей економіки необхідно мати ефективні механізми взаємодії з ринком праці, наприклад, важливо налагодити постійну систему моніторингу роботи випускників за місцем працевлаштування, проводити регулярні консультації з роботодавцями та випускниками і за цими результатами здійснювати корекцію навчальних програм. Це завдання стає можливим для виконання, якщо воно здійснюється з застосуванням Інтернету в режимі он-лайн;

- проблема оцінки якості дистанційного навчання дуже складна і неоднорідна не лише для нашої країни, але й для фахівців в цьому секторі освіти з усього світу. Аби суспільство могло переконатися в тому, що курси, програми та дипломи, які пропонуються в рамках дистанційного навчання, відповідають необхідним стандартам, потрібні надійні, прозорі і зрозумілі процедури оцінки якості навчання, відмінні від традиційних;

- виникнення нових сфер науки і поява інноваційних технологій вимагають змін традиційних університетських дисциплін. Виникає об'єктивна необхідність відходу від класичних підходів, заснованих на конкретних дисциплінах, і наближення до проблемно-орієнтованих методів формування знань, а також зменшення дистанції між фундаментальними і прикладними дослідженнями;

- впровадження нових педагогічних підходів, які базуються на альтернативних механізмах передачі знань. Одночасне використання

мультимедійних засобів, комп'ютерів та Інтернету дозволяє зробити процес навчання більш інтенсивним і інтерактивними.

За висновком Світового Банку, найкращий результат досягається шляхом застосування таких методів, як взаємне навчання, емпіричне навчання, навчання в умовах, наближених до реальних, навчання з використанням Інтернет-ресурсів і проблемно-орієнтоване навчання, рефлексія, критичний самоаналіз, а також поєднання цих методів в будь-яких варіантах [5].

Таким чином, безперервна освіта є необхідним і найбільш важливим елементом сучасної освітньої системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. European Commission. (2008). European report on quality indicators of lifelong learning. Brussels: Directorate-General of Education and Culture. – 95 p.
2. Смульсон М. Л. Інтелектуальний саморозвиток у віртуальному освітньому середовищі: зміна парадигми / М. Л. Смульсон // Актуальні проблеми психології: психологічна теорія та технологія навчання. – 2009. – Т. 1. – № 6. – С. 1–8.
3. Lifelong Learning in Europe – Навчання протягом усього життя в Європі. – Режим доступу:
<http://www.dvv-international.org.ua/?q=node/122>
4. Jarvis P. Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice (3rd ed.) / Peter Jarvis. – L.; N. Y. : Routledge Falmer, 2007. – 374 p
5. Згуровский М. З. Общество знаний и информации – тенденции, вызовы, перспективы // Зеркало недели. – 2003. – №19 (444).

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО

*Дубініна О. В., ст. викладач кафедри іноземної філології та перекладу
Київський національний торговельно-економічний університет*

*Колот Л. А., ст. викладач кафедри іноземної філології та перекладу
Київський національний торговельно-економічний університет*

Мотивація відіграє дуже важливу роль у системі організації навчальної діяльності студентів. Результати навчання значним чином залежать від того, якими мотивами керується студент у процесі вивчення іноземної мови.

Згідно з визначенням, яке пропонується психологами-науковцями, мотивація – це динамічний процес фізіологічного та

психологічного плану, який керує поведінкою людини, визначає його спрямованість, організованість, активність; здатність людини задовольняти свої потреби у дії.

Мотиваційна система людини має досить складну структуру, і являє собою сукупність рушійних сил, серед яких: потреби, мотиви, стимули, інтереси, переконання, прагнення, цінності, ідеали.

Вивчаючи мотиваційну складову навчального процесу, вчені визначили мотиви, які спонукають студента діяти:

- розуміння цілей навчання; усвідомлення важливості отриманих знань;
- розуміння студентами важливості формування іншомовної комунікативної компетентності для успішного функціонування у сучасному професійному середовищі;
- прагнення студентів розвивати свої пізнавальні здібності;
- бажання завдяки навчанню підвищити свій соціальний статус, отримати визнання оточуючих;
- можливість отримання престижної роботи, подальше кар'єрне зростання;
- бажання вивчити іноземну мову для навчання у зарубіжних закладах освіти, подальшої професійної діяльності за кордоном;
- використання іноземної мови для пошуку необхідної інформації у різних джерелах;
- бажання розвивати та удосконалювати лінгвістичні здібності;
- прагнення розширити свій культурний світогляд, соціокультурну компетентність;
- обов'язок; студент вважає, що він повинен вивчати певну дисципліну для того, щоб скласти екзамен;
- бажання отримати гарну оцінку, набрати велику кількість балів протягом навчального семестру, похвалу, схвалення від викладача;
- особистість викладача, який є прикладом для студента, лідером у навчальному процесі, створює мотивацію своїм відношенням до навчальної дисципліни [2].

Сучасний викладач повинен підібрати та застосовувати відповідні дидактичні методи, створити умови для формування зовнішньої та внутрішньої мотивації.

На думку вчених, існують певні стратегії формування позитивної мотивації навчання.

1. Студент повинен стати суб'єктом, співучасником процесу навчання, виявляти вільну пізнавальну активність, інтелектуальну ініціативу і певну самостійність у прийнятті рішень щодо вибору видів діяльності та навчального матеріалу.

2. Ознайомлення з цілями вивчення дисципліни. Починаючи викладати дисципліну (тему), викладач повинен ознайомити студентів з цілями та завданнями вивчення дисципліни, пояснити, які знання вони отримають, які компетентності, необхідні для здійснення професійної діяльності, вони повинні сформулювати та удосконалити.

3. Активне використання методів формування пізнавального інтересу, поєднуючи традиційні та інноваційні методи навчання: рольові ігри, дискусії, «мозковий штурм», презентації, проектні роботи, робота в малих групах тощо.

4. Визначення та досягнення реальних навчальних цілей. Цілі та вимоги, що висуває викладач, повинні бути високими, але не недосяжними для студентів, інакше інтерес до навчання буде втрачено.

5. Поступове ускладнення вимог до навчання. Використання диференційованого підходу у навчальному процесі.

6. Винагорода, похвала за гарно виконану роботу. Публічне обговорення вдало виконаних завдань. Похвала збільшує впевненість студентів у собі. Необхідно звертати увагу студентів на їх досягнення та успіхи.

7. Аналіз студентських робіт повинен бути об'єктивним і конкретним. Якщо робота не є вдалою, студент повинен відчувати, що викладач критикує слабкі сторони його роботи, а не його самого. Образливі та принизливі коментарі не допускаються.

8. Активізація емоційної сфери студентів. Прогнозування емоційної реакції на навчальний матеріал та діяльність і завчасне запобігання виникненню негативних емоцій.

9. Суперництво між студентами під час навчання. Суперництво необхідно підтримувати з обережністю і використовувати для активізації навчального процесу. Вважається, що методи змагання готують студентів до майбутньої діяльності у конкурентному професійному середовищі. Але необхідно уникати жорсткої конкуренції, яка може негативно впливати на навчальний процес, створювати некомфортну атмосферу у колективі [3, 4].

Таким чином, мотивація – є одним із головних компонентів організації навчальної діяльності. Існує багато факторів, які впливають на мотивацію до вивчення іноземної мови. В арсеналі викладача є ціла низка засобів і стратегій для формування позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карамушка Л. М. Мотивація підприємницької діяльності: монографія / Л. М. Карамушка, Н. Ю. Худякова. – К. – Львів: Сполом, 2011. – 208 с.

2. Левченко Т. . Мотивація суб'єкта в різних видах діяльності / Т.І. Левченко. – Вінниця : Нова Книга, 2011. – 448 с.
3. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.]; за заг. ред. В. А. Козакова. – К. : КНЕУ, 2003. – 829 с.
4. Деркач С. П. Мотиваційна сфера студентів в процесі навчання іноземної мови [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/5473/1/Мотиваційна_сфера_студентів.pdf

ВИКОРИСТАННЯ ДІЛОВИХ ІГР ДЛЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ АНГЛОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Зайцева І. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

На сучасному етапі розширення міжнародного співробітництва в різних сферах діяльності, створення спільних підприємств, здійснення міжкультурної комунікації, володіння англійською мовою стає необхідністю. Згідно з положеннями стандарту підготовки студентів економічних спеціальностей, Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, а також Національної доктрини розвитку освіти в Україні у XXI столітті володіння англійською мовою професійного спрямування має першочергове значення [3;4;11]. Сучасні ринкові відносини зумовлюють жорсткі вимоги до якості та рівня професійної підготовки студентів-економістів, які повинні вміти виявляти можливі напрямки розвитку підприємства, вести професійний діалог з представниками бізнес середовища. Тому, виникає необхідність навчання майбутніх економістів англійського діалогічного мовлення (ДМ) професійного спілкування.

Отже, одним з першочергових завдань освіти стає якісна підготовка спеціалістів, які здатні до успішної професійної діяльності в межах світової спільноти. Досягнення цього завдання ми вбачаємо у навчанні майбутніх економістів ДМ професійного спрямування для спеціальних цілей у навчальному процесі. При цьому необхідно навчати норм міжкультурного спілкування; розвивати культуру мовлення; моделювати проблемні ситуації, з якими студенти можуть зустрітися в реальному житті, [1; 6; 7]. Одним із способів організації

навчання ДМ майбутніх економістів методисти вважають використання ділових ігор.

Розглянемо як трактують поняття «ділова гра» науковці сьогодні. На думку М. Ф. Строніна, гра у навчальному процесі передбачає наявність ситуації, максимально наближеної до реальних умов спілкування з властивими йому ознаками: емоційністю, спонтанністю, цілеспрямованість мовного впливу [8, с. 77]. У свою чергу П. М. Щербань визначає поняття “організаційно-ділові ігри, пов’язані з керівництвом навчально-виховним процесом [9, 28]. Ми розглядаємо **ділову гру**, як інтерактивний метод навчання майбутніх економістів ДМ у групах або парах, моделювання реального професійного спілкування, що стимулює пізнавальну активність студентів. Серед ознак, що властиві діловій грі, найважливішими є: наявність проблемної ситуації, ролей, емоційність, спонтанність, цілеспрямованість.

Загальна **мета** навчальних ділових ігор – активізація процесу навчання та прискорення формування у студентів комплексу знань, навичок і вмінь, необхідних для підвищення ефективності діяльності спеціалістів. Так, у процесі ділової гри у майбутніх економістів формуються фонетичні, лексичні, граматичні навички, студенти набувають досвіду мовного спілкування [10, 12; 13]. Ділові ігри під час навчального процесу доцільно використовувати для зняття мовних труднощів, у процесі відпрацювання мовного матеріалу, активізації мовної діяльності. Як засіб імітації професійної діяльності, ділові ігри інтенсифікують процес навчання.

Серед переваг використання ділової гри для навчання ДМ – є розв’язання **проблемної ситуації** (ПС), під час якої відбувається максимальна активізація комунікативної діяльності студентів. До того ж, під час ділової гри, яка забезпечує моделювання умов професійної діяльності майбутніх економістів, створюються умови для застосування професійних знань, вдосконалення мовленнєвих навичок та розвиток дискусійних вмінь, пошук варіантів вирішення завдання, розвиток вміння аргументувати власну точку зору, переконувати, впливати на учасників гри тощо.

Зазначимо, що ділова гра відрізняється від рольової гри за певними критеріями: орієнтація на майбутню професію студентів, моделювання у грі умов професійної діяльності, наближених до реальних. Під час ділової гри студент може діяти в межах ПС, виконуючи роль відповідно до ситуації. Перевагами рольових ігор також виступають такі важливі якості, як максимальне наближення до реального життя, автономність студентів, прийняття спонтанних

рішень та знаходження компромісу[11, с. 193]. Використання ділової гри під час занять з англійської мови сприяє розвитку уяви та умінь критичного мислення, формуванню здатності знаходити й розглядати альтернативні можливості, виокремити власну думку до ситуації.

Ділові ігри поділяють на [2, с. 20]:

- 1) **гру-співробітництво** (ведення переговорів між представниками компаній/споживачами/клієнтами/колегами з метою досягнення домовленості або пошуку варіантів вирішення проблеми);
- 2) **гру-змагання** (наприклад, підготовка та представлення проектів фірмами-конкурентами з метою отримання патентів на виготовлення продукції);
- 3) **гру-конфлікт** (наприклад, непорозуміння між колегами, переговори керівництва підприємства з представниками іноземної фірми стосовно зриву постачань продукції тощо).

Таким чином, забезпечення якості методичної підготовки майбутніх економістів ми реалізуємо шляхом використання ділових ігор для організації навчання діалогічного мовлення. При цьому формування компетентності в діалогічному мовленні відбувається шляхом “занурення” студентів у спілкування, наближене до реального, оскільки за таких умов формування мовленнєвих навичок і розвиток мовленнєвих вмінь відбувається швидше і легше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб.пособие / Н. Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М. : Академия, 2004. – 336 с.
2. Методичні рекомендації до організації та проведення ділових ігор на заняттях з іноземної мови у технічних університетах [Електронний ресурс]: / Уклад.: Ю. О. Гайденко. – К.: НТУУ «КПІ», 2016. – 86 с.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. редактор укр. видання доктор пед. наук, проф. С. Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273с.
4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних лінгвістичних і університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. ; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
5. Національна доктрина розвитку суспільства” [затверджена указом Президента України] від 17 квітня 2002 року № 347.– 2002.
6. Рогова Г. В. О принципах обучения иностранным языкам / Г. В. Рогова // Иностранные языки в школе.– 1974. – № 6. – С. 85– 95.

7. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс лекций: пособие для студ. пед. вузов и учителей / Елена Николаевна Соловова. – М. : Просвещение, 2002. – 239 с.
8. Стронин М. Ф. Обучающие игры на уроке английского языка : (Из опыта работы). Пособие для учителя / М. Ф. Стронин. – М. : Просвещение, 1981. – 112 с.
9. Хухарева Е. К. Роль деловой игры в обучении сотрудников современной компании / Е. К. Хухарева // Инновации в образовании. – 2009. – №10. – С. 85 – 96.
10. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посіб. / П. М. Щербань. – К.: Вища шк., 2004. – 207 с.
11. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М., 1978.
12. Eitington J. E. The winning trainer : winning way stoinvolve people in learning / Julius E. Eitington. – Oxford : Butterworth-Heinemann, 2001. – 640 с.
13. Carol Livingstone. Role Play in Language Learning. – М. : Высшая школа, 1988. – 125 р.

ОЦІНЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СТУДЕНТІВ США (зарубіжний досвід)

Зварич І. М., професор кафедри сучасних європейських мов, Київський національний торговельно-економічний університет

Входження людства в третє тисячоліття знаменується не тільки поглядом світової спільноти в майбутнє, реформуванням вищої освіти, модернізацією вищих закладів освіти, але і якісним рівнем підготовки студентів до корисної праці, зокрема формуванням професіоналізму.

У новому тлумачному словнику української мови професіоналізм трактується як «оволодіння основами і глибинами якої-небудь професії» [2, с. 62].

С. А. Дружилов підкреслює, що професіоналізм – це не тільки досягнення фахівців високих виробничих показників, а й особливості їх професійної мотивації, система прагнення, ціннісних орієнтацій, сенсу праці. На його думку, поняття «професіоналізм» висвітлює такий ступінь оволодіння людиною психологічною структурою професійної діяльності, яка відповідає існуючим в суспільстві стандартам і об'єктивним вимогам держави [1.].

Таким чином, можна зазначити, що формування професіоналізму у студентів – це безперервний, систематичний процес, ефективно і правильно виконувати поставлені завдання в опануванні навчальною

дисципліною, щоб здобути такі знання, уміння, навички, які будуть доведені до автоматизму. Їх важливо моделювати у студентів відповідно до стандартів освіти і освітньої політики держави, яка відображає інтереси суспільства, формує суспільний попит на знання і перспективи, розвивається під впливом часових, соціальних, економічних та інших чинників. Важливо формувати у студентів професіоналізм, щоб він відповідав міжнародним вимогам і стандартам. Враховуючи власні досягнення та надбання у діяльності вищих закладів освіти, необхідно вивчати зарубіжний освітній досвід та впроваджувати новітні технології навчання до навчального процесу, особливо ті інновації, які позитивно вплинуть на рівень формування якості професіоналізму студентів, додадуть вагомості українським дипломам, одержаними фахівцями відповідно до вимог загальноосвітніх стандартів.

Чимало успіхів у системі вищої освіти досягнуто у США. Завдяки реформам в американському суспільстві освіта дедалі стає більш відкритою та різноманітною. Особливої ваги набуває процес формування професіоналізму студентів, бо програми в американських закладах вищої освіти спрямовані на отримання професії вузької спеціалізації.

Яскравою роботою є наукове дослідження американського вченого (Guy Strickland) Гай Стрікленд «Bad Teachers» (Погані вчителі), де він зазначає, що від рівня якості навчального процесу, зокрема від оцінювання рівня якості знань як студентів, так і викладачів, залежить успіх формування професіоналізму студентів США, бо – це є своєрідне дзеркало, яке неупереджено і точно відображає певний успіх, надає можливість замислитися над тим, чи ефективно витрачався час в процесі навчання і чи досягаються державні цілі. Американський дослідник слушно зазначає: якщо викладачі непрофесійно здійснюють навчальний процес і легковажно ставляться до визначення рівня якості знань студентів, зокрема, не проводять письмові роботи, то вони не знають, як це зробити, не володіють професійними навиками виправити помилки, внести коригування в письмових роботах студентів. [4, с. 127]

Педагоги США тактовно нагадують своїм студентам, що отримання змістовних знань в опануванні навчального предмета та здобуття професійних навичок необхідні для працевлаштування майбутніх спеціалістів, бо вищі американські заклади освіти не гарантують своїм випускникам забезпечити їх роботою. Для опанування змістовними знаннями з навчального предмета студентам США пропонують обов'язкові навчальні програми та вибір додаткових

курсів для поглибленого вивчення навчального предмета і здобути навички професіоналізму. Кращі вищі заклади освіти США надають своїм студентам можливість прослухати курси, які відповідають їхнім індивідуальним потребам і яких немає в плані університету, але здобуті знання, уміння, навички необхідні для подальшого працевлаштування. Саме тому в США існує домовленість між університетами відносно того, щоб направляти своїх студентів з одного вищого закладу освіти до іншого з метою прослухати додаткові курси, якими зацікавились студенти і на яких вони підвищують рівень якості свого професіоналізму. Такий обмін студентів значно впливає на отримання ґрунтовних знань у вивченні навчального предмета, та опанування відповідними уміннями і навичками щодо формування професіоналізму для майбутнього працевлаштування.

Творчі пошуки спеціалістів особливо відчутні в країнах, які зуміли досягти високого економічного розвитку, здійснити перетворення в житті свого народу, держави.

Американський професор Рейм М. Джонс, який працював із студентами в Україні, звертає свою увагу на кілька проблем вищої освіти. Він зазначає, що в США деякі курси вибираються студентами і сприймаються дещо з більшим ентузіазмом, ніж базові теоретичні, і що студенти старших курсів більш зрілі та дисципліновані, ніж студенти молодших. Рейм М. Джонс повідомляє, що є недоліки в самій основі системи навчання в Україні, бо саме система встановлює норми та регламентує поведінку студентів. Українські студенти не мають стандарту академічної поведінки, на який би вони орієнтувалися. Немає також і межі неприйнятної академічної поведінки.

У вищих навчальних закладах України існує ще багато проблем. На практиці нерідкі випадки пропусків занять студентами, користування шпаргалками та списування під час іспитів, нездатність студентів до критичного мислення та недостатність ініціативи у навчанні, зокрема у формуванні власної свідомості та професіоналізму.

Яскравий приклад оцінювання професіоналізму ми спостерігаємо в одній із статей російського педагога О. М. Острогорського, який цитує лист молодого Ф. М. Достоевського, тоді студента інженерного училища. Його обурило несправедлива оцінка визначення рівня якості його професіоналізму, поставлена йому на випускному екзамені викладачем алгебри, який помстився за те, що він колись «образив» цього педагога.

«О, як довго, як довго я не писав тобі, милий мій брате, – писав Ф. М. Достоевський, – жахливий екзамен... Мене не перевели. О, жах! Іще рік, цілий рік неволі. Я б не бісився так, якби не знав, що підлість,

одна підлість завадила мені... Я втратив стільки днів до екзамену, захворів, схуд, витримав екзамен на відмінно в повній силі об'єму цього слова і залишився... Так хотів один викладач... якому я якось нагрубив і який нині мав підлість нагадати мені про це, пояснюючи причину, чому я залишився.» [3, с. 38 – 39].

Несправедлива і необ'єктивна оцінка визначення рівня якості знань негативно впливає на студентів, їхнє відношення до вивчення предмета особливо на формування їхнього професіоналізму. Однак, важливо пам'ятати, що життя в своїх оцінках рідко помиляється і, як правило, не помиляється зовсім і оцінює рівень якості професіоналізму справедливо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дружилов С. А. Концептуальная модель профессиональной деятельности как психологическая детерминанта профессионализма С. А. Дружилов // Психологические исследования. – 2013. – Т. 6.– № 19.
2. Новий тлумачний словник української мови у 3 Т. – К.: «АКОНТ» – 2007.
3. Острогорский А. Н. Педагогические экскурсии в области литературы // А. Н. Острогорский – М.: Редакция К. И. Тихомирова, КИМОСХ, 1897. – 298 с.
4. Strickland G. «Bad Teachers». – Pocket Books. /G. Strickland– N.Y.: Tokyo, 1998. – 178 p.

THE DEVELOPMENT OF SKILLS IN ENGLISH THROUGH WEB-TECHNOLOGIES

Катеруша О. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Nowadays, many educational institutions are in the habit of inviting a teacher from abroad to conduct lectures or seminars for their students. Such practice is very useful: it gives the opportunity to evaluate one's own knowledge and expand the horizons of students. But it is not possible to make such studies regular in the framework of every high school curriculum. We should keep in mind, however, that we are teaching a generation for which the use of various electronic devices has become an integral part of everyday life.

Therefore, training using modern technologies makes it closer and clearer to the experience and proficiencies of modern students, and emphasizes the real need of applying the knowledge they gain, in practice.

The rapid development of Internet technologies has already introduced new methods and technologies into the learning process such as slide presentations, digital storytelling, webquests, web projects, etc. How can these web-technologies optimize the work of students in the classroom and improve their language skills?

First, the use of web technologies implies group interaction, attracting users to the collective filling of content and multiple reconciliations of information. Group work is very important while studying foreign languages, as it ensures the maximum potential of the communicative activity of students.

Secondly, according to E.V. Vulfovich, web technologies can be used to carry out a number of tasks. They allow:

1) communicating, leaving comments (Livejournal, Twitter, Blogger, Blogspot, Facebook):

2) creating professional portfolios (Linkendin, Mahara):

3) creating encyclopedias – due to wiki technology (Wikipedia, Letopisi):

4) publishing articles (Elibrary, Mendeley, Academia, SSRN);

5) posting photos, collages, posters, tables, graphics (Flicker, Minus, fotki.Yandex):

6) posting presentations (Slideshare, Prezi):

7) putting online videos (YouTube):

8) using cloud storage to share photos, videos, presentations (Soro, Dropbox);

9) creating pages with bookmarks or links (Diigo, Delicious, Pinterest);

10) exchanging messages and conducting conferences (ICQ, Skype) (Vulfovich, 2014).

Blogs (or network diaries) are one of the most common educational platforms on the internet. They, focus on the organization of the personal information of the user in the form of a diary.

From A.V. Filatova's point of view, the technology of blogs allows posting, storing, processing and transmitting various kinds of information and searching for it in an array of data, as well as creating communities, which can be managed by several people, with personal access settings for authors and commentators (Filatova, 2009).

Creating a blog is relatively easy as there are a large number of web services on the Internet that provide platforms for this purpose. The most

popular of them are Blogger, LiveJournal and WordPress. Other resources for creating educational blogs include SchoolBlogs, Blogosphere, Weblogg-ed, etc. These sites contain information related to current trends in the development of blogs and their use in education.

A.V. Filatova suggests using individual and collective educational blogs in the educational process. These can belong to both teachers and students (Filatova, 2009).

The teacher's blog usually contains information about the subject including the curriculum; information about the material studied at a particular lesson; training tasks; a list of recommended sources for further study; links to online tests for independent work, etc. While working with the teacher's blog, students develop reading and speaking skills to conduct discussions on professional topics in a foreign language. (how are skills to conduct discussions on professional topics in a foreign language developed while working with a teacher's blog? It is an interesting point and you might consider elaborating on it...)

Individual educational blogs can serve as an electronic portfolio for a student, containing a collection of materials demonstrating personal progress over time. While working with an individual educational blog, students develop reading and writing skills, as well as the ability to single out and extract essential data and information and assess its importance.

They learn to use language tools necessary for self-presentation, presentation of their country and culture in a foreign environment, expression of opinion, including expressing agreement and disagreement when addressing comments. The blog can also contain information of a personal nature about students' family, friends, hobbies, achievements, interesting links, photo, and video materials.

A collective educational blog is designed for the out-of-class work of a group. In the blog a teacher posts training tasks, reference information, materials for commenting (text, audio, video format). Unlike individual educational blogs, a collective educational blog displays students' comments on a single page, which disseminates the opinions of others and stimulates discussion. Each participant can express his/her own point of view on the issue under discussion, hear the opinions of others, learn to perceive cultural diversity as the norm of coexistence in a modern multicultural world, and develop critical thinking skills. When organizing work in a collective educational blog, it is important to involve the maximum number of people in the discussion. (How does this last point relate to the above points? Why is it important to have the maximum number of students?)

When they participate in a collective educational blog students develop the ability to present theses and brief messages on the content of foreign language texts; use language tools necessary for expressing opinions, thus manifesting the agreement/disagreement dialectic in a non-categorical form; make comparisons, draw analogies and contrasts, and argue their point of view using available language tools.

S. V. Titova notes that due to the use of blogs we can observe the growth of students' cognitive development, the increase of motivation in the study of foreign languages, and an increase in creative self-realization. It is also possible to notice the improvement of critical thinking skills, independent work, and the research and analysis of information. Blogs allow for optimal conditions for the formation of future specialists' intercultural competence due to visual presentation of educational material. Other advantages of blogs are that they are free-of-charge, easy to use, and accessible (Titova, 2004).

Podcasts are another important communication tool in the modern world. Podcasting is a technology for digital content broadcasting, which is the creation, placement and distribution through the Internet of media streams (audio or video files) available for listening or viewing by users. A podcast is a single file or a series of regularly updated files published at a specific address in the Internet.

Podcasting is successfully used in the foreign language learning process. Currently, there are a large number of educational materials, specially designed in the form of podcasts. These can be both authentic podcasts created by native speakers, and educational podcasts created for educational purposes. Depending on the specific training tasks, they can be used for individual and group work; in the classroom and at home; as part/a final stage of the project work and at during lessons. There are different types of podcasts related to the study of foreign languages:

- podcasts helpful for the work with vocabulary, where a podcaster explains the meaning of a word, phrase or idiom and illustrates their use with the examples of functioning of the introduced lexical units in the language;
- podcasts aimed at the development of listening skills which include listening tasks;
- podcasts specially designed to conduct the whole class in a foreign language – such podcasts are usually supposed to be attended with a handout.

Interesting podcasts for English learners, for instance, are provided by the World BBC News Service (www.bbc.co.uk/radio/podcasts/).

Podcasts can act not only as a means to develop listening skills, but also as a tool to improve speaking. Trainees (and teachers) can create podcasts themselves using free audio programs, for example, Audacity (audacity.sourceforge.net).

As a web technology podcasting has a number of advantages. It allows you to listen to or view educational materials anywhere and anytime (on the condition of having an access to the internet) without being limited within the classroom and curriculum hours and being able to distribute the study time to your advantage in the most convenient way. Podcasts can be listened to an unlimited number of times, as a whole or in parts. In general, students themselves can set the most suitable educational tempo.

One of the most effective ways to enhance the skills of speaking and understanding foreign speech by ear, in our opinion, can be the improvement of communication skills in English using the Internet conference method in real time.

Tools such as video-conferencing offer teachers the opportunity to link to other classes around the world, also gaining support from other teachers and students. Probably the most efficient technology advancement has come in the form of FaceTime and Skype as it gives learners the advantage of communicating in real-time conversations with English speakers. The lack of available communication in English makes our speech somewhat artificial, and this technique provides a solution to this problem because it gives the students an opportunity to interact with a native speaker in their native environment. Since language and culture are intimately connected, it is essential that students get a good feel for the target language in a cultural context and not just in the classroom. For more reluctant learners, the appeal of an exotic culture might be just the motivation they need to finally master a given language unit. This kind of cultural exposure can be difficult to get, especially if the teacher is not a native speaker of the target language himself/herself. Thus, Skype can be a very effective tool.

Video conferencing can also facilitate communication between English learners and native speakers. This tool is used to bring the participants together over distance and exchange their cultural experiences. An Indian teacher Shruti Sharma makes use of video conferencing and text-based discussions, on a platform offered by Generation Global (<http://generation.global/>), to connect to classes in other parts of India and abroad (Italy and Indonesia). Students engage in exchanges on different topics which helps them to enhance their digital literacy and their speaking and listening skills.

After the video conferencing session, students work in small groups to share their opinions with each other. According to Shruti the use of

technology has, without a doubt, made her students more confident and she suggests that other teachers use these methods for building communication skills. In her view combining academic sessions with real-life experiences will make learners more interested in language study, which would in turn help in gaining knowledge. (Teaching and technology: case studies from India ,edited by Dr Gary Motteram).

These activities and technologies are based on the real-life needs of the learners and are used to simulate situations in which they have to use English. For instance, if the future managers need to give presentations in English, they practise this activity in the lesson using a tablet or a laptop, a projector and a whiteboard. The students' presentations can be recorded and watched later to give feedback. Conference call, webinar and online meeting simulations are held via Skype, which are tools used by companies. The teacher can give feedback after the lesson. In order to practise email writing the educational platform is used.

(Technology-integrated English for Specific Purposes lessons: real-life language, tasks, and tools for professionals, Nergiz Kern).

The fast-paced development of digital technologies has changed our lives in the way we communicate, work and study. Modern technologies have impacted education offering a lot of opportunities to make the learning process more efficient. Digital technologies enable us to transform the process of education. The use of electronic tools like laptop, tablet, video recording, audio recording, mobile, projector, interactive whiteboard, VR helps to develop language skills at a more intensive rate.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Filatova, A. V. (2009). Optimization of teaching foreign languages through blog technologies for the university students from language specialties. PhD Dissertation, Moscow, Russia.
2. Titova, S. V. (2004). Theoretical bases of the computer-information model of teaching foreign languages. PhD Dissertation, Moscow, Russia
3. Vulfovich, E. V. (2014, June). The role of mobile learning while optimizing teaching foreign languages. Izviestia of Volgogradsksi State Pedagogical University, 6 (91), 161-164.

КОНЦЕПЦІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ЇЇ СТРАТЕГІЇ

*Клименко Т. І., ст. викладач кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Безперервна освіта – це сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості.

У сучасному світі безперервна освіта є одним із пріоритетних чинників. Безперервність виступає у сучасному культурно-освітньому контексті як ідея, принцип навчання, якість освітнього процесу, умова становлення людини.

Ідеї про безперервну освіту можна знайти ще у трактатах Аристотеля, Сократа, Платона, Конфуція, Сенеки, які вважали, що людина повинна постійно духовно вдосконалюватися.

Вперше концепція «безперервної освіти» була представлена на форумі ЮНЕСКО в 1965 році видатним теоретиком П. Ленграндом і викликала значний теоретичний та практичний резонанс. Його трактування безперервної освіти втілювало гуманістичну ідею: у центр було поставлено всі освітні начала людини, якій слід утворити умови для повного розвитку її здібностей впродовж всього життя. Створення теорії безперервної освіти було наслідком глобальної концепції «єдності світу», згідно з якою всі структурні частини людської цивілізації взаємопов'язані та взаємозумовлені. При цьому людина становить головну цінність та точку переломлення всіх процесів, що відбуваються в світі.

Концепція «безперервної освіти» отримала міжнародні масштаби завдяки діяльності ЮНЕСКО, вона пов'язана з динамічним характером розвитку суспільства, постійною структурною перебудовою та зміною технологій, які ведуть до зміни змісту праці.

Згідно з визначенням Р. Даве «безперервна освіта – це процес особистого, соціального та професійного розвитку індивіда впродовж його життя, який здійснюється з метою вдосконалення якості життя». Безперервна освіта, в його розумінні як LifeLongLearning (LLL–освіта впродовж всього життя), передбачає будь-яке цілеспрямоване навчання, яке здійснюється на постійній основі, з метою вдосконалення знань, вмінь та навичок (компетенцій) в умовах інформатизації суспільства, глобалізації світових процесів та стрімкого науково-технічного прогресу.

Узагальнення досвіду низки європейських країн призвело до висновку, що немає і не може бути єдиного визначення LLL. Зміст LLL може змінюватися в залежності від структури та історичного розвитку системи освіти в кожній окремо взятій країні.

Саміт Європейської ради в Лісабоні в березні 2000 року виступив з ініціативою створення загальноєвропейської системи LLL.

Таким чином, в Європейській спільноті формується єдиний підхід до розуміння змісту безперервної освіти. Разом з тим у різних країнах зберігаються відмінності та неоднозначність у визначення та підходах до LLL.

Серед усіх західноєвропейських країн найбільший розвиток система безперервної освіти отримала у Фінляндії, Норвегії, Великобританії та Франції.

Для прикладу можна розглянути Норвегію та її досягнення цілей Лісабонської стратегії безперервної освіти. У країні було створено освітню систему з високим рівнем місцевої автономії та тісної співпраці органів влади, соціальних партнерів і навчальних закладів. Було розроблено національну стратегію безперервної освіти – Реформу компетентності. Її мета полягала в поліпшенні доступу до формальної освіти та реалізації системи «учні другого шансу» шляхом запровадження національної системи визнання неформальної освіти та гнучких програм підготовки. Ключовими елементами реформи були:

- система гнучкого навчання: освітні програми розроблялись і адаптувались до потреб дорослих;
- система індивідуальних умов: право на відпустку з освітньою метою, схеми фінансування освіти, покращені умови для поєднання роботи та навчання;
- програма побудови компетентностей: допомога в створенні інновацій та розвитку в сфері безперервної освіти;
- документування та оцінювання неформальної освіти в трудовому житті та в зв'язку з освітньою системою;
- «популярна освіченість» і демократична участь;
- структурні зміни в державній освітній системі, нова організація шкіл і вищої освіти, заохочення співпраці між постачальниками освіти в розвинутих освітніх моделях, перегляд законодавства, правил і угод;
- мотивація та інформація.

Отже, для успішної професійної діяльності важливо поповнювати свої знання. Як результат такого явища – актуальність і затребуваність концепції безперервної освіти.

ЗАСОБИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Кохан О. М., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Стрімкий вихід України у світовий та європейський простір, інформатизація та комп'ютеризація суспільства вимагають від людини нових знань, умінь та навичок, які були б адаптовані до умов інформаційного суспільства. Процеси, що відбуваються у зв'язку з інформатизацією суспільства, сприяють не тільки прискоренню науково-технічного прогресу, інтелектуалізації всіх видів людської діяльності, а й створенню якісно нового інформаційного середовища соціуму, що забезпечує розвиток творчого потенціалу індивіда. Знання іноземної мови є практичною необхідністю сучасної освіченої людини, тому саме впровадження інноваційних методів навчання, якими є інформаційні технології, зокрема застосування інтернет-ресурсів, сприятиме оновленню і осучасненню викладання іноземної мови в немовному ВНЗ та сприятиме зростанню якості володіння іноземною мовою майбутніми фахівцями. Професійно орієнтоване навчання є пріоритетним напрямком у викладанні іноземної мови. [1]

У галузі викладання іноземної мови професійного спрямування досягнуто значних успіхів. Про це свідчать дослідження О. Б. Тарнопольського та С. П. Кожушко, З. М. Корневої, Л. В. Гайдуків. Термін «професійно-орієнтоване навчання» використовується для визначення процесу викладання іноземної мови в немовному ВНЗ, який спрямований на опрацювання літератури за спеціальністю, опанування професійної лексики і термінології, а також на комунікацію в галузі професійної діяльності. В останні роки значна увага в навчанні майбутніх фахівців іноземній мові приділяється використанню Інтернет-ресурсів (О. Б. Бігич, М. А. Бовтенко, Л. І. Скалій, С. А. Фомін та ін.) [2].

Професійно спрямоване навчання іноземній мові в немовних навчальних закладах потребує більш ретельного підбору навчальних матеріалів. Вони мають бути сучасними, відображати нові досягнення науки і техніки, орієнтуватися на спеціальність студентів. Використання аутентичних матеріалів, тобто текстів за фахом, все ж таки залишається головним джерелом для вивчення іноземної мови професійного спрямування [3]. Проте, за останнє десятиліття Інтернет став найдешевим і найпопулярнішим джерелом інформації. Інтернет забезпечує нас текстовою, графічною та звуковою інформацією. Використання Інтернет-технологій включає в себе:

- листування по електронній пошті з носіями мови, або тими, хто вивчає англійську мову як іноземну в інших країнах (сучасна, жива

мова, оперативність інформації, можливість вивчення іншої культури, отримання знань з "перших вуст");

- участь у телекомунікаційних міжнародних проектах (підвищення рівня володіння мовою, розвиток загального кругозору, отримання спеціальних, необхідних для виконання конкретного проекту знань);

- участь в телекомунікаційних конкурсах, олімпіадах, тестуванні (можливість отримати об'єктивну оцінку знань, самоствердитися, підготуватися до екзамену, участі в інших видах конкурсів та олімпіад);

- можливість оперативної безкоштовної публікації творчих робіт студентів;

- отримання самоосвіти на курсах безкоштовного дистанційного навчання.

На допомогу викладачам прийшло безліч Інтернет-ресурсів, які можна успішно використовувати у викладанні іноземної мови. Використання аутентичних матеріалів, тобто текстів за фахом, все ж таки залишається головним джерелом для вивчення іноземної мови професійного спрямування. Спілкуючись в режимі он-лайн з іноземцями, молоді люди починають ставитися до іноземної мови інакше – вона перетворюється з навчального предмету в реальний засіб спілкування. Все це стає потужним мотиваційним фактором для вивчення іноземної мови.

Інтернет-ресурси дозволяють навчати всім видам мовленнєвої діяльності. Для навчання студенти можуть користуватися електронними посібниками, словниками, програмами-перекладачами, спілкуватися в чатах, брати участь у форумах. Мережа Інтернет створила можливість для дистанційної форми навчання. Дистанційне навчання – це нова організація освітнього процесу, яка базується на принципі самостійного навчання студента. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, широко використовувати найкращі навчальні ресурси, надає можливість студентам обирати місце та час навчання, підвищуючи їх творчий і інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою і самостійно приймати рішення.

Одне з найскладніших умінь при вивченні іноземної мови – це аудіювання. Прослуховування аудіо книг, перегляд фільмів і серіалів мовою оригіналу, слухання англomовного радіо розвиває здатність сприймати іноземну мову на слух. Завдяки цьому навику людина стає повноцінним учасником спілкування іноземною мовою, крім того в неї формуються інші комунікативні навички: читання, письмо,

говоріння. Для розвитку цієї навички рекомендуються якісні ресурси: <http://www.elllo.org>, <http://www.edition.englishclub.com>, <http://www.puzzle-english.com>, [www.bbclearningenglish](http://www.bbclearningenglish.com). Практично всі значущі газети в світі мають свої web-сторінки. Інформацію щодо різноманіття періодичних видань можна отримати, завітавши за адресою (<http://www.wrx.zen.co.uk/bmonline.gif>). Ви отримаєте доступ до всіх британських видань. Регулярне читання газет англійською мовою може значно підвищити ваш рівень, розширити словниковий запас. [4]

Існує багато безкоштовних програмних ресурсів, що дозволяють викладачеві самостійно створювати різноманітні комп'ютерні матеріали для навчання іноземним мовам. Особливої уваги заслуговує спеціалізоване програмне забезпечення Moodle – платформа підтримки дистанційної освіти.

Отже, ресурси мережі Інтернет є безцінною і неосяжною базою створення інформаційного середовища для освіти та самоосвіти людей, задоволення їх професійних і особистих інтересів та потреб. Комп'ютерні навчальні програми мають багато переваг перед традиційними методами навчання. Вони дозволяють тренувати різні види мовної діяльності і поєднувати їх у різних комбінаціях, допомагають усвідомити мовні явища, сформувані лінгвістичні уміння та навички, створювати комунікативні ситуації. Проте, не варто відкидати традиційні методи навчання. Їх поєднання з новітніми технологіями зробить навчальний процес більш гнучким і динамічним та сприятиме позитивному результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. українського видання С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Коваль Л. М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англomовної професійно орієнтованої мовної компетенції / Л. М. Коваль // Науковий вісник НЛТУ України.–2010. – Вип. 20.4. – С. 318–321.
3. Методика обучения иностранному языку с использованием новых информационно-коммуникационных Интернет-технологий / П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев.– М.: Феникс, Глосса-Пресс, 2010. – 180 с.
4. Полат Е. С. "Интернет на уроках иностранного языка". // "Иностранные языки в школе" № 2. – 2001.

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СПОСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ У ВНЗ

Кривич Н. Ф. старший викладач кафедри бізнес-лінгвістики, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Сучасна методика викладання гуманітарних наук має багатий арсенал різноманітних способів, прийомів і засобів навчання як загальнодидактичних, так і галузеводидактичних дисциплін.

У статті 50 Закону України «Про вищу освіту» форми організації навчального процесу визначаються як навчальні заняття: самостійна робота, практична підготовка та контрольні заходи, а основними видами навчальних занять у вищих навчальних закладах вважаються лекції, лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття та консультації [6, с.27].

Інновації у змісті освіти мають доповнюватися і реалізовуватися через оволодіння і впровадження професорсько-викладацьким складом ВНЗ інноваційних методів і форм навчання (діалогових, діагностичних, активних, інтерактивних, дистанційних, комп'ютерних, мультимедійних, телекомунікаційних, тренінгових, проектних), а також запроваджених альтернативних навчально-виховних технологій: алгоритмізованої, індивідуалізованої, диференційованої, модульної, колективної (в тому числі у малих групах) тощо[6, с. 107].

Високу ефективність щодо підвищення якості знань, умінь та навичок студента при викладанні гуманітарних дисциплін на юридичному факультеті забезпечує застосування таких інноваційних методів, форм і прийомів навчальної роботи, як метод конкретних ситуацій (МКС), або кейс-метод; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; моделювання; PRES-формула; тренінги (індивідуальні та групові); метод інтерв'ю (інтерв'ювання); метод роботи в малих групах; аудіовізуальний метод навчання; ділова (рольова) гра (студенти перебувають у ролі законодавця, експерта, юрисконсульта, нотаріуса, клієнта, судді, прокурора, адвоката, слідчого); дискусія із запрошенням фахівців; аналіз помилок, колізій, казусів; брейнстормінг («мозковий штурм»); діалог Сократа (Сократів діалог); «займи позицію»: коментування, оцінка (або самооцінка) дій учасників; майстер-класи; метод аналізу і діагностики ситуації; публічний виступ, тощо [2].

Коротко розглянемо найбільш вживаний метод, який використовується під час викладання дисциплін для студентів-правників-ділова гра.

Зазначений метод може бути використаний у різних навчальних курсах: від «Мистецтво презентації», «Українознавство» до «Юридична риторика та мовна культура юриста» при обговоренні законопроектів, стану виконання законодавства у різних сферах суспільної діяльності, підготовки студентів до навчальної, переддипломної практик та ін.

Такі ділові ігри, як: «Науковець» (мовні засоби і термінологія), «Перекладач» (фахова лексика і переклад), «Судове засідання» (мистецтво ведення суперечки), «Знайомство адвоката з клієнтом» (мовна культура), «Адвокатська етика» (етикет та антиетикет у юридичній комунікації) розширюють кругозір, пізнавальні інтереси і творчу кмітливість студентів-правників.

Рольові ігри мають спільні ознаки із методом аналізу конкретних виробничих ситуацій. Вони полягають у таких аспектах: а) висунення конкретної проблеми, завдання, які потребують розв'язання на основі запропонованої умовної ситуації або моделі об'єкта; б) розподіл за учасниками рольових функцій; в) визначення правил взаємодії, які повторюють реальні зв'язки і відносини ієрархічних (освітніх, мовних, професійних тощо) систем по «горизонталі» і «вертикалі»; г) багатовекторність і взаємозалежність «ланцюгових рішень», які можуть приймати учасники гри; г) присутність змодельованих і реальних конфліктних ситуацій, що зумовлені різними прагненнями й інтересами та потребують оптимальних і відповідальних рішень; д) реальний вплив часового чинника, що може збігатися з реальним або бути «стисненим», уповільненим; е) прозора система оцінювання результатів ігрової діяльності; е) вплив керованої емоційної напруги, що відповідає духу змагання [7].

Гра стимулює розвиток професійного мовлення, адже в ігровому процесі зростає природна необхідність оперування новими мовними одиницями, зокрема фаховими термінами, які відображають характер певної професійної ситуації.

Ділові ігри дозволяють оптимально поєднувати парні та групові форми роботи, що важливо для формування знань і навичок мовлення під час спілкування з різною кількістю учасників (діалог, полілог). Так через ділову гру у майбутнього юриста формується розуміння мовленнєвих моделей певних професійних ситуацій. У процесі таких ділових ігор студенти виконують різні ролі учасників процесу, що сприяє вдосконаленню вмій і навичок з ведення професійного діалогу та виконання різних функціональних обов'язків у сфері юридичної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вища освіта України і Болонський процес : [навч. посіб.] / [М. Степко, Я. Болюбаш, В. Шинкарук та ін.]. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. – 242 с.
2. Артикуца Н. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. Інноваційні технології у вищій юридичній освіті / Н. Артикуца // Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції, присвяченої 390-річчю з дня заснування Київської братської школи-предтечі Києво-Могилянської академії (25–28 травня 2005 року) / відп. ред. Н. Артикуца. – К., 2005. – С. 3–25.
3. Куклін О. Концептуальні засади інноваційного розвитку вищих навчальних закладів / О. Куклін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekonomy.nauka.com.ua>.
4. Інтерактивні технології як складова інноваційного перетворення системи вищої освіти / [І. Коцан, М. Яцишин, Ю. Коренга] // Міжнародний науковий вісник : збірник наукових праць / ред. кол. І. Артёмов (голова) та ін. – Спецвип. 1(10). – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. – С. 343–348.
5. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. – К. : «Укр. енци.», 1998. – Т. 2. – 1998. – 691 с.
6. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556 – VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – С. 2716. – Ст. 2004. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.Ua/laws/show/1556-18>.
7. Медведовська Т. Інноваційна лекція як засіб розвитку пізнавальної самостійності студентів вищих навчальних закладів / Т. Медведовська // Вища освіта України. – 2012. – № 1. – Т. 1. – С. 63–64.

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДІ

Кушмар Л. В., доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Із переходом нашої держави до інноваційного типу економіки, який, як відомо, передбачає домінування знань у всіх сферах суспільного та економічного життя країни, особливої уваги стала потребувати безперервна освіта. Концепція безперервної освіти не є новою, але вперше наукового обґрунтування вона набула в роботі П. Ленгранда у 1965 році [6]. Сучасними науковцями та дослідниками, які присвятили свої праці вивченню передумов виникнення та розвитку терміну безперервної освіти, є С. Кудрявцева [2],

А. Кравченко [1], О. Тоффлер [7]. Єдиного визначення безперервної освіти не існує і до сьогодні, вона тлумачиться як єдина система, що включає всі можливі типи навчальних закладів, які забезпечують максимальний розвиток здібностей людини. Нерідко розуміється як продовжене освіта, освіта через все життя; якісна характеристика системи освіти, яка виражається в такій побудові інфраструктури, при якому не існує безвихідних форм і ступенів освіти і яке дозволяє людині, згідно своїм освітнім потребам та можливостям, у будь-який час його продовжити; освіта впродовж всього життя, що забезпечується єдністю і цілісністю системи освіти, створенням умов для самоосвіти і всебічного розвитку особистості, сукупністю спадкоємних, диференційованих освітніх програм різних ступенів і рівнів, що гарантують громадянам реалізацію права на освіту та надають можливість отримувати загальноосвітню і професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації протягом усього життя [4].

Меморандумом про безперервну освіту Комісії Європейського Союзу було визначено шість основних напрямів розвитку безперервної освіти: 1. Нові базові знання і навички для всіх. Метою даного напрямку є представлення загального безперервного доступу до освіти з метою отримання і вдосконалення умінь і навичок, необхідних для «життя» в інформаційному суспільстві. 2. Збільшення інвестицій в розвиток людських ресурсів передбачає відчутне збільшення інвестицій в розвиток людських ресурсів, з метою підняття пріоритету найважливішого надбання Європи – людей. 3. Інноваційні методики навчання і вивчення мають на меті запровадження розробок нових технологій навчання для системи безперервної освіти. 4. Принципово нова система оцінки отриманої освіти. Мета – корінним чином змінити підходи до розуміння і визнання навчальної діяльності і її результатів, особливо у сфері неформальної і неявної освіти. 5. Розвиток наставництва і консультування. Акцентувати увагу на важливості забезпечення кожному індивідууму вільний доступ до освітньої інформації і до необхідних консультацій і рекомендацій. 6. Наближення освіти до місця проживання. Наблизити можливості отримання освіти до місця проживання за допомогою мережі навчальних і консультаційних пунктів, використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології [3].

Розглядаючи процес формування професіоналізму молоді в системі безперервної освіти, неможливо оминати питання практичної корисності безперервної освіти для випускників вищих навчальних закладів. Реалії сьогодення наочно демонструють, що наявність

диплому про закінчення навчання не є показником високого професіоналізму фахівця, а також беззаперечною гарантією успішного працевлаштування. Р. Емерсон казав: Те, чого ми навчалися в школах і університетах, – не освіта, а тільки спосіб отримати освіту [5]. Американський футуролог О. Тоффлер наголошував: «Школа завтрашнього дня повинна давати не тільки інформацію, а й способи роботи з нею. Школярі та студенти повинні вчитися відкидати старі ідеї, знати, коли і як їх замінювати, вони повинні навчитися вчитися, відучуватися та перевчатися. Неграмотною людиною завтрашнього дня буде не той, хто не вміє читати, а той, хто не навчився вчитися [7, с. 128]».

Однак, молодь не замислюється над головним призначенням освіти, хибно вважаючи формальну освіту основним типом освіти, що в подальшому призводить до неадекватного сприйняття власних знань та професійних обов'язків. До недавнього часу політика в сфері вищої освіти базувалась лише на формальному типі освіти. Однак, висококваліфіковані фахівці завжди були і будуть затребуваними у найкращих компаніях і процес здобуття якісної безперервної освіти є невід'ємною частиною професіоналізму, який базується на індивідуальній ініціативі до максимального розвитку інтелектуального потенціалу через систему навчальних закладів, приватних послуг, Інтернет-технологій та професійного розвитку, спрямований на постійне оновлення знань з метою підвищення рівня професійної компетентності.

Пришвидшення темпів наукових та технологічних відкриттів логічно збільшило темпи старіння знань, сформувавши необхідність пошуку такого типу освіти, який дозволяв би фахівцям бути в курсі останніх інноваційних відкриттів, при цьому не займаючи багато часу та не потребуючи значних фінансових вкладень. Таким типом освіти є безперервна освіта, оскільки практичне застосування принципів такого типу освіти дозволяє фахівцю постійно підвищувати рівень власної компетентності залишаючись затребуваним працівником на ринку праці.

Попри беззаперечні переваги безперервної освіти для висококваліфікованих кадрів, цей тип освіти залишається малопопулярним серед української молоді, тому варто вживати систему заходів щодо активного впровадження безперервної освіти як на рівні вищих навчальних закладів, так і на рівні вітчизняних підприємств та організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравченко А. И. Непрерывное образование: гибкость и рост. Электронный ресурс : – [Режим доступа] : http://sdo.elitarium.ru/nepreryvnoe_obrazovanie.
2. Кудрявцева С. П., Колос В. В., «Міжнародна інформація». Навчальний посібник – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 400 с.
3. Меморандум непрерывного процесса образования европейского союза. – Адукатар. – № 2 (8), 2006. – С. 25. Электронный ресурс : – [Режим доступа] : http://adukatar.net/wp-content/uploads/2009/12/Adu_8_Pages_24-27.pdf
4. Сало А. В. Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців. – Электронный ресурс : – [Режим доступа] : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5505>.
5. Emerson R. W. The American Scholar / R.W. Emerson // Essays and Poems by Ralph Waldo Emerson / with an Introduction and Notes by P. Norberg. – New York : Barnes & Noble Classics, 2005. – P. 50 – 66.
6. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education / P. Lengrand. – Paris, UNESCO, 1975. – p. 157.
7. Toffler O. the Future of labor in the West // O. Toffler. – М. : Progress, 1986. – 642 p.

ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК ПРОВІДНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ

Латигіна А. Г., доцент, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Латигіна Н. А., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри філософських та соціальних наук, Київський національний торговельно-економічний університет

Спілкування є однією з найважливіших умов об'єднання людей для спільної діяльності, в тому числі для навчання і виховання як опосередкованої спілкуванням спільної діяльності викладача й студентів. Педагогічне спілкування має бути особистісно-орієнтованим, діалогічним, здійснюватися на суб'єкт – суб'єктному рівні. Запорукою продуктивного спілкування педагога є його спрямованість на студента, професійне володіння комунікативною поведінкою, уміння долати комунікативні бар'єри й ускладнення.

Педагогічне спілкування полягає в комунікативній взаємодії педагога зі студентами, батьками, колегами, спрямованій на

встановлення сприятливого психологічного клімату, на психологічну оптимізацію діяльності, обмін думками, почуттями, переживаннями, способами поведінки, звичками, а також на задоволення потреб особистості в підтримці, солідарності, співчутті, дружбі тощо. Це – складний, багатоплановий процес установа і розвитку контактів між людьми, породжений необхідністю спільної діяльності, який включає в себе обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприймання і розуміння іншої людини. Він забезпечує передавання через викладача студентам людської культури, засвоєння знань, сприяє формуванню в них ціннісних орієнтацій.

Обмін інформацією і ставленням співрозмовників один до одного характеризує комунікативний аспект спілкування; пізнання особистості і самоутвердження – перцептивний; організація взаємодії – інтерактивний.

У педагогічному процесі педагогічне спілкування виконує такі функції:

- контактну (встановлення контакту як стану обопільної готовності до приймання і передавання повідомлення, змісту взаємозв'язку);
- інформаційну (обмін повідомленнями: прийом, передавання інформації; обмін думками, задумами, рішеннями тощо);
- спонукальну (стимуляція активності партнера з комунікації, спрямування його на певні дії);
- координаційну (взаємне орієнтування і узгодження дій для організації спільної комунікативної діяльності);
- пізнавальну (сприйняття, осмислення змісту інформації, пізнання внутрішнього стану співрозмовника; розуміння і вивчення навколишнього світу, особистості, колективу, себе);
- експресивну (можливість доступно, цікаво й емоційно-виразно передавати знання, формувати уміння і навички; викликання у партнера необхідних емоційних переживань («обмін емоціями»));
- встановлення відносин (усвідомлення власного місця в системі рольових, статусних, ділових, міжособистісних та інших комунікативних зв'язків);
- організація впливу (зміна стану, поведінки, рівня комунікативних знань, умінь, досвіду, ціннісно-мотиваційної сфери співрозмовника);
- управлінську (керування своєю поведінкою, вплив на інших людей).

Головними ознаками педагогічного спілкування на суб'єкт – суб'єктному рівні є особистісна орієнтація співрозмовників (здатність бачити й розуміти співрозмовника), рівність психологічних позицій співрозмовників (недопустиме домінування педагога в спілкуванні, він повинен визнавати право студента на власну думку, позицію),

проникнення у світ почуттів і переживань, готовність прийняти погляди співрозмовника (спілкування за законами взаємної довіри, коли партнери вслухаються, поділяють почуття одне одного, співпереживають), нестандартні прийоми спілкування (відхід від суто рольової позиції викладача).

Залежно від типу (суб'єкт – суб'єктне, суб'єкт – об'єктне) спілкування викладача може бути функціонально-рольовим або особистісно-орієнтованим. Функціонально-рольове спілкування є суто діловим, стандартизованим, обмеженим вимогами рольових позицій. Особисті мотиви, стосунки педагога і студента при цьому не виявляються і не враховуються, головна мета його полягає в забезпеченні виконання певних дій. Особистісно-орієнтоване спілкування є складною психологічною взаємодією, яка передбачає виконання певних нормативних функцій з виявом особистого ставлення. Спрямоване воно не так на виконання завдань, як на розвиток особистості студента і вимагає такого рівня активності особистості, за якого вона не підкоряється обставинам, що складаються в педагогічному процесі, а саме створює їх, виробляє свою стратегію щодо свідомого і планомірного удосконалення себе.

Налаштований на особистісно-орієнтоване спілкування викладач демонструє відкритість, доступність, створює для студентів можливості для висловлювання думок і почуттів. Він має бути справедливим, довіряти студентам, визнавати їх неповторність, цікавитися їх життям, проблемами, бути готовим завжди допомогти.

Непрофесійне педагогічне спілкування породжує у студентів страх, невпевненість, спричинює зниження працездатності, порушення динаміки мовлення, небажання думати і діяти самостійно, відчуженість, негативне ставлення до викладача, навчання. Почуття пригніченості від вивчення певної дисципліни, а нерідко і від спілкування з викладачем у деяких студентів триває впродовж багатьох років.

Комунікативна взаємодія у процесі педагогічного спілкування відбувається на таких принципах:

- урахування соціальних настанов студента (кожна людина має власні погляди, цінності, досвід. Людині легше відкинути те, що не відповідає її настановам, ніж змінити їх. Викладач має враховувати ці настанови, уважно ставитися до них);
- «Ви-підходу» (передбачає попереднє з'ясування намірів та очікувань студента, спільний пошук шляхів розв'язання проблеми);
- толерантності (розуміння того, що всі люди індивідуальні та неповторні, кожен має право на власний погляд);

– референтності (передбачає повагу до студентів, демонстрацію віри в кращі їх якості, акцентування на позитивному, врівноваженість, доброзичливість, оптимізм).

Професійне педагогічне спілкування є складною системою, яка у своєму розвитку долає певні етапи:

1. Моделювання педагогом майбутнього спілкування (прогностичний етап). У цей час окреслюються контури майбутньої взаємодії: планування і прогнозування змісту, структури, засобів спілкування. Зміст спілкування – формування мети взаємодії (для чого?), аналіз стану співрозмовника (чому він такий?) і ситуації (що сталося?).

2. «Комунікативна атака» – завоювання ініціативи, встановлення емоційного і ділового контакту. Вона можлива, якщо у педагога сформовані комунікативні вміння (побудови змісту спілкування, створення творчого самопочуття, володіння професійно-педагогічною увагою, орієнтування в ситуації, установлення і підтримання зворотного зв'язку в спілкуванні, реалізація плану спілкування тощо).

3. Керування спілкуванням – свідомо й цілеспрямована організація взаємодії з коригуванням процесу спілкування відповідно до його мети. На цьому етапі відбувається обмін інформацією, оцінками її, взаємооцінка співрозмовників.

4. Аналіз спілкування – порівняння мети, засобів взаємодії з її результатами, які демонструють змістовий і емоційний (виражається в поведінці студентів, загальній атмосфері діяльності) зворотний зв'язок, моделювання подальшого спілкування (етап самокорегування).

Загалом ефективність педагогічного спілкування значною мірою залежить від психологічних особливостей особистості викладача, використовуваних ним засобів педагогічного впливу. Адже недаремно саме педагогічне спілкування суттєво впливає на професійну підготовку студентської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація / Н. П. Волкова. – К.: ВЦ «Академія», 2016. – 256 с.
2. Волкова Н. П. Педагогічні комунікації / Н. П. Волкова. – Дніпропетровськ: РВВ ДНУ, 2010.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОЛОДІ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Мамченко С. П., викладач кафедри сучасних європейських мов, Київський національний торговельно-економічний університет

У Законі України «Про вищу освіту» та державній національній програмі «Освіта» («Україна в ХХІ столітті») визначено певні і чіткі кроки щодо забезпечення нової якості підготовки дипломованих фахівців: перехід від масового навчання до індивідуального на основі самостійної роботи студентів, форм та методів активізації навчання; посилення диференціації підготовки фахівців відповідно основних видів їх майбутньої діяльності. Виходячи з цього, перед вищими навчальними закладами України стоїть першочергове завдання – підвищення ефективності підготовки фахівців.

Проблема професійного становлення – це, насамперед, проблема особистісного та соціального розвитку майбутнього фахівця як суб'єкта соціальної дії. Сучасний професіонал повинен бачити свою професію у всій сукупності її широких соціальних зв'язків, знати вимоги, які висуваються до неї та її представників, розуміти зміст і специфіку своєї професійної діяльності, орієнтуватися в колі професійних завдань і бути готовим вирішувати їх у мінливих соціальних умовах [2, с. 6].

Аналіз актуальних досліджень доводить, що проблема формування професійних якостей багатоаспектна і актуальна на кожному етапі формування професійних вмінь і навичок студентів вищих навчальних закладів. У теорію професійного навчання суттєвий внесок зробили С. А. Ананьєв, С. І. Архангельський, С. Я. Батишев, Т. А. Ільїна, О. П. Кондратюк, Є. О. Мілерян, Н. Г. Ничкало, Н. Ф. Тализіна, С. А. Шапоринський, А. І. Щербаков, а також психологи Є. О. Клімов, Г. С. Костюк, С. Л. Рубінштейн та ін.

Сучасне суспільство потребує не вузьких спеціалістів – носіїв окремих виробничих функцій, а всебічно розвинених соціально-активних особистостей, які мають фундаментальну освіту, багату внутрішню культуру. Не залишає сумнівів те, що успішність професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі залежить не лише від професійно значущих особистісних якостей, а скоріше від правильно й доцільно організованого професійного виховання та професійно-спрямованого викладання всіх дисциплін.

У Національній доктрині розвитку освіти визначено: «Головне завдання вищої школи – професійна підготовка студентів, формування фахівців із вищою освітою, здатних до творчості, прийняття оптимальних рішень, таких, що володіють навичками самоосвіти й самовиховання, вміють узгоджувати свої дії з діями інших учасників спільної діяльності» [3, с. 7].

Навчально-професійна діяльність є провідною у вищій школі, яка вимагає від студента та викладача більшої навчальної і наукової

активності, засвоєння нових психологічних норм і критеріїв соціокультурного розвитку. Саме в процесі навчальної діяльності та через неї досягаються основні цілі підготовки фахівців [4, с. 67].

Навчально-професійна діяльність найбільш інтенсивно впливає на особистісне зростання та професійне становлення студентів, набуття ними професійно важливих якостей. У процесі професійно-спрямованого навчання завершується професійне самовизначення, формування самосвідомості студента та його соціально-професійного аспекту.

Мета навчально-професійної діяльності – засвоєння наукового знання у формі теоретичних понять і вмінь застосування їх при розв’язанні професійних завдань. Щоб досягти мети, слід враховувати характерні для навчально-професійної діяльності ознаки [5, с. 57]:

1. включення теоретичних знань в реальну діяльність студента – майбутнього фахівця в галузі економіки та права;

2. зближення самостійної роботи студентів з науково-дослідною роботою викладачів, тобто забезпечення єдності навчальної та наукової роботи всіх учасників навчального процесу;

3. професійна спрямованість викладання всіх теоретичних і практичних дисциплін;

4. врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів;

5. врахування особливостей навчально-професійної діяльності студентів, яка з одного боку, відрізняється від діяльності школяра (головне оволодіти знаннями), а з іншого, – від діяльності професіоналів (практичне виконання певних практичних функцій).

Законодавчо-нормативні вимоги до закладів вищої школи щодо професійного виховання особистості студента чітко окреслені відповідними статтями Закону України «Про вищу освіту». Мова йде про професійне становлення і професійне зростання особистості студента як висококваліфікованого фахівця, професіонала; про формування творчої, духовно багатой особистості з урахуванням її потреб, інтересів, бажань, здібностей. Закон України гарантує академічну мобільність всім учасникам освітнього процесу. Це означає, що кожен має можливість навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти на території України чи поза її межами.

Оскільки ХХІ століття розпочалося під гаслом збереження мовного розмаїття в Європі, а 2008 рік було оголошено Генеральною асамблеєю ООН міжнародним роком мов, проблема багатомовності є наріжним каменем конструкції сучасного суспільства. Отже вагомою складовою формування професіоналізму молоді в системі безперервної

освіти має стати належне професійно-спрямоване викладання іноземних мов. Сучасні фахівці європейського простору мають бути багатомовними, тому вивчення іноземних мов є наразі однією з найважливіших задач вищої школи у професійній підготовці майбутніх висококваліфікованих економістів та правників.

Комісар ЄС з питань багатомовності Леонард Орбан у Брюсселі вважає, що у відносинах між двома народами в Європі повинні використовуватися мови, власне, цих двох народів. Це означає, що в кожній країні для кожної мови ЄС має існувати достатньо велика група компетентних носіїв цих мов. Отже кожного майбутнього фахівця слід заохочувати, окрім вивчення рідної та англійської мов, до ґрунтовного освоєння ще якоїсь європейської або східної мови. Цієї амбітної мети, звичайно, можна буде досягти лише через кілька поколінь. Проте задля збереження розмаїття мов, культур і традицій, в тому числі збереження власної мови українського народу в майбутньому, викладачі іноземних мов вищої школи вже сьогодні мають докласти величезних зусиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. Ю. Диагностика профессионально важных качеств / И. Ю. Алексеева, А. В. Батаршев, Е. В. Майорова. – СПб: Питер, 2007. – 192 с.
2. Зеер Э. Ф. Психология профессий / Э. Ф. Зеер. – М. : Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. – 336 с.
3. Мілерян В. Є. Модель фахівця вищої професійної освіти / В. Є. Мілерян // Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми і перспективи: Всеукр. наук.- методич. конф., 24–25 травня, 2000 р. – К. : ВЦ «Київський університет», 2000. – 510 с.
4. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 304 с.
5. Сабатовська І. С. Співвідношення особистісних і професійних якостей у моделі сучасного спеціаліста / І. С. Сабатовська // Вчені записки. – 2004. – Т. 10. – С. 185–192.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ СПІЛКУВАННЯ

*Михайлова Н. О., викладач кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

У світлі останніх економічних зрушень помітно зросла роль знань, а отже, пріоритет роботодавців змістився з просто

дипломованих працівників, на працівників, що можуть активно працювати в напрямку освоєння сучасних технологій а також мають здібності до самоосвіти. Пришвидшення темпів наукових та технологічних відкриттів логічно збільшило темпи старіння знань, сформувавши необхідність пошуку такого типу освіти, який дозволяв би фахівцям бути в курсі останніх інноваційних відкриттів, при цьому не займаючи багато часу та не потребуючи значних фінансових вкладень.

Процес модернізації системи української освіти в умовах інтенсивного розвитку соціально-економічних відношень в суспільстві передбачає актуалізацію проблем підвищення якості вищої освіти, що передбачає не тільки об'єм знань за фахом, але й здатність майбутніх випускників до їх творчого застосування у реалізації завдань фахового спрямування, спроможність здійснювати іншомовне спілкування з фахівцями з інших країн, а також виконувати професійну діяльність в умовах іншомовного середовища.

Проте, незважаючи на виражену тенденцію до професіоналізації викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі, його навчання здійснюється фактично окремо від формування професійної компетентності майбутнього фахівця. У більшості досліджень професійна іншомовна комунікативна компетенція студента виступає, перш за все, як здатність здійснювати комунікативну мовленнєву поведінку згідно із задачами гіпотетичних ситуацій іншомовного спілкування, у навчанні відтворюється переважно зовнішня, знакова подібність, а не цілісний зміст професійної діяльності, пов'язаної з використанням іноземної мови. Як наслідок, задача формування у студента вищого навчального закладу такої професійної компетентності, в структуру якої була б органічно інтегрована іншомовна компонента, залишається нерозв'язаною.

Соціально-економічна ситуація сьогодення розкриває перед майбутніми фахівцями нові можливості самореалізації, яка може здійснюватися не тільки через окремі випадки спілкування із зарубіжними колегами та партнерами, але й через здійснення професійної діяльності в умовах іншомовного суспільства. У такому зв'язку необхідно спрямовувати навчальну діяльність студентів на формування здібностей реалізації професійної діяльності та маніфестації її результатів засобами іноземної мови, тобто формування іншомовної професійної компетентності.

Що стосується термінологічної визначеності того, що саме необхідно формувати у студентів вищих навчальних закладів на заняттях з дисципліни "Іноземна мова", то тут спостерігається певна

різномовність визначень, а саме: "іншомовна комунікативна компетентність", "іншомовна професійна комунікативна компетентність", "професійна іншомовна комунікативна компетентність", "професійна іншомовна компетентність", "іншомовна професійна компетентність" тощо, що не сприяє розвитку єдиної педагогічної концепції.

У загальній стратегії навчання іноземних мов на мовному факультеті вищого закладу освіти передбачена вимога щодо розвитку іншомовної комунікативної компетенції в професійній сфері спілкування. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти визначають основні напрямки професійної підготовки викладачів іноземних мов, що передбачає досягнення студентами мовного факультету високого рівня іншомовної комунікативної компетенції у професійній сфері спілкування. Мовленнєва компетенція студентів повинна відповідати таким вимогам: ефективно та гнучко користуватися мовою з професійними цілями; чітко, логічно, детально висловлюватися на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами.

Вихід українських підприємств та організацій на міжнародний ринок, а також виникнення та поширення нових сучасних засобів усної та писемної комунікації зумовлюють соціальне замовлення суспільства на підготовку кваліфікованих фахівців, які б практично володіли навичками та вміннями іншомовного професійного спілкування іноземною мовою і були готові до співпраці зі своїми партнерами за кордоном. У зв'язку з цим все більшого значення набувають проблеми подальшого вдосконалення методики навчання усному мовленню іноземною мовою за обраним фахом та підвищення рівня володіння випускниками немовних вузів іноземною мовою у професійній сфері спілкування. Провідним напрямком в оволодінні іноземною мовою студентами немовних вищих навчальних закладів є здобуття ними такого рівня комунікативної компетенції, яка б дозволяла користуватися іноземною мовою в певній галузі професійної діяльності. Значення іноземної мови в сфері економіки збільшується також у зв'язку з реорганізацією системи зовнішньоекономічної діяльності підприємств, зі створення спільних колективів фахівців та науковців, обміном науково-технічної документації тощо. Для цього потрібно мати в своєму розпорядженні висококваліфікованих спеціалістів, здатних не лише читати спеціальну літературу, але й спілкуватися іноземною мовою. Майбутні роботодавці зацікавлені у фахівцеві, який:

- вміє думати самостійно та вирішувати різноманітні проблеми, тобто застосовувати знання, отримані в процесі навчання;
- володіє критичним та творчим мисленням (сформованим в процесі навчання);
- володіє багатим словниковим запасом, який базується на вмінні застосовувати його адекватно до ситуації, глибокому знанні вивченого матеріалу з можливістю і бажанням його використання;
- вміє здобувати нові знання, тобто здатний до самоосвіти.

Отже, від сьогоденішнього випускника вищої школи вимагають практичного володіння іноземною мовою, яке дозволяє реалізувати такі аспекти професійної діяльності як своєчасне ознайомлення з новими технологіями, відкриттями і тенденціями в розвитку науки і техніки. Таким чином, проаналізувавши сучасні вимоги до професійної підготовки, слід зазначити, що лише за умов дотримання цих критеріїв формування у випускників ВНЗ системного підходу до аналізу ситуацій зростатиме їх конкурентоспроможність на ринку праці як у межах нашої країни, так і за кордоном.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Занина Л. В., Меньшикова Н. П. Основы педагогического мастерства / Серия “Учебники, учебные пособия”. – Ростов н/Д.: Феникс, 2003. – 288с.
2. Минина Н. М. Программа обучения активному владению иностранным языком студентов неязыковых специальностей и методические рекомендации. – М.: “НВИ” – “Тезаурус”, 1998. – 62с.
3. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра. – Міністерство освіти і науки України. – К., 2002. – 51с.
4. Effective Speaking. Communicating in Speech. Christopher Turk, 2003.

ЕКЗАМЕН ЧИ ІСПИТ?

(ДО ПИТАННЯ ФОРМИ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ)

Недашківська Т. Є., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янських і германських мов, Житомирський державний університет імені Івана Франка

Проблема формування професіоналізму молоді у сучасному суспільстві стає дедалі актуальнішою, причому спочатку вона постала в економічно високорозвинених країнах. Це має своє цілком зрозуміле пояснення: швидкість змін обсягу наукових знань в інформаційному та постінформаційному суспільстві, кількість інформації позанаукового

характеру, яка щодня надходить з різних джерел, питання визначення контенту навчальних дисциплін і самого змісту професійної підготовки за спеціальностями, які дали б змогу дипломованому фахівцеві матеріально забезпечувати себе протягом життя, – ось далеко не всі об'єктивні підстави для дискусії щодо підготовки здобувачів вищої освіти.

Тривале осмислення й обговорення у різних колах (науково-методичному, викладацькому, професійному в різноманітних галузях) дало змогу переорієнтувати навчання у вищій школі на компетентнісний студентоцентричний підхід у підготовці фахівця. Правда, досі не дійшли остаточної думки стосовно того, ми формуємо компетентності чи компетенції? Як визначити відмінність між звичними знаннями, вміннями та навичками та компетентністю? Як сполучити індивідуальний підхід до навчання та стандартні змістовні програмні вимоги? Як узгодити шкалу оцінювання з можливостями її застосування для визначення досягнень студента з теоретичних дисциплін? Очевидно, ці проблеми тривалий час лишатимуться в полі зору теорії та практики навчання.

Однією з можливостей вирішення справи може бути комплексний системний підхід до навчально-методичного забезпечення дисципліни. Більше ніж двадцятирічний досвід викладання курсу «Теорія, історія і методи мовознавства» дозволив відпрацювати систему роботи, що дає змогу отримувати максимальний результат.

Названа теоретична дисципліна для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти передбачає лекційний курс і семінарські заняття протягом двох семестрів і завершується екзаменом. Мета – узагальнення відомостей з лінгвістичних дисциплін. Обсяг матеріалу дуже значний, зокрема лише історія мовознавства охоплює період з середини II тисячоліття до н. е. (від зародження китайського мовознавства) до наших днів. Щоб максимально викласти максимальний обсяг матеріалу, ми розробили курс лекцій в системі презентації з ілюстративним матеріалом, що включає відомості про розвиток культури – скульптури, архітектури, музики, живопису тощо – в осередках розвитку лінгвістики (індійському, європейському, арабському, японському та ін.). Такий контекст дозволяє створити уявлення про умови, причини, особливості появи лінгвістичних учень.

Для забезпечення самостійної роботи студентів ми підготували та видали друком навчально-методичний комплекс, який складається з навчального посібника «Теорія, історія і методи мовознавства (конспективний виклад)» та нотатника для самостійної роботи «Лінгвокомпас», де закладено алгоритм організації індивідуального

вивчення дисципліни. Це забезпечує роботу студентів над складним курсом, особливо тих, хто навчається за індивідуальним планом, оскільки одночасно працює за спеціальністю.

Підсумковий контроль передбачає екзамен, який проводимо як іспит. До речі, в методичних колах непослідовно вживають ці терміни для назви форми контролю. Усе частіше іспит «витискає» екзамен, останній стає немодним. Проте традиційна форма контролю з питаннями, практичними завданнями в білетах – це саме екзамен, аж ніяк не іспит попри моду на використання цього слова. Іспит – особлива форма, яка передбачає інший склад завдань для перевірки рівня підготовки студента.

Думаємо, компетентнісний підхід вимагає не так екзаменаційної форми, як іспиту.

Іспит з курсу «Теорія, історія і методи мовознавства» являє собою ділову гру у формі наукової конференції з проблем лінгвістики. З програми іспиту, в якій викладачем сформульовані питання проблемного характеру (наприклад, «Ідеї граматики Пор-Рояля у генеративістиці Ноама Чомські»), студент обирає одне, готує доповідь до 10 хвилин часу та презентацію в режимі Power Point з дотриманням методичних вимог стосовно оформлення такого роду робіт. Під час іспиту студент оголошує доповідь з презентацією, дає відповіді на запитання інших учасників – не викладача! Після завершення своєї доповіді кожен учасник іспиту ставить запитання іншим доповідачам. Запитання має бути змістовним, щоб за його допомогою виявити рівень обізнаності студента з проблеми іншого доповідача. Ще одним видом роботи на такому іспиті є рецензування доповідей, яке передбачає аналіз змісту доповіді, грамотності мовлення, якості презентації з аргументованим висновком стосовно оцінки.

Заключний етап роботи такої конференції – оцінювання. Воно здійснюється самими студентами. Оцінка за шкалою ECTS є складеною:

- якість доповіді, включаючи відповідність змісту заявленій проблемі, логічність, послідовність, аргументованість, адекватність мовлення, дотримання часу – максимально 40 балів;

- якість презентації, включаючи дизайн слайдів, вибір шрифтів, кількість слайдів, тривалість демонстрації слайдів, їхня інформативність, структурованість, грамотність оформлення тощо – максимально 20 балів;

- якість відповідей на запитання – за кожну відповідь до 3 балів;

- якість поставлених іншим запитань – за кожне до 3 балів;

- якість рецензії – за кожну до 3 балів.

Таким чином, за проведену на вищому рівні доповідь з презентацією студент може отримати не більше 60 балів, тобто найнижчу оцінку, що може бути зарахована як позитивна. Це спонукає до активної участі в роботі: давати відповіді на чужі запитання, ставити свої, рецензувати виступи. Добротна робота дає змогу отримати дуже високі бали. У такий спосіб студент, якщо й не дуже вдало доповідав, може виявити низку компетентностей, щоб змінити ситуацію, а значить, кінцевий результат.

Запропонована форма підсумкового контролю досягнень магістрантів дає змогу актуалізувати їхні знання з теоретичних питань курсу, виявити вміння сформулювати повну змістовну глибоку відповідь у межах заданого часу, спроможність відповідати на запитання різного характеру з викладеної теми, вміння слухати інші доповіді і здатність осмислювати їх, щоб знайти можливість сформулювати адекватне запитання, наочно презентувати для інших зміст своєї теми, знаходити необхідну літературу, рецензувати роботу інших студентів, щоб у результаті поставити максимально адекватну оцінку. Це для студентів ще й своєрідна практика роботи об'єктивного екзаменатора.

Викладач у такій діловій грі виконує функцію модератора та фіксує кількість і якість роботи кожного студента за кожним її видом, щоб у процесі обговорення оцінок мати аргументи для забезпечення об'єктивності. Багаторічна практика показує продуктивність такої форми праці.

За відгуками студентів, чи не єдиним, хоча й дуже суттєвим недоліком такої форми підсумкового контролю є великі затрати часу та людського ресурсу. Але альтернатива «екзамен чи іспит?» лишає єдиний вибір і для викладача, і для студента – іспит. Це один з шляхів для формування компетентності та професіоналізму випускника ЗВО.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Нікіфорова В. Г., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Сьогодні процес глобалізації є складним і об'єктивним процесом структурних та функціональних змін, які в свою чергу охоплюють усі сфери життєдіяльності суспільства. Ми стаємо свідками загальної гомогенізації, універсалізації та інформатизації сучасного світу,

прийняття єдиних стандартів та моделей. Протягом XX-XXI ст. вища освіта стала одним із об'єктів глобалізації та інформатизації.

Протягом останніх десятиліть процес стрімкої глобалізації значною мірою трансформує українську систему вищої економічної освіти. Освітня інтернаціоналізація створює вільний процес обміну викладачами та студентами з різних країн світу, а також створює єдині навчальні програми. Глобалізаційний аспект, у свою чергу – це процес індивідуалізації навчальних планів за допомогою вивченого раніше попиту, щодо певного типу фахівців з урахуванням вимог глобальних ринків праці.

Основою сучасної якісної безперервної економічної освіти є її інформатизація як сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що мають на меті створити умови для задоволення інформаційних потреб студентів та вищих навчальних закладів завдяки розробці, розвитку й використанню інформаційних систем, мереж, ресурсів та технологій, які базуються на застосуванні сучасного високотехнічного обладнання.

Інформатизація освіти надає такі можливості використання комп'ютерних засобів для ефективного вирішення дидактичних завдань:

- довідкова інформація, інструкції, обчислювальні операції, демонстрація тощо;
- можливість тренінгу та контролю за отриманням знань;
- застосування комп'ютерної техніки у навчальному процесі дає змогу вирішувати інші за змістом і формою завдання, проводити лабораторний експеримент тощо;
- моделювання змісту об'єктів засвоєння шляхом їх конструювання (створення віртуального середовища в окремих галузях знань та навчальних дисциплінах).

Глобалізація та інформатизація освіти надає можливість отримувати нові знання та навички безперервно. Перш за все це можна робити за допомогою дистанційного навчання, тобто індивідуалізованого процесу набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

На користь використання дистанційного навчання в системі безперервної освіти свідчать:

– доступність, швидкість отримання знань, у зручний час, без зайвих економічних та ресурсних затрат, можливість індивідуального темпу набуття знань;

– гуманізація освітнього простору, тобто доступ до освіти отримують особи з особливими потребами, малозабезпечені, дистанційна форма дає можливість поєднувати безперервну освіту з роботою, тощо;

– зростаючий світовий попит на освіту у глобалізованій економіці.

Характерними ознаками дистанційної освіти є гнучкість (навчаються в зручний для себе час та в зручному місці), модульність (окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну область, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам) економічність, технологічність, соціальна рівність, інтернаціональність (можливість одержати освіту у навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дмитрієва В. Ю. Особливості ринку освітніх послуг у системі вищої освіти [Електронний ресурс] / В. Ю. Дмитрієва. – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/18/statti/dmitriev.htm.
2. Жарська І. Сучасний стан і тенденції розвитку освітніх послуг в Україні: статистичні оцінки [Електронний ресурс] / І.Жарська, В. Неткова. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2404/1>.
3. Захарова И. В. Маркетинг образовательных услуг / И. В. Захарова. – Ульяновск : УлГТУ, 2008. – 170 с.
4. Іванов Ю. В. Конкурентоспроможність закладів вищої освіти споживчої кооперації на ринку освітніх послуг України [Електронний ресурс] / Ю. В. Іванов // Українська кооперація. – 2011. – № 4. – Режим доступу : <http://www.ukrcoop-journal.com.ua/num/ivanov.htm>.
5. Лозовий В. С. Україна на міжнародному ринку освітніх послуг вищої освіти. Аналітична записка [Електронний ресурс] / В. С. Лозовий. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1695>.

ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОЦЕСУ ВИХОВАННЯ У ВНЗ

Никитенко О. В., старший викладач кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації, Національний університет харчових технологій

У Законі України «Про освіту» зазначено, що «...метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу...» [2]. Це характеризує навчання та виховання як єдиний безупинний процес та означає, що головним завданням діяльності вищого навчального закладу є не тільки підготовка висококваліфікованих спеціалістів, а й формування особистості студентів з гармонійно поєднаними професійними, морально-естетичними, психологічними якостями.

На думку Г. Ханіна, освіта покликана виконувати три фундаментальні завдання: 1) висунення наукових ідей; 2) підготовка кадрів найвищої кваліфікації у всіх сферах життя суспільства, які є носіями цих ідей; 3) формування під час навчання у ВНЗ моральних цінностей. У разі вирішення всіх цих завдань суспільство наповнюється спеціалістами з високими професійними і моральними якостями, а з найкращих випускників ВНЗ формується еліта суспільства. Зазначені завдання повинні вирішуватись одночасно, провідну роль при цьому відіграє висока кваліфікація, моральне обличчя та науковий авторитет професорів ВНЗ [4].

Виховання - динамічний та безупинний процес. Його рушійними силами є сукупність суперечностей, вирішення яких сприяє просуванню вперед до нових цілей.

В процесі виконання людиною своєї професійної діяльності цінуються не тільки його професійні знання, вміння, але також його професійні та особистісні якості. Оскільки, як зазначає Л. Белова, «...зростають вимоги не тільки до професійної підготовки, але й до особистісних якостей, здатних забезпечувати успішність адаптації та можливість самореалізації людини у світі, що швидко змінюється» [1, с. 79].

Всі якості особистості слід поділяти на загальні (свідомість, суспільна спрямованість, наявність переконань, ціннісні орієнтації), моральні (гуманізм, працелюбство, чесність, принциповість,

відповідальність), інтелектуальні (логічність, розсудливість, об'єктивність), вольові та емоційні (самостійність, дисциплінованість, відповідальність, незалежність, активність).

Процес виховання – система виховних заходів, спрямованих на формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. «Процес виховання – це закономірна, послідовна, неперервна зміна моментів розвитку взаємодіючих суб'єктів. Основним системоутворюючим елементом цього процесу виступає педагогічна взаємодія» – визначає З. Курлянд [3, с.168].

У наш час зростає роль системи освіти як осередку духовного виховання особи, збагачення її інтелектуального потенціалу, покращення її якостей як суб'єкта виробничих відносин.

Виховання у вищому освітньому закладі є цілеспрямованим процесом, який відбувається з врахуванням особливостей кожного конкретного навчального закладу, зокрема професіоналізму професорсько-викладацького складу, який значною мірою є носієм духовно-моральних, етичних, ділових якостей, рівня його взаємодії зі студентами-вихованцями і впливу на їх свідомість з метою формування у них вираженої життєвої позиції, вміння сприймати, використовувати, поширювати і здобувати необхідний досвід, здатності бути носіями провідних ідей, організаторами суспільно-політичного життя в країні.

Викладач ВНЗ завжди був вихователем, утім сьогодні виховання має розумітися як взаємодія та співпраця викладачів і студентів у сфері їх спільного буття. Характер спілкування науково-педагогічних працівників зі студентами має бути демократичним, гуманним, враховувати традиції та звичаї різних народів, ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях. Для цього сприятливі умови існують на тих навчальних заняттях, під час яких студенти мають змогу навчитися висловлювати свої думки і усно, і письмово.

Таким чином, якісна освіта передбачає, щоб дипломований спеціаліст був здатним до постійної інтелектуальної праці, гнучкої зміни спеціалізації, подальшого навчання впродовж усього життя. Одночасно з набутими фаховими знаннями випускник повинен дбати про власні внутрішні якості, такі як мораль та духовність, примножувати успадковані національні традиції, культуру тощо. Освіта є також процесом формування вмінь і навичок, виховання культури мислення і пізнання, здатності до самонавчання та самовиховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белова Л. О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики. - Х.: Вид-во НУА, 2004. – 264 с.
2. Закон України «Про освіту»: За станом на 8 груд. 2006 р. / Верховна Рада України. - офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 40 с. – (Сер. "Закони України").
3. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А.В. Семенова. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
4. Ханин Г. И. Высшее образование и российское общество / Г. И. Ханин // ЭКО. – 2008. – № 8. – С. 75–92.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ

Образ О. Г., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Циб К. В., студентка 3 курсу 4 групи факультету міжнародної торгівлі та права, Київський національний торговельно-економічний університет

Проблема формування і оцінки якості професійної підготовки в умовах реформування вищої освіти – одна з найбільш гострих. Дана стаття – це роздуми про шляхи та способи ефективного вимірювання якості навчання в сучасній системі освіти.

Предметом оцінки якості професійної підготовки, згідно з державними освітніми стандартами (ДОС) останнього покоління, є компетенції, які опановує студент в період навчання. Для формування компетенцій необхідно створити професійно орієнтоване середовище, занурення в яку виробляє у студентів професійно прийнятну модель поведінки. Будь-яка компетенція ґрунтується на знаннях, уміннях і навичках. Основна відмінність і якісна перевага компетентісної моделі полягає в наближенні освітньої ситуації до умов професійної діяльності. У контексті компетентісного підходу результати освіти трактуються як очікувані та вимірювані досягнення, виражені на мові знань, умінь, навичок, здібностей, відносин, які показують, що в змозі робити студент (випускник) по завершенні частини або всієї освітньої програми.

Реалізація компетентісної моделі навчання, яка йде повним ходом у вищих навчальних закладах, виявляє ряд протиріч, які потребують їх оперативного вирішення.

1. Протиріччя між змістом професійних і державних освітніх стандартів. Наповнення компетентісної моделі навчання в

вузівському навчанні має відповідати професійним стандартам. Очевидно, що ці стандарти первинні по відношенню до освітніх програм.

Аналіз відповідності професійного стандарту педагога чинним ДОС з педагогічної освіти показує їх якісну розбіжність. Розробники професійного стандарту викладача пішли шляхом оволодіння максимумом компетенцій, необхідних для успішної професійної діяльності, і презентували новий стандарт викладача як відповідь «на загрози і виклики» сучасності, які «вимагають іншого вчителя, інших компетенцій, яких не було раніше».

Новий стандарт – це орієнтир на найближчу перспективу для всіх учасників освітнього процесу. Беручи стандарт викладача як вимогу до оволодіння викладачем максимумом компетенцій, слід пам'ятати, що професійний розвиток відбувається протягом всієї кар'єри. Тому необхідно як мінімум виділяти рівні оволодіння професією. Сучасна професійна підготовка і оцінка якості освіти повинні бути орієнтовані не на однозначне фіксування відповідності якості професійної підготовки професійного стандарту, а на розширення зони професійного розвитку особистості. Більш того, при оцінці компетенцій слід враховувати індивідуальні інтереси і особливості особистості, різні здібності до оволодіння компетенціями. В силу цього необхідно виділяти «мінімальні, бажані і просунуті рівні компетенцій». Очевидно, що має бути серйозна робота з приведення у відповідність освітніх програм професійним стандартам, з одного боку, і створення якісних рівневих професійних стандартів – з іншого

2. Протиріччя між необхідністю зближення навчання з умовами професійної діяльності і відсутністю механізмів формування та оперативної корекції професійної моделі поведінки. Професійна модель поведінки потрібна для обґрунтування змісту компетенцій, якими повинні оволодіти студенти, освоюючи освітню програму. Але, щоб професійна модель поведінки випускника вузу не була надуманою, вузам необхідно залучати до її розробки представників професійного співтовариства. Формування професійної моделі поведінки повинно починатися з виділення фахівцями-практиками значущих для них цінностей і завершуватися створенням кластерів компетенцій. Грамотне структурування компетенцій і максимально точне визначення їх змісту багато в чому залежить від залучення до цієї діяльності кваліфікованих експертів – роботодавців, менеджерів, власників бізнес-організацій, співпраця з якими має допомагати вузівським ученим впорядкувати компетентнісного модель, виходячи з потреб реальної практики.

На жаль, при складанні переліку компетенцій основних освітніх програм і виборі форми оцінювання результатів професійної підготовки в сучасних українських вузах такі експерти присутні здебільшого номінально. Вузи фактично беруть на себе обов'язок самостійно здійснювати даний рід діяльності. Роботодавці ж оцінюють, як правило, якість знань і умінь випускників, коли ті безпосередньо приступають до виконання професійних обов'язків. Таким чином, інформація про запити роботодавців щодо змісту і якості професійної підготовки поки помітно запізнюється і носить рекомендаційний характер. Необхідно знайти механізм активного залучення роботодавців до процесу формування кластерів компетенцій, основних освітніх програм і вибору інструментів контролю навчальних досягнень майбутніх фахівців. Причому спільно розробляється модель професійної поведінки повинна не просто копіювати реалії сучасного ринку, а носити прогностичний характер, випереджати вимоги існуючої практики.

3. Протиріччя між предметним структуруванням основних освітніх програм і метапредметний змісту компетенцій. Освітні програми, які пропонуються сьогодні вузами, структуровані традиційно за предметним принципом. Компетенції ж (особливо загальнокультурні) за своєю суттю метапредметний. Неможливість змістовно вичерпати освоєння конкретної компетенції однією навчальною дисципліною призводить до розмивання відповідальності викладачів за якість освіти. Зараз робота ведеться в двох планах – пошук можливостей визначення якості освоєння навчальної дисципліни та інструментів вимірювання сформованості компетенцій.

Підведемо підсумки. 1. Слід скоординувати зміст ГОС і професійних стандартів. Даний процес повинен здійснюватися в двох напрямках: з одного боку, вузам потрібно привести програми у відповідність до затверджених професійних стандартів, з іншого боку, Міністерство праці та соціальної політики України має доопрацювати професійні стандарти, зафіксувавши в них поетапне професійне становлення особистості. 2. Формування змісту навчальних планів і програм повинно спиратися на модель професійної поведінки, створювати яку необхідно спільними зусиллями професійних, наукових і методичних спільнот. Модель професійної поведінки повинна містити кластери компетенцій, орієнтовані на соціально-економічні перспективи нашого суспільства. 3. Навчальні плани вищих навчальних закладів повинні змістовно відповідати ДОС. Потрібно якісно підвищити методичну роботу в вузі. Це повинна бути

багаторівнева перманентна підготовка всіх управлінських структур і кожного викладача окремо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова С. В., Бояров Е. М. Оцінка сформованості професійних компетенцій у студентів // Психологія навчання. 2011. № 3.
2. Борисова Е. В., Бобришев Е. Б. Методика вдосконалення системи оцінки та управління якістю професійної підготовки // Якість. Інновації. Освіта. 2009. № 11.
3. Гуськова М. В. Атестація студентів на основі нових стандартів професійної освіти // Вища освіта сьогодні. 2011. № 8. С. 10-12.
4. Звонніков В. І. Підготовка кадрів в перспективі ХХІ століття: нотатки на бігу // Вища освіта сьогодні. 2014. № 2. С. 41-47.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Пасик-Косарева Н. О., викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

На сучасному етапі суспільного розвитку вищу освіту розглядають як основний соціальний потенціал держави. Її стратегічною метою є підготовка фахівця, який оперативно реагуватиме на соціально-економічні зміни в суспільстві. Зважаючи на їх динамічність, розвиток технічного прогресу, появу нових сфер діяльності, вища освіта ґрунтується на стратегіях розширення знань, удосконалення вмінь та компетенцій як в особистісній, так і в професійній сферах; потребує інтеграції вищої освіти з науковими дослідженнями, розвитку її інноваційного та випереджувального характеру, одержання якісної освіти. Нагальною стає потреба оптимізації працевлаштування випускників, подальшого розвитку студентоцентрованого навчання, мобільності студентів, викладачів і дослідників, формування гнучких траєкторій навчання та необхідність продовження такої діяльності.

В Україні професійну підготовку соціальних працівників здійснюють у системі неперервної професійної освіти, що передбачає допрофесійну, різнорівневу професійну підготовку у закладі вищої освіти, післядипломне навчання (підвищення кваліфікації, перекваліфікація, самоосвіта). Така підготовка виявила значні можливості щодо формування компетентних, мобільних фахівців,

орієнтованих на навчально-виховний процес; на вивчення спеціальних професійно-орієнтованих навчальних дисциплін, проведення навчальної, виробничої та інших видів практики в закладах і організаціях соціальної сфери, під час науково-дослідницької, самостійної та волонтерської роботи.

Важливими елементами системи професійної підготовки соціальних працівників є вимоги та потреби суспільства і клієнтів, цінності, мета, зміст, технології соціальної роботи; необхідність формування у фахівців професійної компетентності, професійно зумовлених особистісних якостей.

На сьогодні підготовка фахівців має певні проблеми у нашій країні. Заклади вищої освіти потребують серйозної державної підтримки в плані фінансової допомоги, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, активізації процесів підготовки професорсько-викладацького складу як у країні, так і за кордоном. Не менш серйозною для України є проблема підготовки підручників, посібників з соціальної і соціально-педагогічної роботи, пакетів навчально-методичної документації.

Крім громадської значущості проблема професійної кваліфікації має ще істотне особистісне значення. Відсутність документа про профільну освіту перешкоджає посадовій зростанню співробітників, не дозволяє сподіватися на підвищення несправедливо низької заробітної плати. Крім того, що розгортається діяльність з ліцензування установ соціального обслуговування та з атестації соціальних працівників може поставити співробітників без спеціальної освіти у скрутне становище. Поширення форм вечірнього і заочного навчання свідчить про відродження інтересу до навчання і потреби в ній, адже ті, хто вибрав такий вид навчання, не отримують ніяких додаткових привілеїв, а на себе беруть досить серйозні зобов'язання. Всі заочні форми навчання припускають забезпечення студентів підручниками, посібниками, планами і програмами. Тим часом дефіцит навчально-методичних матеріалів у сфері навчання соціальній роботі обумовлений не тільки початковим етапом становлення науки, коли написання підручників представляє певні складності, але і просто економічними труднощами вузів, для яких розмноження програм, друкування підручників перетворюються іноді в майже непосильну діяльність.

З кожним днем освіта потребує руху вперед, розвитку, інноваційного процесу, а інноваційний процес в освіті визначається як сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, скерованих на заміну традиційних (тобто застарілих підходів) новими. Інноваційні підходи, що окреслені у світовій та вітчизняній педагогіці, ґрунтуються на

концепції вдосконалення організації видів, форм і методів пізнавальної діяльності за рахунок узгодження управлінських впливів, системного розуміння процесу підготовки та комплексного вирішення усіх завдань.

На сучасному етапі у системі професійної підготовки фахівців із соціального забезпечення відбуваються суттєві зміни, пов'язані із: Євроінтеграцією освітнього простору; підвищенням вимог до якості підготовки фахівців соціальної сфери; практикоцентризмом у методиці підготовки соціальних працівників; орієнтацією на працевлаштування майбутніх соціальних працівників та їх конкурентоспроможності.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Печенікова Л. М., викладач кафедри бізнес-лінгвістики, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

На сьогодні одним із головних завдань ВНЗ є пошук форм інтеграції науки і виробництва, забезпечення якості підготовки конкурентоспроможних фахівців, подолання розриву між рівнем теоретичних знань студентів і практичними навичками. Студенти мають оволодіти не тільки теоретичними надбаннями у певній галузі, але й високим рівнем професійної компетентності, яка ґрунтується на критичному мисленні, відповідальності, вмінням застосовувати теоретичні знання на практиці.

Варто підкреслити, що інформаційний простір та сучасні технології відкрили доступ до великої кількості інформації, відтак ідеї, теорії застарівають, змінюються, а у зв'язку з цим обсяг знань, набутих у продовж навчання, стає недостатнім після 3-5 років професійної діяльності. Саме з таким проміжком часу в сучасних організаціях відбувається оновлення професійних знань співробітників, впровадження нових технологій та техніки.

Питання формування професійної компетенцій висвітлено у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених: В. Байденка, Л. Берестова, І. Зимньої, І. Зязюна, Б. Ельконіна, Н. Кузьміної, В. Куніцина, А. Маркової, Н. Ничкало, О. Пехоти, Дж. Равена, Р. Уайта, М. Хомського, А. Хуторського, С. Шишова та ін.

Аналізуючи термін “професійна компетентність” варто звернути увагу, що він складається з двох категорій – “професія” і “компетентність”. Професія (від лат. *professio* –

офіційно вказане заняття) – вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у результаті спеціальної підготовки і досвіду роботи; компетентність – обізнаність, поінформованість, авторитетність; компетенція – коло повноважень якої-небудь організації або особи; коло питань, з яких дана особа має певні знання, досвід, повноваження [5; с. 282].

Дослідник Л. Мітіна професійну компетентність розглядає як гармонійне співвідношення елементів дієвої і комунікативної підструктур, а саме культуру спілкування і навички соціальної поведінки, оскільки професійна компетентність охоплює знання, уміння, навички, способи їх реалізації у спілкуванні та діяльності, саморозвитку особистості [3].

О. Губарева розуміє професійну компетентність як сукупність загальнопрофесійних знань та вмінь з планування та організації робочих процесів, складання документів, способів вирішення проблем, застосування нових інформаційних технологій [1].

С. Самойленко визначає професійну компетентність як комплексну характеристику якостей (знання, уміння, навички, досвід, здібності, мотивація тощо), які виявляється в конкретній професійній діяльності людини. Отже, у науковому просторі виділяють два напрями тлумачення поняття «професійна компетенція»:

- здатність людини діяти відповідно до стандартів;
- характеристики особистості, що дозволяють їй досягати певних результатів у роботі [4; с. 47].

Важливий аспект має професійна культура особистості, яка охоплює індивідуальні стратегії та засоби розв'язання певних завдань професійної діяльності, зокрема характеризується такими компонентами: широкий світогляд, модельне мислення, конкретно-предметні знання, уміння і навички, праксеологічний елемент, організована діяльність праці, комунікабельність, саморозвиток, креативність, інформативність тощо.

На нашу думку, ефективне забезпечення професійно-практичної підготовки молоді передбачає:

- проведення системної профорієнтаційної роботи;
- орієнтування змісту навчального матеріалу від циклів дисциплін на розвиток професійної мотивації;
- організація навчання на засадах діяльнісного підходу;
- забезпечення взаємозв'язку теоретичної і практичної підготовки студентів;
- формування мотиваційних установок щодо необхідності самостійної роботи та саморозвитку, ціннісних орієнтирів;

- оновлення матеріально-технічної бази навчального закладу[2].

Таким чином, процес професійної підготовки молоді у ВНЗ повинен спрямовуватися на формування готовності до професійної діяльності, розв'язання різного роду проблем, задач на основі наявних знань, умінь і цінностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Губарева О. С. Психологічні особливості формування професійної компетентності працівників ОВС : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Губарева Ольга Семенівна. – Х., 2005. – 216 с.
2. Душков Б. А. Психология труда, профессиональной, информационной и организационной деятельности : учебное пособие для высшей школы / Б. А. Душков, А. В. Королев, Б. А. Смирнов. – М. : Академический проект, 2003. – 848 с.
3. Митина Л. М. Психологическое сопровождение выбора профессии : научно-методическое пособие / Л. М. Митина. – [2-е изд. испр.] – М. : Флинта, 2003. – 184 с.
4. Самойленко С. А. Оценка профессиональной компетентности – новая услуга в службе занятости / С. А. Самойленко // Профессиональный потенциал. – 2004. – № 1–2. – С. 2–9.
5. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ, ЗОКРЕМА ПЕРЕКЛАДАЧА

*Прима В. В., доцент кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

У сучасній вітчизняній педагогіці відомо досить багато різних підходів, що лежать в основі підготовки фахівців. Серед них є як уже відомі (традиційно-знанняцентристський, систематичний, дієвий, комплексний, індивідуально орієнтований, особисто-дієвий), так і нові, що ввійшли до наукового вжитку порівняно недавно (ситуаційний, контекстовий, поліпарадигмальний, інформаційний, ергономічний та ін.). До останнього належить і компетентнісний підхід.

Ідея компетентнісного підходу в педагогіці зародилася на початку 80-х років минулого століття, коли в журналі "Перспективи. Питання освіти" була опублікована стаття В. де Ландшеєр "Концепція «минимальной компетентности»" [4]. Спочатку мова йшла не про

підхід, а про компетентність, професійну компетентність і професійні компетенції особистості як мету і результат освіти.

Т. Браже звертає увагу на те, що професійна компетентність визначається не лише професійними (базовими) науковими знаннями, а й цілісними орієнтаціями спеціаліста, мотивами його діяльності, розумінням ним себе у світі і світу навколо себе, стилем взаємин з людьми, з якими він працює, з його загальною культурою, здатністю до розвитку свого творчого потенціалу [2]. Ю. Татур визначає поняття «професійна компетентність» як якість людини, що завершила освіту певного ступеня, яка виражається у готовності (здібності) на її основі до успішної (продуктивної, ефективної) діяльності з урахуванням її соціальної значущості і соціальних ризиків, котрі можуть бути з нею пов'язані. Він стверджує, що обов'язковими компонентами компетентності будь-якого виду можна вважати: позитивну мотивацію до прояву компетентності; ціннісно-сміслові уявлення (ставлення) до змісту і результату діяльності; знання, що є в основі вибору способу здійснення відповідної діяльності; вміння, досвід (навички) успішного здійснення необхідних дій на базі знань, які є у наявності [6].

Слід зазначити, що більшість дослідників, розглядаючи сутність професійної компетентності як структурно-функціонального утворення, включають у нього сукупність знань і вмінь спеціаліста та його професійно значущі якості, які проявляються у цілеспрямованій діяльності. У зв'язку з цим певний інтерес представляють позиції тих авторів (В. Андрєєв, Р. Гільмеєва, М. Чошанов та ін.), які розглядають професійну компетентність як системне утворення і під цим терміном розуміють складну інтегративну якість особистості, що зумовлює можливість успішно здійснювати професійну діяльність [1; 4; 7]. Відповідно до теорії контекстного навчання А. Вербицького [3], предметною основою формування професійної компетентності спеціаліста, до якої органічно входить іншомовний компонент, має виступити включення навчальної діяльності студента з оволодіння іноземною мовою в аналог його майбутньої професійної діяльності. Іншими словами, в такому навчанні, яке дослідник назвав інтегративно-контекстним, моделюються технологічні процеси праці спеціаліста (в даному випадку перекладача авіаційної галузі), які здійснюються засобами іноземної мови.

У процесі професійної діяльності робота перекладача авіаційної галузі складається з розв'язання системи типових виробничих завдань (ТВЗ), пов'язаних з використанням іноземної мови, де ТВЗ являють собою узагальнену знакову модель проблемних ситуацій іншомовного спілкування, вплетених у контекст перекладу, реалізація якого

становить професійні функції перекладача. Розв'язання ТВЗ передбачає прийом іншомовної інформації (в письмовому чи усному вигляді), визначення її змісту, переклад рідною мовою або, навпаки, переклад з рідної мови на іноземну (адекватно використовуючи термінологічну лексику). Основною одиницею інтегративно-контекстного навчання є вищезгадана типова виробнича задача. Формування і розвиток здатності компетентного розв'язання системи таких задач і має становити мету підготовки майбутнього перекладача авіаційної галузі. Але для студента кожна навчальна ТВЗ із самого початку постає як проблемна ситуація. Об'єктивно з боку змісту, в ній чітко задані умови і засоби їх перетворення, які призводять до розв'язання. Але суб'єктивно, перед студентом, типова задача постає в розгорнутій формі проблемної ситуації, в ході розв'язання якої з використанням іноземної мови і має відбуватися засвоєння останньої на рівні особистісних і соціально-професійних змістів.

З моменту засвоєння поняття відбувалося поширення його обсягу і змісту. Насамперед, це реакція професійної освіти на соціально-економічні умови, що змінилися, на процеси, які з'явилися разом із ринковою економікою. Ринок висуває для сучасного фахівця цілу низку нових вимог, які недостатньо враховані або зовсім не враховані у програмах підготовки фахівців.

За даними Асоціації перекладачів України, з просуванням українського ринку до цивілізованого рівня зростає попит на певні види інтелектуальних послуг, які так чи інакше впливають на успішність підприємництва в контексті його глобалізації й інтернаціоналізації. Важливе місце серед них займають послуги усного й письмового перекладу.

За традицією, що існує у практиці світового бізнесу, фірми набагато охочіше співробітничать із фірмами, ніж з фізичними особами, хай навіть і висококваліфікованими фахівцями. Цей факт підштовхує багатьох перекладачів до співробітництва з перекладацькими бюро, у якості штатних або позаштатних співробітників.

Є багато переваг такого співробітництва: законодавча і правова захищеність, гарантовані замовники, кращі умови праці й технічна забезпеченість, корпоративна підтримка колег, виживання в умовах усе більш жорсткої конкуренції, тощо. Але головною проблемою залишається забезпечення якості перекладацьких послуг.

Тому останнім часом багато уваги приділяється інтенсифікації навчального процесу із застосуванням інноваційних технологій

навчання. За допомогою інноваційних технологій навчання на всіх рівнях долаються труднощі традиційної системи навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности / В.И.Андреев. — Казань: КГУ, 1998. — 236 с.
2. Браже Т.Г. Профессиональная компетентность специалиста как многофакторное явление: тезисы к семінару / Т.Г.Браже. — Л: НИИ НОЗ, 1990. — С. 39–62.
3. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный поход / А.А.Вербицкий. — М.: Высшая шк., 1991. — С. 20–22.
4. Гильмеева Р.Х. Формирование профессиональной компетентности преподавателя в системе последипломного образования: автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Р.Х.Гильмеева. — Казань, 1999. — 45 с.
5. Довгань Н.П. В поисках «волшебной палочки» или выбираем учебник // <http://www.avia.ru>
6. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. Курс лекций. — М.: ЭТС. —1999.-192 с. 11-27, 105-117.
7. Крепкая Т.Н., Аكوпова М.А. Формирование профессионально значимых компетенций переводчика в сфере профессиональной коммуникации. \ \ XXXIII Неделя науки СПб государственный политехнический университет. Материалы межвузовской научно-технической конференции. - Ч.VIII - С.127-129, 2005.
8. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста / Ю.Г.Татур // Высшее образование сегодня. — 2004. — № 3. — С. 20–26.
9. Чошанов М.А. Гибкая технология проблемно-модульного обучения: метод. пособие / М.А.Чошанов. — М.: Народ. образование, 1996. — 104 с.

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ У СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

*Радченко Ю. П., викладач кафедри сучасних європейських мов,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Істотні перетворення в Україні, що відбулися на рубежі ХХ-ХХІ століть, сприяли переосмисленню цілей професійної освіти. Вища економічна освіта, що розглядає проблеми відповідності кваліфікації

фахівців економічного профілю, націлена на те, щоб готувати кадри відповідно до нових критеріїв.

В сучасних умовах з розширенням міжнародних економічних зв'язків існує потреба в підготовці висококваліфікованих фахівців з таким рівнем володіння іноземними мовами, який дозволяє здійснювати безпосереднє спілкування із зарубіжними партнерами в професійній діяльності.

Аналіз наукової літератури та результатів дослідження показав, що іноземна мова є значущим засобом підготовки фахівців у вищих навчальних закладах (О. Безкоровайна, Е. Бібікова, А. Мартинюк, Л. Мороз, О. Тарнопольський, О. Тинкалюк, В. Тупченко, Ю. Яценко та ін.).

У контексті навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей актуальним завданням є оволодіння знаннями термінів спеціальності і використання вузькоспеціалізованої лексики для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування [1].

Особливе значення у вищих навчальних закладах в даний час здобуває орієнтоване навчання, що сприяє максимальній активізації творчих можливостей студентів. Невід'ємним інструментом інноваційного підходу є методика викладання іноземних мов з використанням новітніх інформаційних технологій. Комп'ютерні програми, електронні підручники поступово відвойовують простір у неінтерактивних методичних матеріалів. Зацікавленість у студентів до новітніх інформаційних технологій велика, що підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови. Також засобом мотивації навчання, особливо для студентів з високою професійною компетенцією, може служити і введення нової інформації до вже відомої професійної лексики [4].

Основою професійно орієнтованого навчання іноземної мови студентів-економістів є читання автентичних текстів, необхідність ознайомлення їх із економічною термінологією, формування навичок самостійної роботи та оволодіння вміннями усного і писемного професійного спілкування, яке є необхідним для професійної комунікації [1].

Суттєво важливим є розвиток у студентів автономності вивчення іноземної мови, особливо під час навчання читання автентичної літератури, а також оволодіння навичками оперування іншомовними довідковими посібниками.

Нова іншомовна професійна лексика може презентуватися викладачами в якості тематично об'єднаного діалогічного тексту. Вона логічно пов'язує діалог і забезпечує наростання обсягу мовного матеріалу. В ході участі в навчальному діалозі студенти отримують

інформацію про нову термінологію, що вивчається з економічної спеціальності. Загальнонаукова економічна лексика є найбільш складною для опанування студентами. З метою легшого її засвоєння, рекомендується застосовувати під час занять умовно-комунікативні вправи, складати питання і відповіді до спеціальних професійних текстів та виконувати переклад текстів. В процесі засвоєння нового лексичного професійного матеріалу студенти самостійно будують висловлювання, в яких використовується нова лексика з відомим матеріалом. Таким чином відбувається актуальне творче використання нової й вже відомої лексики в комунікативних ситуаціях, що забезпечує формування навички перенесення інформації, яка є важливою для розвитку усного мовлення [2].

Іншомовна комунікативна компетентність характеризується наявністю досвіду професійного спілкування студентів іноземною мовою. Отже, при організації освітнього процесу необхідно передбачити можливість для студентів спілкуватися нею. Причому складність такого спілкування повинна зростати, наближаючись до характеристик реального професійного спілкування. Отже компетентнісний підхід до навчання іноземних мов студентів-економістів, спрямований безпосередньо на розвиток всіх компонентів економічної професійної компетентності. Він може бути взятий за основу при організації аудиторної, та позааудиторної іншомовної підготовки студентів [3].

Таким чином, для того щоб оптимізувати студентам процес вивчення іноземних мов у вищих навчальних закладах варто: підвищувати мотивацію до вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням; опиратися на компетентнісний підхід при навчанні іноземних мов; забезпечувати участь студентів у наукових конференціях, семінарах, зустрічах та диспутах іноземними мовами; створювати невимушену атмосферу на заняттях; обґрунтовувати професійну значимість іншомовної комунікативної компетентності; застосовувати активні й проблемні методи навчання: ділові та рольові ігри, метод проектів; використовувати сучасні форми і методи навчання іноземних мов: комунікативно-орієнтоване, інтенсивне, комп'ютерне навчання; активізувати самостійність студентів, забезпечувати змагальний характер навчальної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрова А. Я. Формирование коммуникативных умений в чтении// Коммуникативная ориентированность обучения иностр. языкам в неяз. вузе. - М.: МГЛУ, 1998. – С. 44-50.

2. Бим И. Л., Садомова Л. В: Некоторые актуальные проблемы организации обучения иностранным языкам // Иностр. яз. в школе. – 1998. – № 6. – С. 4-10.
3. Hymes D. On communicative competence / D. Hymes // Linguistic Anthropology: A Reader. – Malden, MA: Blackwell, 2000. – P. 53-73.
4. Moeller V. High School English Teacher's Guide to Active Learning / V. Moeller, M.V. Moeller. – Eye on Education. – 2000, March. – 185 p.

РОЗВИТОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

*Ровицька А. Р., викладач кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Питання перекладацької компетентності є не новим, але одним із найбільш обговорюваних у перекладознавстві. Концептуалізації цього поняття в рамках різних теорій присвячені дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема Л. Бархударова, В. Верещагіна, Р. Зорівчак, Г. Китайгородської, В. Комісарова, Л. Латишева, Р. Міньяр-Белоручева, Ю. Найди, О. Петрової, Я. Рецкера, С. Тер-Мінасової, А. Швейцера, С. Баснетт, І. Івен-Зогара, П. Ньюмарка, Ф. Шлайермахера та ін. Аналіз сучасних публікацій, у тому числі й М. Мейера, С. Баснетт, М. Бейкер, Д. Катана, дозволяє зробити висновок, що серед основних компонентів професійної компетентності перекладача, таких як високий рівень володіння мовою, предметні і соціокультурні знання, соціально-психологічна, стилістична та реферативні компетенції, власне перекладацькі навички, велику увагу приділяють саме міжкультурній компетенції фахівця з перекладу, наголошуючи на посередницькій ролі перекладача, який повинен перенести текст, створений для виконання функції у вихідній мові і культурі в нову форму для виконання функції на мові перекладу і культури [1, 2, 7, 8].

Така тенденція зумовлена культурним поворотом у перекладознавстві, який передбачає розгляд тексту як відображення сукупності культурних явищ суспільства, а переклад як «міжкультурну подію» [10, с. 46], відводячи перекладачеві роль посередника між культурами, який повинен досконало знати мову оригіналу та мову перекладу та володіти глибокими знаннями як про свою культуру так й іншомовну.

Культурна компетенція, як невід'ємна складова успішної та якісної перекладацької діяльності, визначена у рекомендаціях та положеннях визнаних європейських стандартів.

Загальноєвропейський стандарт перекладацьких послуг ISO 17100: 2015 «Послуги перекладу – Вимоги до послуг перекладу» описує професійну компетентність перекладачів як шість підкомпетенцій: власне перекладацька компетенція, лінгвістично-текстова компетенція у мові оригіналу та мові перекладу, дослідницька, культурна, технічна та галузеві компетенції. Відповідно до стандарту, культурна компетенція перекладача – це здатність використовувати інформацію про типову поведінку представників культури, актуальну термінологію, системи цінностей та місцеву специфіку, що характеризують культуру мови оригіналу й перекладу [6].

Відповідно до Європейської магістерської програми з перекладу (European Master's in Translation (EMT)), яка орієнтована на моніторинг систем підготовки перекладачів, зміцнення зв'язків з установами та професійними організаціями в галузі перекладу, створення справжнього європейського ринку кваліфікованих перекладачів, перекладацька компетентність формується на основі взаємозалежних підкомпетенцій: перекладацької, лінгвістичної, міжкультурно-комунікативної, інформаційно-пошукової, тематичної та технічної. Міжкультурно-комунікативна компетенція визначає соціолінгвістичні та текстові аспекти перекладацького уміння. Соціолінгвістичний аспект передбачає вміння розпізнавати функцію та значення в мовних варіантах (соціальних, географічних, історичних і стилістичних) і використовувати стиль мовлення, що відповідає ситуації. Текстовий аспект охоплює розуміння тексту та аналіз його структури, усвідомлення передумов, алюзій, інтертекстуальності та стереотипів, здатність порівнювати культурні елементи та методи композиції характерні для тексту-оригіналу та знаходити способи їх вираження мовою перекладу [4].

Першочерговим завданням проекту TransCert, ініційованим Європейським Союзом в рамках Програми безперервного навчання, є забезпечення безперервного професійного розвитку і сертифікації перекладачів у рамках єдиних затверджених загальноєвропейських стандартів. Високий освітній стандарт забезпечується концепцією навчання – інтеграцією фахової діяльності в освітній процес і використанням навчальних модулів на основі кращих зразків галузевої практики. TransCert використовує загальноєвропейську схему сертифікації для фахівців ECQA, яка передбачає наявність спільного екзаменаційного фонду, правил та електронної системи для всіх

сертифікаційних іспитів. Карта професійної кваліфікації перекладача в рамках стандарту ECQA визнається в усіх країнах Європейського Союзу і передбачає опанування сертифікованим фахівцем з перекладу наступними компетенціями: лінгвістичною, перекладацькою, міжкультурною, галузево-орієнтованою, інформаційно-пошуковою, особистісною та технологічною. Міжкультурна компетенція визначається як глибокі знання культурних явищ, процесів і традицій, змін, що відбуваються у культурному середовищі робочих мов, та вміння застосовувати ці знання під час перекладу [3].

Численні дослідження міжкультурної компетенції та теоретичні надбання вчених-перекладознавців з цього питання, а також визнання міжкультурної компетенції як складової майстерності кваліфікованого перекладача послугували підґрунтям для реалізації проектів та розробок методичних рекомендацій з метою розвитку навичок міжкультурної комунікації у студентів-перекладачів.

Так, на особливу увагу заслуговує проект «Розвиток міжкультурної компетенції перекладачів» (PICT), спрямований на систематичний розвиток навичок міжкультурної комунікації в процесі навчання перекладу в університеті і реалізований у 2011 році за підтримки ЄС. Результатом дворічного проекту стали робочий план, навчальні матеріали та тести, викладені у вільному доступі на сайті проекту. Ці матеріали мають теоретичні та методичні обґрунтування і покликані допомогти викладачам перекладу в вузах розвивати навички міжкультурної комунікації у студентів. Навчальний план, розроблений в рамках проекту методистами та викладачами з шести провідних європейських університетів, складається з двох частин. У першій частині визначені напрямки навчання:

1. теоретичний – засвоєння основних концепцій та принципів і міжкультурної теорії, перекладознавства та суміжних дисциплін;

2. текстовий – здатність застосовувати міжкультурні знання на практиці та приймати виважені перекладацькі рішення, зважаючи на отримані знання;

3. міжособистісний – комунікативна поведінка, сформована відповідно до засад міжкультурної комунікації, під час взаємодії з клієнтами та здійснення перекладу.

Кожен загальний напрямок або «вимір навчання» поділяється на чотири менші підрозділи. Так, третій підрозділ текстового напрямку, наприклад, має назву «Проблеми безеквівалентності та застосування перекладацьких стратегій для їх вирішення».

Друга частина навчального плану пропонує систему оцінювання рівня розвитку навичок студентів за кожним з підрозділів, визначених у частині I [9].

Таким чином, визнання міжкультурної компетенції як складової фахової майстерності перекладача, запровадження навчальних планів та реалізація численних навчально-методичних проєктів для перекладачів у сфері міжкультурної комунікації, дає усі підстави твердити про необхідність дотримуватися окресленого курсу й у вітчизняних навчальних програмах з перекладу, з метою підготовки високваліфікованих, конкурентноспроможних та компетентних фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Baker, Mona (2011) *In Other Words: a Coursebook in Translation* Routledge, Abingdon (second edition).
2. Bassnett, Susan. 1991. *Translation studies* (Rev ed). London/New York: Routledge.
3. Budin, Gerhard, Krajcso, Zita & Lommel, Arle. 2013. The TransCert project: Ensuring that tansnational translator certification meets stakeholder needs. *Translation and Interpreting* 5(1): 143–155.
4. EMT expert group. 2009. *Competences for professional translators and experts in multilingual and multimedia communication*. Available at <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/emt_competences_translators_en.pdf>
5. European Certification and Qualification Association (ECQA). Available at <<http://www.ecqa.org/>>
6. ISO 17100. 2015. *Translation Services-Requirements for Translation Services*. Technical Committee ISO/TC37, 2015.
7. Katan, David (2004) *Translating Cultures* St. Jerome publishing, Manchester.
8. Meyer, Meinert. 1991. Developing transcultural competence: Case studies of advanced language learners. In Dieter Buttjes & Michael Byram (eds) *Mediating languages and cultures. Towards an intercultural theory of foreign language education*. Clevedon: Multilingual Matters, 136–158.
9. Promoting intercultural Competence in Translators (PICT). Available at <www.pictllp.eu/en/the-pict-project/>
10. Snell-Hornby, Mary. 1988. *Translation studies: An integrated approach*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. Interpreting and translating for Europe. – Directorate-General for Interpretation. – European Commission, 2013. – 24 p

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОЛОДІ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Розум А. П., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Кайда Н. О., викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

ВНЗ – основний носій інноваційного потенціалу суспільства. Тому ВНЗ мають своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, адаптуватись до нових економічних умов та застосовувати інноваційний підхід до управління якістю підготовки фахівців.

Сфера освіти є однією з найбільш інноваційних галузей і продуктом інноваційної діяльності ВНЗ є інновація, реалізація якої можлива як у внутрішнє середовище освітньої установи, так і за її межами. Серед інновацій, які реалізуються в сфері вищої освіти можна вирізнити:

1. освітні інновації полягають в розробці нових навчальних дисциплін і курсів, реалізація яких сприятиме появі нових напрямків професійної підготовки фахівця;

2. виховні інновації пов'язані з активізацією творчого потенціалу студентів;

Висока конкуренція на ринку праці потребує підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які б володіли специфічними знаннями за спеціальністю і мали розвинені практичні навички та широкий світогляд. Одним із основних аспектів розвитку освіти є робота над створенням сучасних навчально-методичних комплексів (НМК) з дисциплін, що будуть відповідати сьогоденним реаліям та сприяти підвищенню якості дистанційної освіти і ефективності самостійної роботи студентів.

НМК мають забезпечувати всебічний розвиток студентів з урахуванням педагогічних підходів та інноваційних методів навчання і контролю якості знань.

При формуванні НМК необхідно орієнтуватись на максимальну взаємодію студентів з викладачами. Наповненість та структура НМК дозволяють здійснювати дистанційну підготовку спеціалістів.

Отже створення централізованої системи розробки НМК комплексів є ефективним засобом забезпечення високоякісної

підготовки студентів до професійної діяльності шляхом постійного самовдосконалення.

3. задачею навчально-методичних інновацій є підготовка новаторських матеріалів для забезпечення високого рівня якості освітнього процесу;

Однією з причин недостатньо високого рівня освіти, і як результат – неконкурентоспроможні випускники, яким потім важко реалізувати себе в професійній діяльності, є низька мотивація до навчання.

Мотивація – спонукання до дії, динамічний процес фізіологічного та психологічного плану, керуючий поведінкою людини, який визначає її спрямованість, організованість, активність і стійкість, а головне – спрямованість на досягнення запланованого результату.[2]

Психологія розглядає мотивацію до навчання як такий фактор, що займає важливе місце, оскільки її формування сприяє покращенню результативності освіти, і в перспективі підготовку кваліфікованих фахівців з високим рівнем знань у сфері своєї спеціальності.

Навчальна мотивація – це так звані психічні явища, що стали спонуканням до виконання студентами певних дій, в даному випадку – навчальної діяльності. Позитивна мотивація базується на поступовому освоєнні нових соціальних організаційних умов навчання, формування самоорганізації та спрямованості на досягнення бажаного результату, а саме набуття нових знань, та отримання високої оцінки студента.

Варто виділити кілька основних причин низької навчальної мотивації:

- неправильний вибір спеціальності;
- масове падіння якості та ефективності знань;
- девальвація знань в системі життєвих цінностей сучасної молоді.

Всі ці фактори тісно взаємопов'язані, і для їх подолання треба розробити чіткий підхід для покращення навчальної мотивації, і як результат – надати університету можливість випускати не тільки дипломованих працівників, а ще й кваліфікованих.

4. сучасні інновації щодо мотивації студентів.

Одним з таких підходів є здобуття освіти за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, а саме – віртуального навчального середовища. Це дасть змогу доступу до навчальних матеріалів для всіх не лише в університеті, але й з дому, що дозволить не відставати тим хто з певних причин пропустив заняття, а також студентам з особливими потребами. Також даний метод допоможе тим, хто має певні труднощі в спілкуванні. Віртуальне навчання також спонкає

людину до самоорганізації, дозволяє самостійно розподіляти час, що є дуже важливим для працюючих студентів старших курсів.

Ще одним підходом до посилення навчальної мотивації є створення навчальних та навчально-виробничих лабораторій, технопарків, тренінг центрів, де студенти могли б проводити свої дослідження, реалізувати проекти. На це направлена діяльність таких навчально-практичних структур, які повинні бути в кожному університеті, де студентизможуть не тільки здобувати знання але й вчитись як і де їх застосовувати. Це дозволить набути їм певного досвіду.

Отже ми бачимо, що для підвищення навчальної мотивації варто розробити певні іноваційні підходи в галузі освіти, що допоможуть не лише розробити ефективнішим процес навчання, але й покращити якість та конкурентоспроможність випускника.

Іноваційна діяльність має велике значення для збереження і розвитку ВНЗ в умовах обмеженого бюджетного фінансування. При реалізації створюються робочі місця для співробітників, викладачів, аспірантів і студентів, які забезпечуються додатковим фондом заробітної плати при виконанні ними висококваліфікованої роботи. Студенти старших курсів мають можливість підготуватися до роботи в ринкових умовах. Вирішується питання проведення практики студентів на сучасному устаткуванні в малих і середніх підприємствах, створені за участю ВНЗ. І, напершті, найголовніше – іноваційна діяльність ВНЗ дозволяє забезпечувати цивілізовану комерціалізацію знань і технологій, і тим самим, створювати в зоні впливу ВНЗ необхідне середовище для розвитку наукомістких виробництв [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранович Ю. В. Вдосконалення іноваційної діяльності вищих навчальних закладів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/newtech/2011_4/articles/4-4.pdf
2. Занюк С. С. Психологія мотивації. – К.: Ельга-Н; Ніка-Центр, 2002. – 502с.

БЕЗПЕРЕРВНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛADOVA ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В УМОВАХ «РОЗУМНОЇ ЕКОНОМІКИ»

Староста Г. А., старший викладач кафедри сучасних європейських мов, Київський національний торговельно-економічний університет

Навчання кадрів є безперервним процесом підготовки до трудової та громадської діяльності. Науково-технічний прогрес, який охопив усі сфери громадського виробництва, постійно вимагає підвищення професіоналізму і систематичної зміни змісту і технології праці. Відповідно, чим швидше розвивається галузь, тим швидше застарівають знання наукового та прикладного характеру, з'являється потреба в отриманні нових. Для підтримки рівня ефективної, якісної, конкурентоздатної роботи необхідно впроваджувати, освоювати і використовувати нові знання і навички, розвивати компетенції персоналу.

Аналіз сучасних тенденцій показує, що структура світових підприємств стає менш централізованою, а потреба в інтеграції і кооперації посилюється. Необхідними складовими управління в умовах так званої «розумної економіки» стають інноваційний підхід та креативність. Відповідно, все більше значення надається розвитку потенціалу персоналу, кваліфікації і компетенціям персоналу. Значна увага приділяється такому поняттю як «економічна рентабельність персоналу».

Мета дослідження цього питання є визначення ролі системи безперервної професійної освіти в розвитку потенціалу персоналу. Розвиток організації залежить від компетенції персоналу. При цьому існує пряма залежність між інвестиціями в систему безперервної професійної освіти і розвитком потенціалу персоналу організації.

Методологічною основою сучасного планування розвитку персоналу є концепція організації, розроблена такими західними ученими-управлінцями, як П. Сенге, Д. Бергойн, К. Уоткінс. За визначенням П. Сенге, організація, що «досліджується, – це організація, в якій люди постійно удосконалюють свої можливості, досягнення цілей, яких вони дійсно хочуть і можуть досягти. Ця організація є осередком, де всіляко насаджується і вітається інноваційне мислення і колективна творчість; де люди постійно вчаться того, як навчатися і розвиватися колективно».

Велика увага в наукових публікаціях приділяється питанням оцінки ефективності навчання персоналу. Піонером в цій області вважається американський дослідник Дональд Кіркпатрік, який в 1959 запропонував першу модель оцінки ефективності навчання.

Метою розвитку персоналу є підвищення трудового потенціалу працівників для вирішення особистих завдань і завдань в області функціонування і розвитку всієї організації в цілому. Адже рівень освіти і практичний досвід є провідними показниками якості персоналу, стратегічного розвитку рівня компанії або організації. Під

системою розвитку персоналу слід розуміти цілеспрямований комплекс інформаційних та освітніх елементів, які відповідають підвищенню кваліфікації працівників цієї організації відповідно до завдань її розвитку, напряму та потенціалу.

Багато зарубіжних підприємств і організації використовують співробітників «моделі корпоративних інструментів» як інструмент безперервного професійного навчання. За визначенням Гусева О. В. корпоративний університет (КУ) – це, «в першу чергу, продумана система професійного навчання персоналу компанії, в рамках якої поряд з традиційними формами сучасної бізнес-освіти використовуються такі форми навчання як бізнес-тренінги, короткострокові програми підвищення кваліфікації, проблемно-проектні семінари, семінари знання продукту, програми особового зростання працівника, рольові ігри, аналіз і обговорення практичних ситуацій (кейсів), "навчання дією" (наприклад: курс підготовки самих викладачів корпоративного університету)»

На сучасному етапі вивчення питання КУ науковці схиляються до думки, що корпоративний університет, вирішуючи ці завдання, забезпечує довгострокову конкурентоспроможність організації, розкриваючи потенціал персоналу організації, а підвищення ефективності діяльності і готовності до змін персоналу є необхідністю, що диктується сучасним інноваційним середовищем, стратегічними цілями і завданнями.

При розгляді зарубіжного досвіду підвищеної уваги потребує дослідження японської моделі системи безперервної професійної освіти PDCA.

Основний принцип PDCA полягає в тому, щоб показати працівникові стандартні шляхи вирішення виробничих проблем відповідно до вимог споживачів окремого продукту.

Відповідно до цього методу у співробітників в процесі роботи виробляються навички періодично виконувати чотири необхідні дії:

Р - Plan (планування) - складання чіткого плану дій на визначений стратегічно значимий для компанії період часу з одночасним передбаченням очікуваного результату;

Д - Do (виконання) - виконання заходів, намічених раніше у визначений стратегічно значимий для компанії період часу;

С - Check (перевірка) - звірка виконаних робіт із запланованими (на першому етапі «планування»);

А - Act (результат) - звірка отриманого результату з запланованим і аналіз виявлених відхилень та їх причин;

Цікавим прикладом створення внутрішнього навчання співробітників компанії може похвалитися і ІТ-гігант Google. Компанія Google володіє програмою, яку в просторіччі називають Googler-to-Googler, а в компанії офіційно називають Employer-to-Employee learning (навчання співробітника співробітником).

Як відзначають дослідники проблематики Міхайлова А.В., Попова Л.Н. для того, щоб система безперервного професійного розвитку персоналу організації реально працювала, необхідно дотримуватися наступних принципів:

- безперервність навчання протягом всієї трудової діяльності;
- нерозривний зв'язок кар'єрного і професійного зростання;
- використання сучасних повчальних програм-тренінгів;
- залучення до розвитку системи навчання топ-менеджерів компанії (організації).

Таким чином, система безперервного навчання персоналу є багаторівневим поетапним циклом заходів, спрямованим на підтримку і розвиток професійного рівня працівників цього підприємства, а головною метою системи безперервної освіти персоналу є підтримка високої компетентності персоналу на всіх рівнях управління, а також формування конкурентоздатної команди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <https://i1121.petrus.ru/journal/article.php?id=1941>
2. Международный журнал экспериментального образования. – 2010. – № 1 – С. 47-50
3. Международный журнал экспериментального образования. – 2016. – № 7 – С. 115-118
4. https://stud.com.ua/51770/menedzhment/proobrazi_idealnoyi_organizatsiyi_elementi
5. https://stud.com.ua/49799/pedagogika/tsili_zmist_struktura_bezperervnoyi_osviti

ОСОБЛИВОСТІ ТЕСТУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сошко О. Г., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Для будь-якої освітньої системи, в тому числі і для закладів вищої освіти, оцінка знань студентів є одним з основних і нелегких

завдань. Методом дослідження рівня знань, умінь, навичок, здібностей та інших якостей особистості виступає така форма контролю як тест. Удосконалення контролю – одна з найважливіших тем в сучасній зарубіжній та вітчизняній літературі, пов'язаних з навчанням іноземної мови. Останнім часом з'являється все більше досліджень, присвячених тестуванню в вищих навчальних закладах. Лексична складова будь-якого практичного заняття з англійської мови виступає невід'ємною умовою досягнення прогресу у вивченні її в цілому. Основним способом визначення того, наскільки успішно студент опановує той словниковий запас, який йому пред'являється на аудиторних заняттях або який він вивчає в процесі самостійної роботи, безумовно, є тестування. Німецький дослідник К. Інгенкамп визначив тестування як «метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибірка поведінки, що репрезентує передумови або результати навчального процесу, має максимально відповідати принципам зіставності, об'єктивності, надійності та валідності вимірів, повинна пройти обробку та інтерпретацію і бути готовою до використання в педагогічній практиці». Практично будь-який тест повинен розглядатися як верифіковане відображення отриманих студентами знань в тій чи іншій області. Набагато складніше буває визначити, як провести таке тестування, особливо коли мова заходить про вивчення іноземної мови. Оволодіння лексичною компетенцією як складовою комунікативної компетенції є одним із важливих завдань, яке ставиться перед студентами при вивченні іноземної мови професійного спрямування. Під лексичною компетенцією розуміють лексичні знання, а також здатність використовувати мовний словниковий запас в усному та писемному мовленні. Запас слів на іноземній мові допомагає збагатити і розширити лексичні пізнання рідною мовою. Тестування можна охарактеризувати як, по-перше, надійний спосіб оцінки ефективності навчання, а по-друге, тест мотивує студентів на повторення пройденого матеріалу, в нашому випадку – лексики. Найкраще проводити тестування на регулярній основі. В ідеалі лексика, вивчена на попередньому занятті, має повторюватися на початку наступного. Тестування з формальної точки зору можна проводити в різній формі. Часто перевірка лексики інтегрована в діагностичні тести для визначення початкового рівня знання або в проміжні – для перевірки поточної успішності студентів.

Багато викладачів знаходяться в постійному пошуку найбільш ефективних способів досягнення бажаних результатів в процесі навчання. Для цього вони стикаються з необхідністю проведення певної дослідницької роботи. Що конкретно слід вивчати і враховувати

при виборі способів тестування й оцінки лексичної компетенції студентів?

По-перше, слід звертати увагу на індивідуальні особливості сприйняття та пізнання кожного студента. Деяким студентам простіше, коли досліджувана лексика постійно перебуває в їх поле зору, тоді як іншим досить кілька разів почути те чи інше слово. Для того щоб з'ясувати, який метод краще застосовувати в даному випадку, можна вибрати 10 слів, повторити їх кілька разів, не записуючи. На наступному занятті дати ще десять слів, на цей раз не повторюючи їх, а записавши на дошці, та порівняти, коли студенти швидше запам'ятовують слова.

По-друге, слід дослідити ефективність різноманітних мнемонічних прийомів, щоб використовувати їх на заняттях. Наприклад, можна дати двадцять будь-яких слів, і сказати, що протестуєте їх за тиждень. Студенти самі вибирають техніку запам'ятовування слів самотійно. За тиждень слід презентувати лексику та протестувати студентів, при цьому можна вибрати один із способів, описаних вище. При порівнянні результатів студенти розповідають, які прийоми запам'ятовування вони використовували. Варто звернути особливу увагу на способи, використані кращими з студентів. На наступному занятті презентують інші слова та пропонують всім застосувати ту техніку запам'ятовування, яку використовували кращі студенти в минулий раз, після цього оцінюються результати. Таким чином можна апробувати прийоми, які ефективно працюють в окремій групі, на всіх студентах.

По-третє, необхідно ретельно добирати словникові одиниці для використання на етапі презентації матеріалу. Існує думка, що презентація слів, що належать до однієї лексичної групи, має свої недоліки через те, що студенти плутають їх значення, оскільки часто за змістом вони близькі одне до одного. Щоб переконатися, який спосіб найбільш ефективний при роботі із студентами, слід підготувати презентацію з 10 слів, що належать до однієї лексичної групи, наприклад, прикметники, що описують характер людини. На наступному занятті пропонують ще 10 слів, випадково відібраних і лексично не пов'язаних одне з одним. Потім студентів тестують, щоб зрозуміти, наскільки успішно вони засвоїли лексику на першому і другому занятті. Тоді відразу стає очевидно, який із способів працює продуктивніше.

По-четверте, необхідно мотивувати студентів на додаткове позакласне читання, оскільки воно ефективно впливає на збільшення словникового запасу. Після прочитання глави або всієї книги варто

організувати аудиторну дискусію. Корисно буде скласти тест по лексиці, з якою студенти стикалися під час читання. По-п'яте, можна проаналізувати спосіб, який студенти використовують для запису лексики, що вивчається. Для цього збираються зошити або словники, в яких студенти записують нові слова. Слід звернути увагу на те, як вони це роблять: записують просто у довільному порядку, додають переклад або визначення, використовують приклади вживання слова в контексті. Відбирається лексика, яка зустрічається в записах більшості студентів і на наступному занятті проводиться тестування саме цих слів. Після цього слід пошукати кореляцію між результатами тестування та способами ведення словникових записів та організації словника. Дані, отримані в ході такого експерименту, можна використовувати в подальшій роботі. Нарешті, слід звернути увагу на те, чи вміють студенти виводити значення незнайомого слова з контексту і наскільки ефективний цей прийом. Для цього існує велика кількість вправ і завдань у підручниках. Навичка роботи з контекстом необхідна для успішного засвоєння лексичного матеріалу. Наприклад, можна підготувати невеликий текст, який включає певну кількість завідомо незнайомих для студентів слів. Група розділяється на дві підгрупи. Одній підгрупі дають список слів з перекладом або дефініціями. Інша підгрупа повинна спробувати зрозуміти значення слова з навколишнього контексту. На наступному занятті студенти тестуються на знання даної лексики, а результати аналізуються, щоб зрозуміти, чи є різниця між двома підгрупами і якою мірою подібного роду когнітивна робота впливає на здатність запам'ятовування слів.

В цілому, підводячи підсумок, варто зазначити, що дослідницька діяльність викладача в контексті навчання лексики і пошуку ефективних способів тестування і оцінки володіння нею студентами не обмежується наведеними вище прийомами і рекомендаціями. Дане поле відкрите для подальшого вивчення. Важливо, щоб всі ті, хто експериментує, ділилися своїми відкриттями і результатами пошуку продуктивних способів тестування лексичної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / пер. с нем. М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
2. Коломінова О.О. Формування англомовної лексичної компетенції // Іноземні мови. – 2005. – №2. – С.48-51
3. Кузьменко Ю. В. Вправи для формування лексичних навичок // Бібліотека журналу «Іноземні мови». – 2003. – № 4. – С.21-25
4. Чухно А. А., Кудряшова А. Н. Использование тестирования при обучении лексике на занятиях по английскому языку //

Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: Грамота. – 2018. – №1(79). Ч. 1. – С. 208-210.

5. Nation I. S. P. Teaching Vocabulary: Strategies and techniques. Boston, MA: Heinle; Cengage Learning, 2008. – 222 p.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

Строкань Н. О., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Той факт, що людина повинна вчитися в процесі всього життя для освоєння нових викликів, був відомий ще в часи античності. Молодший Сенека казав, що слід «вчитися доти, поки не зрозумієш, що вчитися треба все життя». Видатний педагог 17 ст. Ян Коменський стверджував, що «все життя – це школа». Не тільки філософи й педагоги, але й діячі науки, культури і літератури підкреслювали, що вивченого замолоду в школі не стане на все життя: «Навчання як гребля проти течії: зупинився – і тебе відкинуло назад» (Лао-цзи). «Хто перестає навчатися – старець. Йому може бути і двадцять, і вісімдесят» (Генрі Форд). «Як тільки ти став майстром у якійсь справі, стань учнем у новій» (Соренсен). «У мене немає якихось особливих талантів, я просто патологічно допитливий» (Ейнштейн).

Насправді, дивно, що потреба в довічному навчанні завжди була добре відомою і практикувалася людьми в процесі життя, але явні концепції безперервного навчання були сформульовані лише в 70-х роках, або близько п'ятдесяти років тому. Саме тоді стало ясно, що глобальна конкуренція (зокрема, міжсоціалістичним і капіталістичним блоками держав) визначалася головним чином освітнім рівнем населення. У Німеччині та Сполучених Штатах говорилося про освітній шок після того, як комуністичний Схід спромігся запустити космічний корабель раніше, ніж капіталістичний Захід. Збільшилася швидкість, з якою генерувалися та втілювались у практику нові знання. Зникали цілі професії, задовго до Інтернету нові технології спростили і змінили робочі операції. Все більше і більше стало очевидним, що дорослі мусять вивчати нові речі і швидше, і швидше, щоб залишатися придатними для професійної діяльності. Світ зближався. Обмежені ресурси, виснаження захисного озонового шару і т.д. вимагало навчитися відповідально ставитися до навколишнього середовища, щоб залишити дітям світ, придатний для життя. Саме це екологічне

розуміння людей лягло в основу першої реальної концепції навчання протягом усього життя, яка закладена в книзі "Римського клубу", під назвою "Межі зростання" (1972).

Термін безперервного навчання, або навчання протягом всього життя, був введений в 1960-х роках ЮНЕСКО, і з початку тисячоліття став синонімом стратегії Європейської Комісії щодо освітньої політики в регіоні.

У червні 2000 року Європейська Рада закликала держави-члени «розробити стратегії та практичні заходи у своїх сферах компетенції, щоб забезпечити навчання протягом усього життя».

Європейським Парламентом було розроблено Рекомендації (від 18 грудня 2006 року), в яких названо ключові компетентності для безперервного навчання, і які повинні бути стати довідковим інструментом для європейських державу розробці стратегій та інфраструктури в сфері безперервної освіти. Компетентності визначаються тут як комбінація знань, навичок і ситуативних установок. Ключовими компетентностями є якраз ті, які необхідні кожній людині для її особистісного розвитку, соціальної інтеграції, активного громадянства та професійної діяльності. Базова освіта повинна готувати молодь до дорослого життя, озброївши її такими компетентностями. А молоді люди, в свою чергу, повинні розвивати і безперервно актуалізувати ці компетентності протягом життя.

Рекомендації охоплюють вісім ключових компетентностей, необхідних для навчання протягом життя:

1. Компетентність у сфері рідної мови, що передбачає здатність висловлювати та тлумачити думки, почуття, факти тощо як усно так і письмово (слухати, говорити, читати і писати).

2. Іншомовна комунікативна компетентність вимагає тих самих базових навичок, що і компетентність у сфері рідної мови, плюс навички посередництва та міжкультурного розуміння.

3. Математична компетентність та базова природничо-наукова й технічна компетентність. Математична компетентність - це вміння розвивати і застосовувати математичне мислення для вирішення проблем у повсякденному житті. Природничо-наукова й технічна компетентність передбачає оволодіння знаннями і методами, необхідними для розуміння світу природи, та умінням застосовувати їх. Вона включає в себе також розуміння впливу людської діяльності на природу та формування відповідальної громадянської свідомості.

4. Комп'ютерна грамотність передбачає оволодіння інформаційними та комунікаційними технологіями, та умінням безпечно та критично їх застосовувати.

5. Уміння вчитися – це здатність навчатися, організовувати власне навчання як самотужки так і в групі, відповідно своїх власних інтересів.

6. Соціальна компетентність та громадянська компетентність. Соціальна компетентність включає особистісні, міжособистісні та міжкультурні компетентності і стосується усіх форм поведінки, які дозволяють людям бути більш ефективними і брати конструктивну участь у соціальному та професійному житті. Від цього залежить особисте та соціальне благополуччя кожної окремої людини. Громадянська компетентність, заснована на знанні соціальних і політичних концепцій і структур (демократія, правосуддя, рівність, громадянство та громадянські права), дає людині можливість бути активним учасником громадянського суспільства.

7. Власна ініціатива та підприємницька компетентність - це здатність перетворювати ідеї на дії. Це вимагає творчості, інновацій та прийняття ризиків, а також вміння організовувати та втілювати в життя проєкти для досягнення певних цілей. Підприємницька компетентність є основою спеціальних навичок та знань, необхідних тим, хто займається суспільною чи комерційною діяльністю. Немислима без усвідомлення етичних цінностей та уміння відповідального корпоративного управління.

8. Культурна освіченість і культурне самовираження включають визнання важливості художнього вираження ідей, переживань і почуттів через різні засоби мистецтва (музика, література, образотворче мистецтво).

Ці ключові компетенції незалежні один від одного, але вони сприяють розвитку критичного мислення, креативності, ініціативності, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики, приймати рішення і конструктивно поводитися з емоціями.

Таким чином, усучасному суспільстві знання та інформації оволодіння ключовими компетентностями мають для кожної особистості фундаментальне значення. Це профіт як для ринку праці, так і для соціальної згуртованості та активного громадянства, оскільки вони забезпечують адаптивність особистості, її задоволеність і мотивацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Beschluss Nr. 1720/2006/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 15. November 2006 über ein Aktionsprogramm im Bereich des lebenslangen Lernens [Amtsblatt L 327 vom 24.11.2006].

2. NuisslE., PrzybylskaE. "Lebenslanges Lernen" – Geschichte eines bildungspolitischen Konzepts. Режим доступу: www.selbstmanagement.biz/lebenslanges-lernen/

ВИВЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Тесленко Н. О., к. філол. н., доцент кафедри сучасних європейських мов, Київський національний торговельно-економічний університет;
Шашенко С. Ю., к. пед. н., доцент кафедри сучасних європейських мов, Київський національний торговельно-економічний університет*

Підготовка фахівців у закладах вищої освіти враховує сучасні політичні, економічні і гуманітарні виклики сьогодення. Указ Президента України №156/2018 «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України» визначає, що в обов'язковому контексті формування мовної політики є «заохочення молоді до вивчення, навчання та спілкування українською мовою»[3]. Концепція державної мовної політики, яка затверджена Указом Президента України № 161/2010 від 15 лютого 2010 року, визначає, що повноцінне функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України[1].

На сьогодні розроблено *Проект Закону про забезпечення функціонування української мови як державної*, який прийнятий у першому читанні 04. 10. 2018 р. [2], де одним із завдань постає «підтримування української мови через сприяння:

а) досконалому володінню українською мовою громадянами України;...

в)застосуванню української мови відповідно до вимог українського правопису;

г) уживанню українських слів, словосполучень і термінів замість іншомовних;

г) запобіганню вульгаризації української мови та змішування її з іншими мовами;

д) поширенню знань про українську мову та її роль у розвитку української та європейських культур;...» .

У Проекті окреслено особливу роль освіти для реалізації нормотворчих документів державної мовної політики. Зокрема, в

Статті 17. Державна мова в освіті вказано: «У закладах професійної освіти та вищих навчальних закладах забезпечується обов'язкове вивчення державної мови як дисципліни в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність у вибраній галузі з використанням цієї мови» [2].

Сьогодення підвищує вимоги до рівня кваліфікації майбутніх фахівців. Сучасний спеціаліст не лише зобов'язаний досконало знати технологію своєї професійної діяльності, а й уміти здійснювати процес взаємодії при встановленні суб'єкт-суб'єктних стосунків з різними людьми в різних сферах діяльності. Мовленнєва культура – одна з невід'ємних якостей, якою повинен володіти сучасний спеціаліст. Саме тому підготовка майбутнього фінансиста, економіста, юриста неможлива без удосконалення його мовлення, збагачення активного лексичного словника, без майстерного володіння найтоншими барвами і відтінками мови. Без цих якостей немає справжнього фахівця.

Студенти-першокурсники, на жаль, ще не розуміють важливості ролі мовленнєвої культури, помилково сприймаючи її лише як вміння культурно поводити себе під час процесу спілкування. Тому студентам потрібно викласти теоретичні основи розуміння культури мовлення, навчити правильно користуватися стилями мовлення, звернути увагу на важливу роль термінології, синонімів та паронімів в діловому спілкуванні, створити умови, щоб студенти могли застосувати свої попередньо набуті знання і зрозуміти, що вони мають послужити фундаментом для вивчення норм професійної мови.

Постаючи найповнішим втіленням духовного життя народу, мова для кожної людини є найглибшим і найдоступнішим джерелом саморозвитку. Водночас слово, мова, які є способом передачі загальнотеоретичних і фахових знань, стають важливим фактором виховання, формування мовної особистості.

Необхідність вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у закладі вищої освіти зумовлено саме недостатнім рівнем мовної культури майбутніх фахівців. Через опанування нормами мови активізується увага студентів до культури власного мовлення. Одним із актуальних завдань згаданого курсу є оволодіння етикою усного спілкування, вміння виступати перед аудиторією.

Працюючи над темами «Публічний виступ. Жанри публічних виступів», «Мовний етикет», ми чітко визначаємо вимоги до виступу, навчаємо студентів деяким основам ораторського мистецтва.

Викладачі розробили низку повідомлень на мовну тематику, які пропонуються студентам для усного виступу. Такий виступ формує у студентів уміння лаконічно, чітко і правильно висловлювати свої думки на наукові теми. Поряд із використанням логічних засобів повідомлення та роз'яснення навчаємо звертатися і до стилістичних прийомів, що викликають у слухачів певну емоційну реакцію, підвищують переконливість наведених аргументів.

Важливим складником цього завдання є встановлення національно-культурного виховного впливу одночасно із формуванням навичок зв'язного мовлення і культури публічного виступу. Засвоювання духовності, на думку М. О. Бердяєва, є основним завданням людського життя. Досягнення духовності означає справжню свободу особистості від природного і соціально-економічного буття, з одного боку, а з іншого – уможливорює його гармонійне співіснування [4].

Провідна роль у духовності людської особистості належить слову, рідній мові. Саме в мові втілюється вся історія і географія життя індивіда, у ній він втілює свої ідеї, прагнення, бажання. Тому повідомлення на такі теми, як «Походження української мови (відомі концепції)», «Мовна політика української держави», «Роль молоді в утвердженні української мови як державної», «Розвиток української мови в українській діаспорі» викликають живий інтерес до цих питань, змушують студентів замислюватись над своїм ставленням до рідної мови; запитати самого себе: «Що особисто я зробив для відродження рідної мови?» Часто обговорення виступів переростає у диспути [5].

Викладачі усвідомлюють, що навчити передавати свої думки засобами мови точно, логічно, виразно, доречно можна лише грамотну людину, тобто ту, яка володіє мовними нормами. Тому вже на першому занятті ми розглядаємо норми літературної української мови і конкретизуємо цикл завдань, які допоможуть студентам оволодіти орфографічними, граматичними, лексичними, стилістичними, пунктуаційними правилами. Для цього поряд з опануванням теоретичного матеріалу ми пропонуємо такі види роботи: утворення слів за допомогою тієї чи іншої частини слова (префіксів, суфіксів); добір антонімів, спільнокореневих слів; утворення синонімічних рядів; зміна стильового та емоційного увиразнення текстів шляхом заміни в них лексичних, словотвірних, морфологічних і синтаксичних засобів; побудова тексту за даною конструктивною схемою; переклад тексту з російської мови з мінімальним використанням іншомовних слів.

Велику увагу приділяється формуванню пунктуаційних умінь і навичок, тому що саме пунктуація, поряд з орфографією, обслуговує потреби писемного спілкування, до якого часто доводиться вдаватися спеціалістові будь-якого фаху, і тим самим виконує важливу соціальну функцію. Пунктуаційна навичка – це мовленнєва навичка писемної форми мови, завдяки якій думка стає матеріалізованою. Для аудиторної і самостійної роботи практикується застосування граматико-стилістичних вправ з перевагою завдань, що включають конструктивну роботу з текстами: доповнення матеріалу необхідними компонентами, розширення, згортання, перебудова мовних одиниць, відтворення деформованого тексту, редагування тощо. Така робота дозволяє увиразнити функції пунктуації; вдосконалити стилістичну вправність мовця; збагатити арсенал використовуваних ним виражальних мовних засобів усіх рівнів, у тому числі і пунктуаційних; виробити вміння вибрати для вираження своїх думок конструкцію, яка найточніше відповідає конкретній мовленнєвій ситуації, надати їй правильного пунктуаційного оформлення, що є необхідною складовою професійної культури спеціаліста.

Таким чином, поринаючи в духовну культуру нації, торкаючись історичних джерел становлення і розвитку мови, формуючи мовнопрофесійну культуру, студент засвоює матеріал для порівняння із ситуаціями в професійній діяльності. Слово, рідна мова в житті і діяльності особи є не лише засобом спілкування, взаєморозуміння, а й шляхом самовдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція державної мовної політики. Назва з екрану. <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/161/2010>
2. Проект Закону про забезпечення функціонування української мови як державної. Назва з екрану. http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61994
3. Указ Президента України №156/2018. Назва з екрану. <https://www.president.gov.ua/documents/1562018-24258>
4. Коротіч Г. В. Проблема духовності в творчості М.О. Бердяєва. Вісник ДонНУЕТ. № 2 (58). 2013. С. 85 – 95.
5. Шевчук С. В., Кліменко Н. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. 2-ге вид., виправ і доповнен. К.: Алерта, 2011. 696 с.

ЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК ОЗНАКА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОЛОДІ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Тригуб І. П., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

Процеси державотворення, що відбуваються сьогодні, спричинили істотні перетворення в системі освіти. Вищий навчальний заклад повинен не просто дати студентам певний обсяг знань, а й сформувати таку молодь, яка здатна творчо мислити, приймати рішення, виробити свою життєву позицію, свій світогляд, гуманне ставлення до себе та інших, вміння адаптуватись до сучасних умов життя, стати у майбутньому висококваліфікованим і конкурентоспроможним фахівцем. Це розуміння відповідно вимагає змін у стратегії управління процесом навчання, за якою акценти навчання у ВНЗ переносяться на особистість як на суб'єкт навчальної діяльності. У зв'язку з швидкими темпами розвитку суспільства, відбувається таке саме швидке знецінення набутих під час навчання у ВНЗ знань. Тому питання безперервної освіти як показника високого рівня професіоналізму молоді є пріоритетним питанням щодо підвищення ефективності педагогічного процесу.

Вперше концепція "неперервної освіти" була представлена на форумі ЮНЕСКО у 1965 році видатним теоретиком П. Ленграндом [1] і викликала значний теоретичний та практичний резонанс. Відтоді ідея безперервної освіти швидко завойовує прихильників та набуває нових форм. У запропонованому П. Ленграндом трактуванні неперервної освіти втілено гуманістичну ідею: у центр самого поняття поставлено всі освітні начала людини, якій слід створити умови для повного розвитку її здібностей протягом усього життя. Поштовхом для створення теорії неперервної освіти стала глобальна концепція "єдності світу", згідно з якою всі структурні частини людської цивілізації взаємопов'язані та взаємозумовлені. При цьому людина є головною цінністю і точкою переломлення всіх процесів, що відбуваються у світі. Поняття "неперервна освіта" – це філософсько-педагогічна категорія. Відповідно до цього освіта розглядається як процес, що охоплює все життя людини; аспект освітньої практики, що представляє її як цілеспрямоване засвоєння людиною соціокультурного досвіду, який не призупиняється з використанням усіх ланок наявної освітньої системи; принцип організації освітньої політики. Провідними тенденціями розвитку неперервної освіти в Україні є: орієнтація на особистість (у розумінні діяча суспільного розвитку, свідомого індивіда, який посідає певне становище у суспільстві та виконує певну громадську роль); відкритість та

доступність цієї системи не тільки кожній людині, але й на зрізі кожного ступеня освіти; гнучкість освітньої системи у виборі стилю, типу набуття людиною знань, умінь і навичок (наявність таких форм, як заочна, вечірня тощо); створення цілісного "освітнього простору" (через мережу засобів масової інформації) [2]. Серед загальноосвітніх тенденцій розвитку суспільства, що обумовлюють поширення в розвинених країнах концепції "освіта протягом життя", для України особливо актуальними є:

1) Прискорення темпів оновлення професійних знань (щорічно оновляється близько 5 % теоретичних і 20 % професійних знань). Вирішення проблеми полягає в переході до освіти протягом життя, де базова освіта періодично повинна доповнюватися програмами додаткової освіти і організується не як кінцева, а як фундамент для подальшого навчання.

2) Інноваційні методики викладання й навчання. Методи навчання як у формальній, так і в неформальній системі освіти повинні орієнтуватися на користувача, змінюватися в напрямку особистісної мотивації, уміння навчатись.

Отже, неперервна освіта - це сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Для кожної людини неперервна освіта є процесом формування й задоволення її пізнавальних запитів та духовних потреб, розвитку здібностей у мережі державно-суспільних навчальних закладів і шляхом самоосвіти.

Додамо, що професійне становлення майбутнього фахівця впродовж навчання у вищому навчальному закладі передбачає формування у студентів: здатності займати активну позицію з розвитку саморегуляції особистості щодо забезпечення максимального особистісного розвитку з мінімальними затратами; позитивного ставлення до навчальної діяльності та ініціювання пізнавальної активності; здатності планувати і прогнозувати своє професійне становлення; усвідомлення можливостей та готовності розвивати професійно важливі якості, які мають недостатній рівень сформованості; здатності мобілізувати весь свій особистісний потенціал заради досягнення цілей розвитку себе як професіонала [3]. В умовах сьогодення знання іноземних мов є не тільки запорукою успішної кар'єри, а й показником освіченості людини. Знання іноземних мов – це ключ до успіху в сучасному світі, де спілкування іноземними мовами та обробка величезних обсягів інформації набуває все більшого значення. Домінуюча роль у підготовці майбутніх

фахівців відводиться формуванню компетенцій, призначених забезпечити навчання і оволодіння студентами навичками професійного іноземного спілкування як ефективного засобу, що підвищує професійний потенціал майбутнього фахівця та результативність його діяльності. Стає ясно, що принцип безперервного навчання у ВНЗ дозволяє охопити і спланувати весь комплекс аудиторної, самостійної та індивідуальної діяльності студента, забезпечує студентів засобами визначення рівня володіння іноземною мовою на кожен ступінь навчання, інструкціями, для набуття іншомовних мовленнєвих навичок і умінь, сприяє плануванню процесу, керованого викладачем, та власного навчання і самоконтролю, дає можливість викладачеві виступити в ролі координатора, а не тільки ініціатора навчального процесу, індивідуалізує навчання, дозволяє тісніше співпрацювати з кожним студентом, підвищує мотивацію студентів у вивченні іноземної мови, заохочуючи їх до творчості, відповідальності, ініціативності, самостійності. Підсумовуючи, зазначимо: у системі освіти є концепція безперервної освіти у навчальному процесі та перспективи її впливу на підвищення професіоналізму молоді як майбутніх фахівців, є висококваліфіковані викладачі іноземної мови, є налаштованість на співпрацю із провідними фахівцями та міжнародними організаціями, є підтримка держави. Все заради того, щоб студенти краще володіли мовами, а ВНЗ посіли належне місце в загальноєвропейському просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Lengrand P. An Introduction to Lifelong Education / P. Lengrand. – Paris, UNESCO, 1975. – p. 157
2. Національний інститут соціальних досліджень. "Освіта протягом життя як чинник людського розвитку". Аналітична записка. Електронний ресурс: – [Режим доступу]: - <http://www.niss.gov.ua/articles/1865/> .
3. Алексєєва Т. В. Професійне становлення особистості в системі вузівської підготовки: теоретико-методологічний аналіз проблеми / Т.В. Алексєєва // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України.- 2013.- Вип. 4.

ПРОФЕСІЙНЕ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

*Федорова Л. М., викладач кафедри сучасних європейських мов,
Київський національний торговельно-економічний університет*

У зв'язку з утвердженням державного статусу української мови, зі зростанням її ролі в осмисленні націєтворчих і загальнодержавних процесів постає нагальна потреба вдосконалення лінгвістичної підготовки студентів-юристів у вищій школі.

Сучасна професійна підготовка студентів-правників у вищих навчальних закладах повинна бути максимально спрямована на майбутні фахові потреби, формувати такий високий рівень професійної та загальної культури, який дозволить випускникам підтримувати високий професіоналізм у будь-якій сфері правової діяльності (законодавчій, виконавчій, судовій, слідчо-розшуковій, нотаріальній, науково-освітній тощо). Однією з важливих складових якого є мовна і мовленнєва компетенція, недостатність яких помітно знижує рейтинг юриста як фахівця, позбавляючи його професійної перспективи.

Удосконалення професійного мовлення майбутніх правників стало предметом наукових студій Н. Артикуци, А. Кочубей, Є. Тягнирядно, М. Криськів, Н. Чабан, Т. Можарової, О. Семенов, Л. Насіленко та ін.

Питання формування професійної мовленнєвої компетентності майбутніх юристів в умовах інтеграції України в Європейський освітній простір на сьогодні є надзвичайно актуальним, що й зумовило вибір теми наукової публікації.

Фахова мова юриста ґрунтується на законах сучасної української мови, на її орфоепічних, лексичних, стилістичних, морфологічних, синтаксичних нормах. Професія юриста вимагає використання точних словесних висловів, правових понять, термінів, пов'язана з підготовкою та оформленням правових документів, з передаванням і отриманням інформації в усній і писемній формі. Підтвердженням цього може слугувати думка Н. В. Артикуци: «навіть чи в якомусь іншому виді писемного (та й усного) мовлення зовнішня форма висловлення має таке велике, а часом і доленосне значення (у житті окремої людини і держави в цілому), як у юриспруденції» [1]. Навіть неправильно поставлений розділовий знак, може докорінно змінити зміст тексту закону, граматичні помилки в документах спричиняють негативні правові наслідки; невміння адвоката правильно скласти текст судової промови є причиною невдалого захисту потерпілого тощо.

Для удосконалення мовної підготовки майбутніх юристів у навчальних планах КНТЕУ передбачено вивчення дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)".

"Надзвичайно важливо, щоб розуміння мовної специфіки права, а на основі цього і повага до тексту закону, навички обережного і найпильнішого ставлення до мовного вираження правових норм прищеплювалися зі студентських років" [1].

Під час лекційних і практичних занять з дисципліни студенти мають змогу розвивати такі уміння і навички **усного мовлення**:

- 1) точно висловлювати свою думку;
- 2) стежити за чистотою і правильністю мовлення (відсутність слів-паразитів, ненормативної лексики);
- 3) вибирати з синонімічного ряду слова, які якнайточніше передають зміст висловлювання і відповідають ситуації спілкування;
- 4) застосовувати різноманітні мовні засоби переконання співрозмовників;
- 5) правильно наголошувати слова, слідкувати за чіткістю вимови, виразністю дикції;
- 6) вміло і доречно використовувати паузи, використовувати різні види інтонації, темпу мовлення для виділення важливої інформації;
- 7) правильно будувати словосполучення і речення у різних фахових текстах;
- 8) вільно з мінімальним використанням нотаток виголошувати тексти промов;
- 9) брати участь у дискусіях; ставити запитання, чітко й вичерпно відповідати, наводити переконливі аргументи тощо;
- 10) доречно використовувати мовні формули етикету залежно від ситуації спілкування (моделі звертання, ввічливості, вибачення згоди, незгоди тощо).

У результаті вивчення матеріалу дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" студенти юридичних спеціальностей повинні оволодіти такими необхідними уміннями і навичками **писемного мовлення**:

- 1) складати і редагувати фахові документи різних типів (заяви (особисті, службові, позовні); доручення (разові, спеціальні, генеральні); протоколи, ухвали, акти, скарги, заповіти, договори, контракти тощо);
- 2) складати і редагувати тексти законодавчих та правових нормативних актів;
- 3) складати і редагувати тексти судових промов тощо;
- 4) обґрунтовувати й адекватно формулювати тексти судових рішень тощо.

Отже, як бачимо, для юристів важливо мати розвинене як усне, так і писемне мовлення. Викладене вище дозволяє зробити висновок,

що мовну підготовку сьогодні слід розглядати як **обов'язковий елемент професійної підготовки майбутніх правників.**

Дисципліна "Українська мови (за професійним спрямуванням)" органічно продовжує формування національно свідомої мовної особистості, розширює і доповнює її професійну компетенцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артикуца Н. В. Нові підходи до мовної підготовки майбутніх юристів і викладачів права / Н. В. Артикуца // Право України. – 1997. – № 12.
2. Кацавець Р. С. Мова державних службовців : Навчальний посібник. – К.: Правова єдність, 2017.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛАТИНСЬКИХ АФОРИЗМІВ

Циганок О. М., доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет;

Винничук С. Я., асистент кафедри прикладної лінгвістики, Національний університет «Львівська політехніка»

Латинські крилаті вислови (вони ще називаються сентенції, афоризми, фразеологізми, крилаті слова тощо) – вершина красномовства античного світу та наступних епох. Упродовж століть вони привертали увагу глибоким змістом, яскравою образністю і лаконічною формою.

Афоризми – важливий інструмент вивчення латини. Дослідниця Т. Строчкова виділяє такі основні прийоми презентації та семантизації латиномовного матеріалу, які традиційно ґрунтуються на дедуктивному, індуктивно-дедуктивному, а також свідомо-зіставному методах навчання: переклад фразеологізму з чіткими відповідниками в українській або іноземній мові; використання протилежних значень; ілюстрація латинських паремій релігійно-морального та історичного змісту у пам'ятках архітектури; сюжетна розповідь, історико-культурний контекст; словесне пояснення [3]. Як вважає В. Шовковий, для використання у навчальному процесі сентенціям повинні бути властиві: наявність якомога більшої кількості нових найбільш вживаних слів, культурно-специфічних понять та реалій; тематичність та репрезентативність; наявність морфологічних форм та синтаксичних конструкцій, які вивчаються; наявність соціокультурної інформації;

здатність реалізовувати виховну та навчальну мету. Відбір латинських сентенцій здійснюється відразу за кількома критеріями: 1) граматичними темами; 2) частотністю і культурно-історичним значенням; 3) художніми достоїнствами тощо [6, с. 155].

Використовуючи афоризми при викладанні латини студентам-германістам, ми звертаємо також увагу на особливості їх перекладу. Становлення і шліфування перекладацької техніки майбутніх фахівців здійснюється засобами багатьох навчальних дисциплін. Латинська мова у цьому процесі – важлива складова.

Студенти пропонують свої варіанти перекладу, які ми пізніше порівнюємо з напрацюваннями відомих майстрів цієї справи. Наприклад, вислів Горація «*Sapere aude!*» [Наважся бути розумним!] (Послання, I, 2, 41) у перекладі Андрія Содомори звучить «Тож візьмися за розум!». Словник АБВУУ Lingvo подає: «Не бойся слухати веленьям розума» [1]. Вислів Гіппократа «*Occasio praeseps*» [Нагода скороминуща] (Афоризми, I) Андрій Содомора переклав: «Догідна мить – перелітна». Афоризм Сенеки «*Emerge ad meliorem vitam*» (Моральні листи до Луцілія, 22) ми не лише наводимо у перекладі Андрія Содомори «Впливай же до кращого життя», а й зіставляємо із закликком Богдана Гаврилишина: «Мрійте, але велико мрійте, про великі речі» [4], розпочинаючи в аудиторії міні-дискусію.

На прикладі «*Otium post negotium*» ми говоримо про переклад тексту на різних рівнях (варіанти перекладу: приватне життя після суспільної діяльності, відпочинок після праці). Студенти розмірковують також, чому у вислові «*Mala herba cito crescit*» «*mala herba*» [погана трава] краще перекласти як «бур'ян» [4]. Перекладаючи латинські афоризми, ми розглядаємо особливості художньої мови («*Aurora est Musis amica*» [Вранішня зоря – подруга музам]), алегоричності вислову («*Aquila non captat muscas*» [Орел не ловить мух]; «*Tunc canent cygni, cum tacebunt graculi*» [Тоді співатимуть лебеді, коли змовкнуть галки]). Афоризм «*Ars longa, vita brevis*» [Мистецтво довгочасне, життя коротке] – яскрава ілюстрація того, як подекуди по-різному можна інтерпретувати латинські крилаті вислови і, відповідно, їх перекласти. Ще один приклад – вислів Сенеки «*Propæra ad me, sed ad te prius*» [Поспішай до мене, але до себе – насамперед] (Моральні листи до Луцілія, XXXV). Це одна з улюблених цитат Андрія Содомори. Він інтерпретує її так: «Слід плекати стежку до себе, у свій світ» (з інтерв'ю).

Переклад окремих висловів подається як творча вправа, наприклад: «Перекладіть напис на головному корпусі Львівської політехніки «*Litteris et artibus*». Використовуйте словникові статті з

електронного словника АBBYU Lingvo (подаються скорочено) [4, с. 16–17]. Подається десять значень латинської лексеми *littĕra*, ає f і вісім значень лексеми *ars, artis f*. Тим самим ілюструється також, наскільки багата латинська мова і як подекуди непросто вибрати потрібне значення слова. Студентам рекомендується також прочитати коротку бувальщину, пов'язану з висловом «*Littĕris et artĭbus*» [5]. Ще одне завдання – «Прокоментуйте переклад: «*Dies diem docet*» [Кожний попередній день навчає наступний]» [4]. Студенти мають пояснити, чому дослівний переклад буде неоковирний.

Переклад рядків Горація «*Exegi monument(um), aere perennius // regalique situ pyramid(um) altius*» (Оди, III, 30, 1–2), які стали крилатими, ми аналізуємо детально. Наводимо переклади Андрія Содомори різних років: «Звів я пам'ятник свій. Довше, ніж мідь дзвінка, // Вищий од пірамід царських, простоїть він» (1982) і «Звів я пам'ятник: він – перетриває мідь, // Над верхи пірамід гінко зіпнеться він» (2006), розмірковуємо про творчі знахідки відомого перекладача і неминучі втрати. Читаємо виписки із роздумів Андрія Содомори про неперекладну гру слів, про бездоганну віршову майстерність поета-епікурейця Горація, про труднощі перекладу [2, с. 11–39]. Студенти отримують творче завдання: «Запропонуйте власний переклад наведених вище рядків Горація в руслі сучасних вимог до перекладу» [4].

Детально аналізується також переклад девізу епікурейців «*Carpe diem*» [Лови мить], на який натрапляємо в оді Горація «До Левконої». Микола Зеров переспівав цей вислів як «Лови, лови хвилини!», Андрій Содомора пропонує переклад: «День цей лови!» (1982), «Ось цього дня не втрачай!» (2006), С. Шервінський у російськомовному перекладі – «Пользуйся днем». Студенти читають замітки Андрія Содомори про особливості перекладу: «Фактично неперекладним є заклик «*carpe diem*», бо жоден із варіантів не може передати полісемантичності латинського дієслова «*carpĕre*»; серед одинадцяти значень, що їх фіксує словник, – «зривати, споживати, ловити»; а ще ж, який варіант не оберімо, він чинить опір – не хоче звучати хоріямбом. Те ж саме можна сказати й про багато інших відточених Горацієвих висловів, які, хоч перекладені, все ж ніколи (бо неперекладні) не одержать високого епітета – «крилаті»» [2, с. 41–54].

Вдумливий аналіз складних випадків перекладу латинських афоризмів – добра школа для майбутніх фахівців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий – Москва: Рус. яз.-Медиа, 2005. – 843 с. (Електронна версія: АBBYU LINGVO).
2. Содомора Андрій. Студії одного вірша / Андрій Содомора – Львів: Літопис, 2006. – 366 с.
3. Сторчова Т.В. Особливості методики навчання майбутніх філологів латинської паремійної спадщини / Т. В. Сторчова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2014. – Випуск 37. – С. 230–234
4. Циганок Ольга. Латинська мова. Вправи і таблиці з граматики / Ольга Циганок – К.: КНТЕУ, 2018 (друкується)
5. Циганок Ольга. Штрихи до портрета Андрія Содомори [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.medievist.org.ua/2012/12/Sodomora.html>
6. Шовковий В. М. Методика викладання класичних мов В. М. Шовковий – К. : Вадекс, 2012. 222 с.

САМООСВІТА ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Цимбал С. В., доцент кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Досягнення розуміння складних реалій та феноменів буття на сучасному рівні розвитку науки як форми суспільної свідомості реалізується у теоретичній площині, де поєднується аналіз різних і навіть протилежних понять та категорій.

Професіоналізм має декілька значень: заняття чим-небудь як професією; ступінь майстерності; оволодіння основами й глибинами будь-якої професії. Таким чином, професіоналізм можна визначити як набуту під час навчальної та практичної діяльності здатність до компетентного виконання трудових функцій; рівень майстерності та вправності у певному виді занять, відповідний рівню складності виконуваних завдань [1; 2; 3].

К. М. Левітан, І. П. Підласий, В. В. Радул, В. Я. Синенько розглядають професіоналізм як наявність знань і умінь. Дослідники пов'язують професіоналізм із самоосвітою.

Науковий огляд історичного розвитку ідей про самоосвіту у вітчизняній педагогіці від найдавніших часів до середини ХІХ ст. дозволяє виокремити основні етапи цього процесу: етап

фрагментарних наукових знань про самоосвіту (IX – XV ст.); етап створення перших наукових теорій, що стосувалися самоосвіти (XVI – середина XVIII ст.); етап самоосвітніх концепцій (друга половина XVIII – середина XIX ст.).

Предтечею сучасних уявлень про самоосвіту багато дослідників вважають Я. А. Коменського. У своїх роботах великий педагог не раз відзначав величезну роль процесу безперервної самоосвіти: «Як для всього роду людського весь світ – це школа від початку до кінця століть, так для кожної людини її життя – школа від колиски до труни ... кожний вік призначений для навчання, й одні й ті ж межі відводяться для людського життя і школи» [4].

На думку А. К. Громцевої, самоосвіта є систематичною, цілеспрямованою, пізнавальною діяльністю людини. Самоосвіта має свій зміст, етапи становлення та перебігу, організацію, джерела тощо [5].

У розумінні самоосвіти дослідниками ми виділяємо чотири позиції. По-перше, згідно вислову Г. Спенсера, самоосвіта – є синонімом саморозвитку та природного процесу розвитку людської цивілізації: «У справі виховання процесу саморозвитку має бути відведене найбільше місце. Людство успішніше за все розвивалося тільки шляхом самоосвіти» [6]. По-друге, у процесі самоосвіти не можна не враховувати спеціальної організації самодіяльної, систематичної пізнавальної діяльності, спрямованої на досягнення певних особистісно або суспільно значущих цілей. Тобто самоосвіта є керованою систематичною пізнавальною діяльністю. По-третє, самоосвіта є показником культурного розвитку людини. По-четверте, самоосвітня діяльність є частиною самовдосконалення людини та продовженням самовиховної роботи.

В проблемі самоосвітньої діяльності дуже важливим є питання мотивації та стимулювання інтересів, потреб, активності майбутніх фахівців щодо оволодіння науковими знаннями й уміннями; цілеспрямованості, свідомої й наполегливої праці над розвитком у собі тих рис, які формують особистість сучасного фахівця. Результати цієї діяльності суттєво впливатимуть на розвиток і становлення особистості учня, вихованця та слухача, а не лише на самовдосконаленні в особистому та професійному плані.

Самоосвіта – процес самовиховання, самоорганізації індивіда, самоспрямування своєї життєдіяльності в бажаному напрямі. Так, самоосвіта є характерною ознакою сучасної людини і стосується будь-якої особистості, здатної до самореалізації.

Досконала організація самоосвіти залежить від багатьох

факторів. Багато залежить від мотивів самоосвіти, об'єктивної і суб'єктивної значущості, теоретичної і практичної підготовки, ступеня оволодіння вміннями здійснювати самоосвітню роботу, фізіологічного й емоційного стану та інших факторів. Самоосвіта дає ефективні результати у тому випадку, коли вона здійснюється цілеспрямовано, рівномірно й систематично.

Отже, проаналізувавши ступінь наукової розробки та методологічні засади дослідження самоосвіти особистості, під самоосвітою особистості ми розуміємо складну багатокomпонентну діяльність на добровільних засадах, яка відбувається за наявності розвиненої самосвідомості та відповідного рівня культури особистості, метою і результатом якої є розширення світогляду, поповнення знань, посилення почуття власної гідності, формування пізнавальних інтересів та потреб, професійне та особистісне самовдосконалення тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левитан К. М. Основы педагогической деонтологии / К. М. Левитан. – М: Просвещение, 1995. – 191 с.
2. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методика и тесты. Учебное пособие. / Д. Я. Райгородский. – Самара: Бахрах, 1998. – 672 с.
3. Сисоева С. О. Освітні технології: методологічні аспекти // Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-український щорічник / С. О. Сисоева. – Київ-Ченстохова, 2000. – 351 с.
4. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения: Т.1 / Сост. Э. Д. Днепров; Ред. А. И. Пискунов; АПН СССР. – М.: Педагогика, 1982. – 656 с.
5. Громцева А. К. Самообразование старшеклассников общеобразовательной школы. Методическое пособие. – Л.: Изд. ЛГУ, 1977.– 119 с.
6. Спенсер Г. Опыты научные, политические и философские. // Перевод: Н. А. Рубакина. – Изд-во: Современ. Литератор, 1999. – 1408 с

ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМ БЕЗПЕРЕРВНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Цимбаліста О. А., кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, Київський національний торговельно-економічний університет

*Кривенко О. В., викладач кафедри іноземної філології та перекладу,
Київський національний торговельно-економічний університет*

Значний внесок у дослідження проблем, пов'язаних з необхідністю розвитку персоналу підприємства та його професійним навчанням зробили такі відомі зарубіжні та вітчизняні вчені як Г. Шульц, А. Льюїс, Г. Беккер, О. Грішнова, А. Кібанов, Р. Марр, В. Савченко, Г. Щокін та інші. І хоча дана проблема досить широко обговорюється як економістами–теоретиками, так і практиками, ряд питань ще потребують постановки та вирішення. Особливо це стосується проблем, пов'язаних з формуванням високоосвідченої робочої сили [3].

Стрімкий розвиток технологій спонукає до змін практично в усіх галузях суспільства. Серед них і освітня галузь, яка останнім часом проходить непростий період трансформацій. Разом з тим, суспільство очікує реалізації нової концепції у навчанні «освіта впродовж усього життя» [3]. Тому система безперервного навчання (СБН) повинна врахувати особливості навчання і орієнтуватися на постійне вдосконалення і цілісний розвиток людини як особистості протягом усього життя, підвищення можливостей її трудової і соціальної адаптації у світі, що так швидко змінюється [1].

На сьогоднішній день існує багато прикладів Web-систем для організації безперервного навчання, таких як Blackboard [5], WebCt [6], Moodle [7], IBM LearningSpace [8] та ін. Хоча такі системи застосовують переваги інформаційних технологій. Не зважаючи на значущі досягнення цього напрямку, дуже гостро постає задача репрезентації знань саме для освіти, так як педагогічне подання часто не вписується в загальну парадигму і класичну постановку проблеми подання знань у штучному інтелекті [2].

Система безперервного навчання охоплює широкий спектр її методів та технологій. Одним із найголовніших методів інтелектуальних систем навчання є *інтелектуальний аналіз рішень*. Інтелектуальні аналізатори можуть вказати ступінь вирішення певних задач, що зроблено повністю або невірно і які пропущені чи невірні знання можуть відповідати за помилку. Через низьку інтерактивність і адекватність інтерфейсу Інтернет-форм ця технологія була реалізована в Інтернеті одною з перших [10, 11].

Іншим не менш вагомим методом є *інтерактивна підтримка прийняття рішень*, що забезпечує інтелектуальною допомогою на кожному етапі вирішення проблеми – від надання підказки до повного виконання наступного етапу замість користувача системи. Технологія інтерактивної підтримки прийняття рішень не так популярна у Web-

системах, як у окремих інтелектуальних навчальних системах – в основному через проблеми з реалізацією. Чиста реалізація на стороні сервера не в змозі активно слідкувати за діями користувача і може забезпечувати допомогу лише по запиту. Необхідна функціональність і рівень складності для реалізації інтерактивної підтримки прийняття рішень потребує клієнт-серверної реалізації, але такі системи складніші в реалізації [1].

Описані вище методи функціонування ІНС передбачають, що СБН мають бути не просто середовищем для передачі статичних навчальних матеріалів певній групі користувачів з можливістю спілкування і подальшим тестуванням. Тому стає актуальним поєднання штучного інтелекту і колективного безперервного навчання. Таким чином виокремлюється метод інтелектуального колективного навчання, а саме група технологій, які включають комп'ютерну підтримку колективного навчання та інтелектуальні навчальні системи [1].

У Інтернет-освіті потреба у інструментах підтримки колективного навчання є критичною, тому що користувачі рідко особисто зустрічаються один з одним. Інтелектуальні технології можуть корінним чином розширити можливості простих інструментів підтримки колективної роботи (таких як групи потокових дискусій та спільні дошки), що надаються різними системами управління курсами [1].

На даний момент можливо зазначити три окремі технології у групі інтелектуального колективного навчання: адаптивне формування групи і партнерства, адаптивна підтримка співробітництва та віртуальні студенти [9, 10, 11].

Технології адаптивного формування груп і партнерства намагаються використовувати знання про співпрацюючих членів групи (найчастіше ці знання представлені у моделях студента) для формування підходящої групи для різних типів колективних завдань. Це можна застосувати, наприклад, для задач по формуванню груп для спільного розв'язання задач та пошуку найбільш компетентного члена групи для відповіді на питання [10, 11].

Технології для *адаптивної підтримки співробітництва* намагаються забезпечити інтерактивну підтримку колективного процесу так само, як системи інтерактивної підтримки прийняття рішень допомагають окремому студенту у розв'язанні проблеми. Використовуючи деякі знання про хороші і погані зразки співробітництва (які закладаються на етапі розробки системи або отримуються із журналів спілкування), системи підтримки

співробітництва можуть тренувати або консультувати членів колективу [10, 11].

Технологія віртуальних студентів порівняно стара. Замість підтримуючого навчання або співробітництва з позиції старшого над студентами (викладача або консультанта) ця технологія намагається ввести різні типи рівноправних віртуальних партнерів у навчальне середовище, наприклад навчаючий партнер, учень або навіть порушник порядку. У контексті Інтернет-освіти, де студенти спілкуються головним чином через низько пропускні канали (електронна пошта, чат, форуми), віртуальний студент стає дуже привабливим уособленням для реалізації різних стратегій підтримки. Перспективною є інтеграція цього методу з напрямками *анімованих агентів* та *інтелектуальної підтримки співробітництва*.

Інтелектуальний моніторинг класів – технологія, дуже актуальна для дистанційної освіти. У контексті Інтернет-освіти «віддалений викладач» не може бачити вирази нерозуміння або загубленості на обличчях студентів. З таким чітким браком зворотного зв'язку стає дуже важко визначити проблемних студентів, що потребують додаткової уваги, яскравих студентів, яким слід кинути виклик. Так само важким є і визначення частин навчального матеріалу, які є занадто легкими, занадто складними, або незрозумілими. Системи *інтелектуального моніторингу класу* намагаються використовувати штучний інтелект, щоб допомогти викладачу в даній ситуації. Ця течія роботи зосереджена на підтримці викладача та покладається на такі технології штучного інтелекту як інтелектуальний аналіз даних (Data Mining) і машинне навчання. Можливим є також інтеграція інтелектуального моніторингу класу із адаптивною підтримкою співробітництва з метою інформування викладача про хід колективної студентської роботи і про потребу його особистого втручання для підтримки процесу [9, 10, 11].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гагарін О. О., Титенко С. В. Дослідження і аналіз методів та моделей інтелектуальних систем безперервного навчання // Наукові вісті НТУУ "КПІ". – 2007. – №6 (56). – С. 37-48.
2. Гагарін О. О., Гайдаржи В. І., Титенко С. В. Концептуальний підхід до подання знань в інтелектуальній освітній системі // Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в науці, освіті та економіці: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 11-13 грудня 2006 р., м. Луганськ. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – С.17-19

3. Гугул О. Формування ефективної системи безперервного навчання персоналу Наука молода, – 2008. – №10. – С. 132-135.
4. Томаш Тімар, Пітер Дарваш, Ян Коварович, Сорен Поулсен. Коментарі до Національної доктрини розвитку освіти України (аналіз проекту освітньої доктрини від 15 травня 2001р.) // Бюлетень Програми підтримки вироблення стратегії реформування освіти №2 червень/липень 2001, <http://www.irf.kiev.ua/old-site/ukr/programs/edu/2001/bulletin-02.pdf>
5. Blackboard, інформація за адресою <http://www.blackboard.com>
6. WebCt, інформація за адресою <http://www.webct.com>
7. Moodle – безкоштовна система управління дистанційними курсами, доступно за адресою <http://moodle.org/>
8. IBM LearningSpace, інформація на сайті IBM <http://www.ibm.com/>
9. Brusilovsky, P. and Peylo, C. (2003) Adaptive and intelligent Web-based educational systems. In P. Brusilovsky and C. Peylo (eds.), International Journal of Artificial Intelligence in Education 13 (2-4), Special Issue on Adaptive and Intelligent Web-based Educational Systems, 159-172.
10. Brusilovsky, P. (1999) Adaptive and Intelligent Technologies for Web-based Education. In C. Rollinger and C. Peylo (eds.), Special Issue on Intelligent Systems and Teleteaching, Künstliche Intelligenz, 4, 19-25.
11. de Bra, P., Houben, G.J., Wu, H.: Aham: A dexter-based reference model for adaptive hypermedia. In: Proceedings of the ACM Conference on Hypertext and Hypermedia, Darmstadt, Germany (1999) 147–156.

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕЛЕФОНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Чала Н. М., старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу Київський національний торговельно-економічний університет

Досить поширеною думкою серед багатьох викладачів є те, що використання мобільних телефонів є неприпустимим під час аудиторної роботи студентів, адже вони є відволікаючим фактором, а для більшості студентів ще і великою спокусою «навідатись» до соціальних мереж або обміняти повідомленнями з друзями. Звичайно, така загроза завжди існує, проте варто також розглянути переваги використання мобільних телефонів на заняттях з іноземної мови.

Відповідно до досліджень В. Д. Гавловського, Н. І. Бойко, В. М. Панченка та інших науковців, значення, роль і вплив

інформаційних потоків із всесвітніх глобальних мереж для сучасного навчально-виховного процесу є надзвичайно вагомими. Науковці підкреслюють, що застосування мобільних засобів в процесі навчання сприяє подоланню комунікативного бар'єру, формуванню навичок дослідницької діяльності, підвищенню мотивації до оволодіння життєвими компетентностями, розвитку мислення та використання їх у житті [1, с.173].

Використання мобільних телефонів, а саме мобільних додатків здатне мінімізувати проблему емоційного дискомфорту під час відповіді в аудиторії, адже дає можливість самостійно перевірити знання, виключаючи психологічні чинники. За допомогою гаджета можна будь-який час повернутися до незрозумілих моментів або скористатися підказкою. Відслідковуючи власний прогрес, студент переконується в тому, що процес опанування іноземною мовою проходить успішно. Варто також відзначити, що використовуючи такі додатки, відбувається активізація ігрового мотиву, який має значення для формування внутрішнього інтересу, тобто отримання задоволення і позитивних емоцій від ігрової діяльності.

Отже, серед переваг використання мобільних телефонів на заняттях з іноземної мови виділяють наступні:

- формування мовної компетенції;
- індивідуалізація навчання;
- економія навчального часу;
- полегшене сприйняття та запам'ятовування студентами;
- створення комфортного середовища навчання;
- підвищення рівня мотивації студента;
- інтенсифікація навчання.

Серед найпоширеніших мобільних додатків, які можна використовувати на заняттях з іноземної мови можна виділити наступні:

- LearnEnglishGrammar (додаток для вивчення і вдосконалення граматичних навичок);
- Quizlet (додаток для опанування нового вокабуляру та активізації вивчених лексичних одиниць);
- PuzzleEnglish (онлайн платформа, на якій можна вивчати англійську, збираючи пазли);
- GooglePhotos (додаток для зберігання фотографій та зображень, які можна описувати та обговорювати під час занять) та ін. [2, с.154].

Отже, використання мобільних телефонів на заняттях з іноземної мови може принести реальні, практичні результати, урізноманітнити заняття та пожвавити інтерес студентів. Викладач, в свою чергу, має

змогу швидше проаналізувати результати вивчення відповідної теми студентами та підібрати на майбутнє той матеріал, який потрібен кожному окремому студенту для покращення знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Педагогічне обґрунтування системи фільтрації нецільових ресурсів мережі Інтернет. П. П. Воробієнко, В. А. Каптур, О. А. Василенко. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 170-175 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2013_1_31
2. Dudeney G. Digital Literacies / Gavin Dudeney, Nicky Hockly, Mark Pegrum. Pearson Education Limited, 2013. – 378 p.

УРАХУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Чезганов С. А., старший викладач кафедри бізнес-лінгвістики, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Лексико-семантична інтерференція між українською мовою і рідною мовою іноземних студентів є одним із джерел численних помилок у мовленні на різних етапах навчання української мови як іноземної. У пошуках більш ефективних прийомів введення, семантизації та закріплення нової лексики викладачі мають враховувати усю повноту семантичного обсягу і презентувати нову лексичну одиницю як сукупність семантичних компонентів. Основою для інтерференційних помилок є повне чи часткове неспівпадання семантичного обсягу близьких слів у різних мовах, що пов'язане зі специфікою національних мовних культур. Саме тому основну увагу слід приділити роботі над формуванням денотативного компонента лексичного значення. Так, наприклад, під час презентації слова «викладач» слід звернути увагу на те, що в українській мові є слово «професор», яке семантично не співпадає зі словами «professeur» або «profesor» у французькій та іспанській мовах, які є відповідниками лексеми «учитель /викладач». Продовжуючи тему функціонування інтернаціоналізмів, зауважимо, що такі слова, як «категорія», «клас», «тип», «ревізор», «конверсія», «стагнація» та інші можуть значно різнитися за семантикою в українській та іноземних мовах. Так, слово «estudiante» в іспанській мові має не тільки значення «студент вишу», а

й значення «учень середньої школи», що спонукає іспаномовних студентів до інтерференційних помилок.

У подальшій роботі викладач може приділити більше уваги формуванню конотативних і селективних компонентів лексичного значення, які є важливими при роботі над розширенням чи звуженням семантики нових слів. Особливу увагу при цьому слід приділити лексичній та синтаксичній сполучуваності. Конотативний компонент надає денотату додаткову емоційно-експресивну оцінку. Селективний компонент спостерігається при відборі слів, що є близькими за семантикою, але розрізняються при вживанні у різних контекстах. Так, слова «діло», «справа» і «бізнес» є близькими за семантикою, але різними за функцією у специфічних контекстах. Втім, іноземні студенти навіть на просунутому етапі надають перевагу інтернаціоналізму «бізнес», що призводить до помилок на рівні стилю і семантико-синтаксичної сполучуваності. Наприклад, у ситуації розмовно-побутової сфери мовлення, яка зовсім не спонукає до вживання слова «бізнес», студенти-іноземці широко послуговуються цією лексемою: «Я не хочу цим займатись, бо це не мій бізнес» або «довідки – це бізнес деканату» тощо. Зрозуміло, що таке некоректне вживання лексеми може призвести до непорозумінь. Слова «спекуляція» або «бізнес» у певних контекстах можуть мати негативне конотаційне забарвлення, що вимагає принаймні уточнення і корекції.

Селективний компонент є похідним від денотативного і конотативного. Так, спільність усіх компонентів передбачає однорідність семантико-синтаксичної сполучуваності. Разом з цим, недостатня сформованість семантичних знань призводить до численних помилок саме на рівні сполучуваності. Так, англomовні і франкомовні студенти, у яких не сформовані навички в області дієслівного керування в українській мові, роблять помилки, пов'язані з іншими моделями керування у рідних мовах. Наприклад, вибираючи потрібне дієслово з пари «дискутувати/обговорювати», студенти не звертають увагу на граматичні особливості та лексичні обмеження. Тому викладачі фіксують такі мовленнєві і мовні помилки: «науковці обговорюють про екологічні проблеми» або «урядовці дискутують впровадження ефективних заходів».

Враховуючи інтерференційну складову, викладач презентує нові слова, відштовхуючись від денотативного (предметно-понятійного) компонента лексичного значення. При цьому слід звертати увагу студентів на ймовірну різницю в семантичному обсязі лексем в українській і рідній мовах або у мові-посереднику. Після того як денотативний компонент вважатиметься сформованим, можна

розпочинати роботу над формуванням конотативного і селективного компонентів значення. Така робота відбувається на середньому і просунутому етапах навчання. Це пов'язане з тим, що засвоєння усієї складної структури значення потребує більш широкого контексту з підключенням фразеології, лінгвокраєзнавчої складової, стилістики, урізноманітнення вправ тощо.

Практика викладання української мови як іноземної на усіх етапах (від підготовчого до просунутого) доводить необхідність використання двомовних словників і словників-мінімумів від самого початку з метою подолання інтерференції. Бажання студентів ототожнювати схожі лексеми вступає у протиріччя з об'єктивною реальністю, коли мовні культури країни перебування і рідної країни не співпадають. Тому на початковому етапі більш доцільним виглядає модель презентації нових слів, яка передбачає повне співпадання семантичного обсягу лексем в українській і рідній мовах. У подальшому можна підключати слова з частковим співпаданням або повним розходженням семантичного обсягу, відпрацьовуючи конотативний і селективний компоненти.

Підводячи підсумки, зазначимо, що з метою профілактики лексичної інтерференції викладачі повинні урізноманітнювати прийоми презентації нової лексики, звертаючи увагу студентів на різне і подібне у національних мовних культурах, мотивуючи їх до користування словниками задля уточнення лексичного значення і подальшого коректного засвоєння нових слів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова. В кн.: Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М., 1977.
2. Гак В. Г. Сопоставительная лексикология. На материале французского и русского языков. – М., 1977.
3. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. – Львів, 1989.

COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING

Юрчук Л. В. старший викладач кафедри іноземних мов професійного спрямування, Національний університет харчових технологій

In the century of scientific synthesis a new educational paradigm is being gradually developed. It challenges reconsideration of approaches to teaching languages as well. Creative Performance Approach (CPA) which represents new insights into **learning as an individualized process**, into

basics of teaching **oral** communication springing from the **socio-cultural aspect of authentic information exchange**, into the nature of teaching-learning goals and **tactics of authentic communication** simulation.

As education of today focuses on professionalism – show not what you know but what you can do – CPA gives a possibility to get in-depth knowledge about the way it can be done.

CPA is a theory of a creative personality formation through tasks which involve development of creativity , active thinking for **productive cognition**, research and discovery.

- Personal creativity helps reveal natural capacities, the ability to find one’s **mission in this life**, to set tangible goals and achieve them.

- Creative Performance makes the whole learning process at school and universities a **reflective awareness activity** chosen not by chance but by a mind craving for research and discovery.

- Creative Performance teaching and learning involve development of associative, imaginative, and **systematic thinking** .

What are the Basics of Creative Performance Approach?

- **Transparency** of the activity system (as awareness of the activity inspires interest).

- **Double objective**: a) pedagogical goal for teachers; b) Creative-Performance-based goal for students.

- **Springing board** – communicative competence of the native speaker.

- **Communicative nature** of any speech activity:

- a) reading – for new information derived from the text;

- b) listening – for new information derived through listening;

- c) speaking – for new information conveyed through communicative functions.

- **Problem Solving** through creative performance.

- **Come to grips with the unknown**. Should everything or anything be pre-taught?

How to encourage active learning on the part of the students? How to create the environment that will encourage active learning?

This can be accomplished by planning a general program that addresses the following elements:

- plan goals and objectives tailored to real principles and relevancy;

- give the students as many opportunities as possible to read, write, talk, and listen in various group structures;

- allow the students to think and discuss options, make decisions, and establish accountability for what they do when working with you;

- surround the students with print to build a literacy-rich environment;
- treat the students with respect and work to empower them as learners;
- use interesting and meaningful material and activities.

CPA is one of the possibilities to integrate the process of successful learning. **A new insight into** learning process terribly **needs development**. It was the greatest **mistake** of teachers to think that a foreign language should be taught likewise to children and grown-ups.

Creative Performance Approach represents **a deep insight into learning** as an individualized process, on the one hand, into basics of oral communication springing from **the socio-cultural aspect of authentic information exchange**, on the other hand, and lastly, into the nature of teaching-learning goals and tactics of authentic communication simulation.

Individualized learning presupposes creating an atmosphere **of experimental learning allowing the student** to conceptualize knowledge, apply it in practice and reflect it in experience.

In other words, the process of individualized learning comprises the following interconnected processes:

- a developmental process (something new is acquired);
- meaningful network of knowledge organization (**a new system of concepts appears as a result of personal reorganization of information**);
- a decision-making process (a problem to solve should be an activity goal);
- not just a matter of linguistic knowledge (It is clear that linguistic knowledge is not enough);
- an emotional experience (emphasis is laid on the process of **solving the problem and not on learning**);
- valuing attitude as much as aptitude and ability (intention, motivation, and interest);
- acquiring the language incidentally while actually thinking (thinking about **what** to say and not **how** to say);
- making interest and variety predominant.

But whatever the variety exists it will remain a mere variety before it represents a **systemic whole**, based on the **interaction of outward management of the student's activity** and their **inward self-management** if they have got the necessary tools. And it is the teacher who should supply them with those tools.

For example, the **universally acknowledge phenomenon** of interference exists. Methodology registers it, but very seldom offers a

remedy. And the remedy exists in understanding the synthesized process of human thinking.

The so-called “intellectual act” presupposes three interconnected stages. The intellectual act presupposes a program stage of the future utterance, which is always done in the mother tongue. An intellectual stage of selecting the necessary foreign language means, namely, the operation of selection, and matching the results stage which is comparison of what has been said to the program. In case the student hesitates he addresses the key, i.e. the existing in the memory Russian/Ukrainian-English translation which does not clarify the situation. Here he may also select a wrong preposition, as there are many prepositions translated as one in the native language. To avoid this an entirely new zone of foreign prepositions should be built in the student’s mind.

Is it asking for trouble if you ask students for feedback? One of the possibilities to integrate the process of successful learning is CPA.

CPA gives a possibility to integrate the content- based instruction, collaborative learning and communicative interaction techniques to involve the learner into ‘hear + see + speak + create + do + bear responsibility’ activity.

Being influenced by sociological view of language we may use differing classroom techniques, but their objective is the same: **to enable students to communicate effectively with other people who use the foreign language. Effectiveness includes the concepts of social appropriateness or acceptability** – of using language to get along with people –as well as grammatical accuracy which was the more limited aim previously.

The label “communicative” probably derives from Dell Hyme’s work on communicative competence. This was principally concerned with the native speaker’s ability in his or her own language and extended our view of competence in a language beyond grammar alone and into areas where **language is a part of social behavior**. It is these areas in which the language **learner is often under-informed**, if it all, and in which the greatest pitfalls lie.

It is the area of language appropriate to differing social situations which provide the greatest challenge to teacher and learner alike. “Situation” here includes the speaker’s relationship with the people he or she is with:

- the purpose for which he or she is communicating;
- the channel (spoken, written) they are using for communication;
- “outside” circumstances such as noise, emergency, etc...

Students often came out of an audio-lingual course with the false impression that there was a one-to-one correspondence between a

grammatical form and a particular meaning. For example, they might think that the way to ask people to do things in English is to use the imperative, softened a little where particular politeness is required by the use of “please”. The fact is that a request in the form “Open the window, please” would tend to give offence as too abrupt and direct in all but the most close of social relationships or situations of urgency. Dissatisfaction with this state of affairs made teachers and course designers eager to follow applied linguistics in finding a new way of thinking about language in use.

In a traditional approach meaningful communication is rather limited while in Communicative approach it is a central feature. Grammar rules are often explained in the former (traditional) and explained only when necessary in the latter (communicative). The first requires native-like pronunciation, the second – comprehensible pronunciation because it follows learner’s needs and not linguistic complexity.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Burdeniuc G. Creative Performance Approach as a New Challenge in Language Teaching. Language Development and Teaching – Balti, 2004.
2. Burdeniuc G., Rotaru S. Methodological recommendations for writing a communicative textbook of English as speciality // Analile stiintifice ale USM 2001.
3. Hymes D. On Communicative Competence. – N.Y. 1972.

ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ

Яременко Н. В., доцент кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей, Національний університет біоресурсів і природокористування України

На даному етапі розвитку людства спостерігається все більш інтенсивний комунікативний розвиток та прориви в науці та техніці. Суспільство прагне бути зрозумілим, як в побуті, в подорожі, так і на роботі, особливо на міжнародному рівні спілкування. Іншими словами, це є можливість зануритися в світ загадкового і незбагненого, це можливість спілкування з людьми і з іншим пластом світогляду і ментальності. Тобто, якщо розглядати нашу країну Україну та інших слов’ян відносно західної чи східної тенденції розвитку відбувається посилення домінування транснаціональних компаній, практикуються часті відрядження або переїзди працювати за кордон. Що в свою чергу підсилює практичне значення іноземної мови, як усного спілкування і

як засобу, який добре працює в умовах все більшої конкурентоспроможності ринку праці.

Для того щоб люди розвивали ефективніше свою діяльність, вони повинні гарно володіти навичками спілкування. Тому досвідчені професіонали з гарно сформованими мовними навичками залишаються потрібними.

Загально прийнято вивчати англійську мову, як міжнародний еквівалент спілкування. Тим більше сучасні технології дозволяють це робити легко. Враховуючи, що сьогодні існує величезна кількість способів вивчити іноземну мову: самостійно, що в свою чергу доволі складно (особливо вибрати з усього, того, що пропонують сучасні методики); відвідування курсів іноземної мови; відвідування спеціалізованих навчальних закладів; заняття з репетитором. Всі бажаючі вивчити іноземну мову можуть вибрати варіант, який йому/їй найбільш підходить. Головне - поставити кінцеву мету [4].

Однак інколи виникають труднощі як у викладачів, так і в студентів певної спеціалізації, зокрема, студентів технічного спрямування при поєднанні комунікативної стратегії в рамках жорсткої структури фіксованого формату англійської мови для спеціальних цілей, які можуть бути подолані шляхом розробки нових методологічних інструментів із сфери інтересів студентів. Ці дидактичні стратегії повинні бути розподілені спеціально для задоволення їхніх потреб у зв'язку зі збереженням технічного характеру, який вимагається від мовної підготовки студентів технічного спрямування.

Так інженери, як і представники багатьох інших професій, вирішують подвійне завдання. З одного боку, для того, щоб бути конкурентоспроможними, вони, як і раніше, повинні бути фахівцями, тобто добре володіти фундаментальними предметами. З іншого боку, для того, щоб найвигідніше використати свої знання і відповідно виконувати свої обов'язки в умовах виробництва, вони повинні також володіти хорошими навичками спілкування не тільки рідною, а й англійською мовою. Таким чином, поєднання технічних і нетехнічних навичок, імовірно принесе більше шансів інженерам на більш вимогливому і складному ринку праці.

Таким чином, на сьогодні в освітній діяльності відбувається пошук ефективних, новітніх програм, стратегій, які сприяли посиленню дієвості навчального процесу, збільшували ефективність навчання стосовно вимог ринку праці, але й забезпечували шляхи вирішення проблеми формування професійних комунікативних навичок у майбутніх професіоналів [1].

Не дивлячись на те, що існує низка певних наукових розробок по даній тематиці, все одно присутній пошук комунікативних стратегій у викладанні іноземної мови в технічному спрямуванні повною мірою не вирішена.

Відзначимо, що використання комунікативних стратегій під час навчання іноземних мов допоможе студентам у процесі професійної підготовки. Майбутні інженери можуть застосовувати свої навички усного мовлення за різних обставин та різних сфер спілкування. Серед них найбільш важливими є: усні коментарі в ході семінарів, курсів та лабораторних робіт, усних проєктів, презентацій, участь в студентських конференціях, усне представлення доповідей, практичних робіт, усних іспитів і колоквиумів, захистів дипломних робіт, співбесіда при прийомі на роботу.

Деякі автори виділяють декілька важливих особливостей, пов'язаних з галуззю машинобудування:

1. Простота. Технічна мова в галузі машинобудування повинна бути, перш за все, простою, позбавленою стилістичних засобів, прикрас і вживання слів у переносному сенсі.

2. Переконливість. Хороший технічний спікер повинен залучити аудиторію і переконати її. Він/вона повинен привести аргументи/контраргументи, забезпечені відповідними доказами для того, щоб підтримувати певну ідею або принцип.

3. Орієнтація на результат. Формування будь-якого комунікативного акту у сфері інженерії безпосередньо пов'язано з певним результатом. Для того, щоб виступ був успішним, потрібно брати до уваги аудиторію і комунікативну мету, щоб оцінити очікуваний результат. Результат залежить від конкретної ситуації мовного акту (бесіда, обговорення, звіт, переговори, захист диплому).

4. Насиченість цифрами. Інженерна наука традиційно є сферою цифр. Спікер, який має намір справити хороше враження, щоб викликати довіру і відповідно до його/її цілей буде підтримувати свої ідеї, думки, описи процесів і відповідними цифрами.

5. Візуальна складність. Причина, по якій технічні комунікації називаються «технічною» є не тільки її належність до сфери технічних наук. Здебільшого, специфічна технічна комунікація активно використовує різноманітний спектр візуальних засобів, таких як плакати, презентації, таблиці, діаграми, схеми [2, 3].

Таким чином, з вищесказаного слідує, що існують різні методики вивчення іноземної мови та постають різні особливості галузевих спрямувань. Хоч перед нами і постають деякі труднощі перед вивченням мови не потрібно перед ними зупинятись.

Отже, вивчення іноземної мови це допомога практично в будь-якій сфері вашої життєдіяльності, а особливо в професійній діяльності як на міжнародному, так і на міжетнічному спілкуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Комунікативні стратегії у викладанні англійської мови для майбутніх інженерів Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Серія: Філологія. Педагогіка. – 2014. – Вип. 4. – С. 129–136.
2. Тарнопольський О. Б. Експерієнційно-інтерактивне навчання іноземної мови у немовному ВНЗ: сутність підходу/ О. Б. Тарнопольський // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки [збірник наукових праць]. – Харків: Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2010. – Вип. 17. – С. 125–133.
3. Dannels D. P. Communication across the curriculum and in the disciplines/ D. P. Dannels. – Communication Education, 51(3), 2002. – pp. 254–268.
4. Tilly S. Longitudinal Study of Australian Engineering Graduates/S. Tilly, J. P. Trevelyan. – American Society of Engineering Education Annual Conference, Pittsburgh, 2008 – pp. 1–15.